

Päivi Pihlaja

Varhaiskasvatuksen ja
teknologian kehittäminen
Varsinais-Suomessa (Varpe2)

Projektin loppuraportti

TURKU CENTRE *for* COMPUTER SCIENCE

TUCS National Publication
No 19, June 2010

Varhaiskasvatuksen ja teknologian kehittäminen Varsinais-Suomessa (Varpe2)

Projektin loppuraportti

Päivi Pihlaja

2010

Sisältö

Hankkeen kiitokset	2
Taustaa hankkeelle	3
Tavoitteet ja organisointi	4
Ohjausryhmä ja sen toiminta	7
Tietotekniikan osaamisen kehittäminen	10
Perhepäivähoidon mobiilikirjaus ja -raportointi	12
Varhaiskasvatuksen ja vuorovaikutuksen kehittäminen	14
Varhaiskasvatusprosessit kehittämisen kohteena	15
Verkkoon liittyvä sisällöllinen kehittämistyö.....	17
Hankkeen väliarviointi	21
Varpe- tutkijoiden ryhmä ja sen toiminta	22
Salon kaupungin osahanke	23
Ohjausryhmä	23
Koulutustyöryhmä	26
Vuorovaikutusryhmä	28
Kunnan arvioita ja mietteitä hankkeesta.....	29
Liedon kunnan osahanke	30
Liedon ohjausryhmä ja sen toiminta	30
Tietotekniikka koulutus-osahanke.....	32
Raportointiryhmä	34
Vuorovaikutusryhmä	36
Suunnitteluvaiheen mietteitä hoidon aloituksesta	39
Loppuarviointia.....	40
Uudenkaupungin osahanke	42
Ohjausryhmä ja sen toiminta	42
Tietotekniikka koulutus-osahanke.....	45
Raportointityöryhmä	46
Vuorovaikutusryhmä	47
Ohjausryhmän ajatuksia hankkeesta.....	48
Varpe2 -kokonaisuuden arviointi	49
Yhteinen loppuarviointi	49
Ohjausryhmän hankearviointi	52
Loppusanat	55

Hankkeen kiitokset

Varhaiskasvatuksen ja päivähoidon prosessien ja teknologian kehittäminen on ollut vuodesta 2006 yhteisen kehittämisen kohteena kahden eri projektin muodossa. Varpe2 on ollut jatko vuoden kestäneelle Varpe1 (2006-2007) hankkeelle. Varpe2 hanke on päätynyt ja kevään 2010 aikana on tarkoitus työstää vielä yksi opas varhaiskasvatuksen henkilöstön tarpeisiin. Mukana hankkeen toisessa vaiheessa on ollut jälleen paljon aktiivisia osallistujia. Kuntien työntekijät, lapset ja vanhemmat ovat päässeet tavalla tai toisella osallisiksi. Jopa tulevat päivähoidon uudet asiakasperheet jakavat hankkeen tuloksia Internet-sivujen välityksellä jo ennen hoidon alkamista. Hankkeen vastuukuntana on toiminut Salo. Vesa Kulmala ja Salon varhaiskasvatuksen työntekijät ovat kuntauudistuksen pyörteissä yltäneet ihmeellisesti vielä kehittävään työotteeseen uuden teeman kera. Liedon kunnan Elina Lindholm sai mukaansa työntekijät energiseen ja myönteiseen prosessiin. Uudessakaupungissa Kirsi Häkkinen ja varhaiskasvatuksen työntekijät ovat luoneet meille muille uutta jaettavaa ja heidän luovuutensa on nähtävissä raporttia lukemalla. Kiitos teille kaikille!

Turun kauppakorkeakoulun Hannu Salmela, Timo Kestilä, Timo Leino, Jonna Järveläinen, Annukka Vahtera ja Matti Mäntymäki ovat kukin jakaneet osaamistaan ja antaneet lisäksi innostavan osuutensa hankkeelle. Turun yliopistosta Jarmo Kinos ja allekirjoittanut ovat olleet innokkaina ja kehittävällä otteella mukana tärkeässä varhaiskasvatustyössä. Opiskelijat ovat myös antaneet arvokkaan panoksen hankkeelle. Raportti kertoo kaiken kaikkiaan sen, mitä olemme tehneet ja miten olemme onnistuneet. Toivon, että työmme hankkeen parissa antaa myös lukijalle uusia ajatuksia ja ideoita työhön.

Tässä yhteydessä haluan esittää kiitokset opiskelijoille, jotka ovat olleet mukana Varpe2-hankkeessa ja tukeneet onnistumista monin eri tavoin: esimerkiksi harjoittelijana, kertomalla tutkimuksestanne, osallistamalla raportin laadintaan tai sen tietojen keräämiseen.

Kaunis kiitos Varpe2-hankkeeseen osallistuneille opiskelijoille:

Minna Ahde, Jonna Pelkonen, Reetta Koivunen, Janne Hellsten, Maria Seitälä, Piia Uotila ja Elina Nuotio (Turun yliopisto), Jesse Vuorinen (Turun kauppakorkeakoulu)

Päivi Pihlaja

projektin päällikkö

ppihlaja@utu.fi

Taustaa hankkeelle

Varpe2-hanke on ollut luonteva jatko Varpe1-hankkeelle. Varpe1-hanke toteutui vuosina 2006–2007, ja siinä olivat mukana Turku, Salo, Uusikaupunki ja Lieto sekä Turun yliopisto ja Turun kauppakorkeakoulu. Hankkeen toisessa vaiheessa kunnista mukaan tulivat Salo, Uusikaupunki ja Lieto. Hankkeen ideointi ja suunnittelutyö toteutettiin kauppakorkeakoulun, yliopiston ja kuntien edustajien yhteistyönä.

Kokonaisuudessaan taustalla on ollut kiinnostus sekä varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseen että tietotekniikan käytön arvioimiseen ja kehittämiseen osana varhaiskasvatuksen työprosesseja ja niiden johtamista. Pääosalla kunnista on rajalliset mahdollisuudet arvioida itsenäisesti ja ottaa käyttöön uusia työprosesseja ja tietojärjestelmiä. Käsillä oleva hanke pyrkii luomaan edellytyksiä kuntayhteistyölle päivähoidon työprosessien ja tietojärjestelmien kehittämisessä. Tavoitteena oli myös tuoda ulkopuolinen tietojärjestelmien ja varhaiskasvatuksen osaaminen (erityisesti ohjelmistotalot ja yliopistot) kuntien prosessikehittämisen tueksi.

Työn sisällön ja sitä tukevien tietojärjestelmien kehittämisessä haasteellisuutta tuo kuntien toimintaympäristössä meneillään olevat muutokset ja muutostarpeet. Nämä ovat lisänneet työprosessien systemaattisen kehittämisen tarvetta myös päivähoitossa ja varhaiskasvatuksessa. Mitkä tekijät ovat tuoneet esille tämän hankkeen tarpeellisuuden? Lasten päivähoitoon ja varhaiskasvatukseen kohdistuu uusia vaatimuksia, kuten vanhempien vaihtelevat työssäkäyntiajat, lasten kehityksen ja oppimisen tukeminen ja erityiset tuen tarpeet sekä kasvava muuttoliike. Valtioneuvoston käynnistämä kuntien palvelurakenteen uudistaminen tähtää yhtenäisiin alueellisiin prosesseihin. Lisäksi osa palveluista on järkevää tuottaa yhteistyössä, jolloin myös palveluprosessien tulee olla yhtenevät. Osalle perheistä sähköiset palvelut ovat luonteva tapa asioida, toiset taas tukeutuvat perinteisiin palvelukanaviin. Kuntien taloudellinen tilanne ei mahdollista uusien palveluiden kehittämistä vain henkilöstöä lisäämällä. Myös päivähoitohenkilöstön ikääntyminen ja vaikeudet saada uutta koulutettua työvoimaa varhaiskasvatuksen tehtäviin, pakottavat kehittämään nykyistä motivoivampia työkokonaisuuksia ja vahvistamaan osaamista. Hallinnon osalta paineet kustannussäästöihin ovat lisääntyneet, jolloin mm. järkevien työsuoritusten integrointitarpeet on arvioitava.

Lasten päivähoito ja varhaiskasvatus koostuvat useista toimintaprosesseista. Välittömästi perheiden kanssa yhteistyössä tehtäviä prosesseja ovat mm. varhaiskasvatuksen suunnittelu ja arviointi. Välittömiä prosesseja, joista päivähoito vastaa, ovat mm. varhaiskasvatuksen toteuttaminen, lasten erityisen tuen tarpeiden tunnistaminen ja varhaiserityiskasvatuksen kehittäminen sekä ylipäättään nykyisellään pedagogisten ratkaisujen toteuttaminen. Lisäksi päivähoitoon hakuprosessi, valinta ja tutustuminen sekä laskutus ovat arjessa vahvasti läsnä. Näihin liittyviä johtamis- ja tukiprosesseja ovat päivähoidon raportointi, laadunvarmistus, toiminnan suunnittelu, henkilöstöjohtaminen ja päivähoidon hankinnat.

Päivähoiton tietojärjestelmien kehittäminen on ollut pääosin toimittajapainotteista ja sitä kautta teknologiavetoista. Tästä syystä Varpe1- ja 2-hankkeissa on ollut tarkoituksena varmistaa kuntalähtöisyys ja se, että

tietojärjestelmät vastaavat kuntien todellisia tarpeita ja huomioivat lapsen kasvatukselliset tarpeet sekä perheen tarpeet erilaisilla osa-alueilla. Uutta käsillä olevassa hankkeessa on integroida entistä tiiviimmin toisiinsa kuntien käytännön osaamista ja yliopistojen monitieteistä tutkimukseen perustuvaa uusinta tietoa.

Varpe1- hankkeessa tietotekniikan käyttötapoja määriteltiin kolmella alueella:

Päivähoidon johtaminen ja ohjaus (suunnittelu, sopiminen, raportointi)

Päivähoidon arkirutiinit (hoidon toteutus, päivittäiset rutiinit, viestintä, laskutus, ym.)

Varhaiskasvatus (opetuksen suunnittelu, lapsen kasvun arviointi, erityisen tuen tarve, ym.)

Varhaiskasvatuksen ja päivähoidon prosessien ja teknologian kehittäminen Varsinais-Suomessa –hankkeen (Varpe1) ensimmäisen vaiheen tavoitteena oli määrittellä päivähoidon ja varhaiskasvatuksen hyvät käytännöt ja prosessit sekä näitä tukevat tietojärjestelmät. Hankkeen lähtökohtana oli kuntien toimintaympäristöissä tapahtuvat muutokset, jotka vaikuttavat myös päivähoitoon ja varhaiskasvatukseen. Esimerkiksi tiedon kulun tarpeet perheiden, päivähoidon ammattilaisten ja muiden lapsiperheitä palvelevien toimijoiden välillä ovat kasvamassa uusien teknologioiden kehittyessä. Prosessien kehittäminen yhdessä tietotekniikan kanssa voi tuoda uusia mahdollisuuksia esim. tiedon jakamiseen verkossa, sähköiseen asiointiin tai kotisivujen kautta tapahtuvaan tiedonkulkuun vanhempien ja päiväkodin välillä. Hankkeen ensimmäisen vaiheen tavoitteena oli parantaa kuntien valmiuksia arvioida kriittisesti erilaisia tietotekniikan käyttötapoja. Hanke toimi valmisteluna toiseen vaiheeseen (2007–2009), joka tähtäsi päivähoidon prosessien ja tietojärjestelmien kehittämishankkeiden läpivientiin valikoiduilla alueilla (kts. Varpe1-loppuraportti; Pihlaja, Salmela & Vahtera 2008).

Tavoitteet ja organisointi

Varpe2-hankkeen tavoitteena oli aloittaa varhaiskasvatuksen ammattilaisille suunnattu tietotekniikkaan liittyvä koulutus sekä jatkaa varhaiskasvatusprosessien ja niitä tukevien tietojärjestelmien käytännön toteutuksen kehittämistä. Hankkeen suunnitteluvaiheessa tarkoituksena oli määrittää päivähoidon ja varhaiskasvatuksen hyviä käytäntöjä sekä hankkia päiväkotien käyttöön sovelluksia, jotka tukevat hyvien käytäntöjen käyttöönottoa. Tämä oli tarkoitus tehdä seuraavien kolmen osahankkeiden puitteissa:

Tietotekniikka koulutus: Päivähoidon ja varhaiskasvatuksen tarpeista lähtevä tietotekniikan hyväksikäytön koulutus. Koulutuksessa opetetaan atk-taitoja ja niiden soveltamista päivähoidon työkentässä. Esimerkiksi tekstinkäsittely ja varhaiskasvatuksen dokumentaatio, sähköpostin käyttö sekä sosiaalialan tietosuojaa koskevat kysymykset ja/tai digitaalisten kuvien käsittely ja tekijänoikeudet Internetissä. Koulutus on tarkoitettu ja suunnattu kaikille varhaiskasvatuksen ammattilaisille.

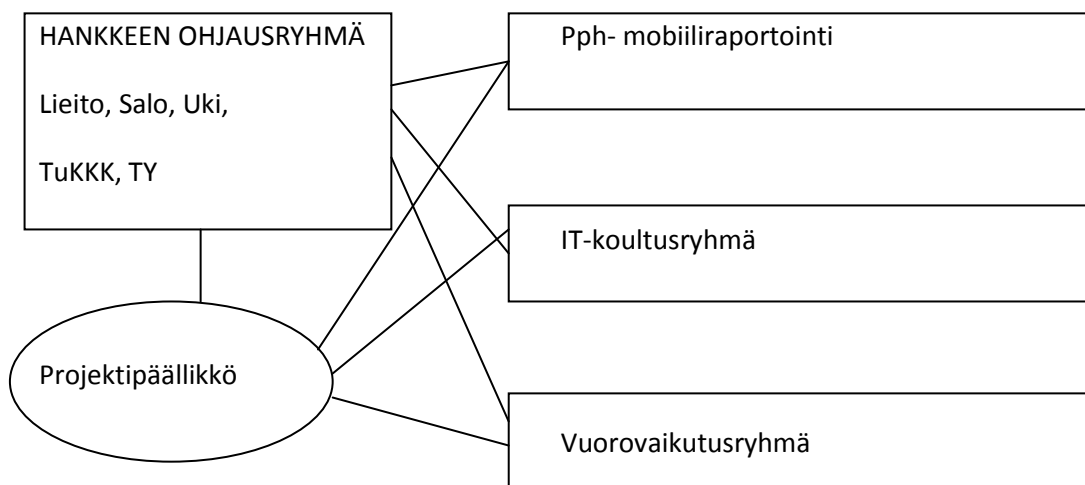
Vuorovaikutuksellisuus ja varhaiskasvatus: Kasvatuskumppanuutta tukeva viestintä ja vuorovaikutus palvelusuhteen eri vaiheissa. Kuvataan vanhempien kanssa tapahtuva vuorovaikutus palveluun ohjauksessa, palvelun aloituksessa, varhaiskasvatuksen suunnittelussa ja toteutuksessa sekä palvelusuhteen päätty-

essä. Pyritään kehittämään tapaa, jolla vanhemmille tuotetaan heidän päätöksentekoaan tukevaa tietoa sekä tapoja, joilla voidaan parantaa vanhempien ja työntekijöiden yhteistyötä kasvatuksen suunnittelussa ja arvioinnissa. Suunnitellaan ja toteutetaan yksikkökohtaiset verkkosivut, jotka omalta osaltaan palvelevat päivähoiton ja vanhempien välistä vuorovaikutusta ja kasvatuskumppanuutta koko palvelusuhteen ajan.

Läsnäolotiedot: Päivähoidon läsnäolotietojen automaattinen kerääminen ja hyödyntäminen päivähoiton prosesseissa. Suunnitellaan ja toteutetaan ratkaisut, joilla päivähoiton käyttö- ja täyttötilastojen edellyttämät tiedot saadaan automaattisesti kerättyä eri päivähoitopaikoista. Selvitetään reaaliaikaisen ja luotettavan tiedon tuomat mahdollisuudet kehittää laskutuksen, sijaisten hankinnan, ruokahuollon ja palkanmaksun prosesseja. Päiväkotien lisäksi koulutus ja kehitettävät ohjelmistot soveltuvat osin myös muihin hoitomuotoihin (perhepäivähoito, ryhmäperhepäivähoito, yksityiset päiväkodit ym.). Läsnäolotiedot -osahanke keskittyy erityisesti perhepäivähoitoon soveltuvien ratkaisujen etsimiseen.

Hanke tuli organisoida kuntien ja korkeakoulujen näkökulmasta eheäksi ja yhteiseksi toimintaympäristöksi ja tämän lisäksi tuli luoda selkeä kuntakohtainen organisaatio. Hankkeen osahankkeiden eli teemaryhmien (perhepäivähoidon mobiili/raportointi, vuorovaikutus ja tietotekniikkakoulutus) kokoonpanot toteutettiin niin, että koko hankkeen yhteisissä teemaryhmissä oli mukana kustakin hankekunnan vastaavasta teemaryhmästä koordinaattori ja joitakin jäseniä. Näin osahankkeet organisoitiin toimimaan kahdella tasolla: hankkeen eri osapuolten yhteisinä sekä kuntien omina teemaryhminä.

Kuvio 1. Koko hankkeen organisaatiokaavio

Hankkeelle palkattiin osa-aikainen projektipäällikkö puolentoista vuoden ajalle. Hankkeen alkuvaiheessa syksyllä 2007 ohjausryhmä johti hanketta, suunnitteli ja rakensi organisaatiota sekä määritteli hankkeen menot ilman palkattua työntekijää. Hankkeen rahoituksen hakijakuntana toimi Salo, joka myös hoiti hankkeen taloushallinnon. Salon varhaiskasvatuspäällikkö Vesa Kulmala toimi koko hankkeen ohjausryhmän puheenjohtajana ja sihteerinä toimi Timo Kestilä Turun kauppakorkeakoulusta. Ohjausryhmässä oli lisäksi

Uudestakaupungista Henna Kiela, Leena Ruusola ja Kirsi Häkkinen, Liedosta Elina Lindholm ja Saija Mäihämäki sekä Salosta Pia Kytösaho. Turun yliopistosta mukana olivat Päivi Pihlaja ja myöhemmin mukaan tuli myös Jarmo Kinos sekä Turun kauppakorkeakoulusta Hannu Salmela.

Hankekunnille järjestettiin vuonna 2007 yhteinen aloitusseminaari Turun kauppakorkeakoululla (15.11.2007). Seminaarissa luennoi Ari Serkkola Lahdesta aiheenaan ”Tietotekniikka ja vuorovaikutus vanhempien kanssa – kokemukset ja visiot”. Lisäksi Päivi Kempainen Kaarinan kunnasta esitteli mobiilikirjautusta. Päivän aikana käytiin läpi myös Koulutus-, Vuorovaikutus- ja Perhepäivähoidon raportointi-työpajojen edistymistä ja keskusteltiin aiheesta. Kunnista oli mukana 34 osallistujaa. Hankkeen loppuseminaari järjestettiin kesällä 2009 (10.6.2009) Turun yliopistossa, ja teemana oli ”Työntekijä, työ ja tietotekniikka”. Osallistujille maksuton seminaari oli avoin myös hankkeen ulkopuolisille tahoille. Kouluttajina toimivat Turun yliopiston informaatioteknologian emeritusprofessori Markku Nurminen, Tampereen kaupungin Kohti Kumppanuutta -hankkeen projektipäällikkö Paula Vänninmaja, Kuopion kaupungin päivähoidon suunnittelija Sonja Hälikkä ja lehtori, KTT Jonna Järveläinen Turun kauppakorkeakoulusta. Osallistujia seminaarissa oli 61.

Ohjausryhmä ja sen toiminta

Ohjausryhmä perustettiin vastaamaan hankkeen päätöksenteosta. Ohjausryhmän tehtävänä oli päättää hankkeen varojen kohdentaminen koulutuksen, erillisselvitysten ja laiteinvestointien osalta. Hankkeen ohjausryhmä kokoontui yhteensä 14 kertaa. Kokoukset pidettiin viimeistä lukuun ottamatta Turun kaupparkeakoululla. Kokousten puheenjohtajana toimi Vesa Kulmala Salosta ja sihteerinä Timo Kestilä Turun kaupparkeakoulusta (ensimmäisen kokouksen sihteeri Jonna Pelkonen). Kokoukset toimitettiin yleisten kokouskäytänteiden mukaisesti: puheenjohtaja avasi kokouksen, tämän jälkeen edellisen kokouksen pöytäkirja tarkastettiin ja mahdollisten muutosehdotusten kirjaamisen jälkeen hyväksyttiin asialista, käytiin läpi asialistalla olevat asiat ja mahdolliset julkituodut muut asiat, sovittiin seuraavasta kokouksesta ja lopuksi puheenjohtaja päätti kokouksen. (ks Liite 1)

Ohjausryhmän ensimmäisessä, perustavassa kokouksessa (15.5.07) oli läsnä 6 osallistujaa: päivähoitojohtaja jokaisesta hankekunnasta sekä edustajat Turun yliopiston kasvatustieteen laitokselta ja Turun kaupparkeakoulun tietojärjestelmätieteestä. Ohjausryhmän kokoonpanon osalta sovittiin, että kustakin kunnasta tuli mukaan varhaiskasvatuksen/päivähoidon johtaja. Jokaisesta hankekunnasta haluttiin myös lastentarhanopettaja mukaan ohjausryhmään. Hankekuntiin suunniteltiin omia ohjausryhmiä, joiden kaksi jäsentä olisi myös tämän kuntien yhteisen ohjausryhmän edustajana. Kokouksessa keskusteltiin myös hankkeen mahdollisesta koordinaattorista. Hankkeen ohjausryhmän muodostivat:

- Vesa Kulmala ja Pia Kytösaho Salosta,
- Elina Lindholm ja Saija Mäihämäki Liedosta,
- Kirsi Häkkinen, Henna Kiela ja Leena Ruusola Uudestakaupungista,
- Hannu Salmela ja Timo Kestilä Turun kaupparkeakoulusta sekä
- Päivi Pihlaja (loppuvaiheessa myös Jarmo Kinos) Turun yliopistosta.

Kesäkuun kokouksessa (2007) voitiin todeta tyytyväisinä Varpe1-hankkeen materiaalien valmistuneen ja pohdittiin Varpe1 hankkeessa tehdyn ohjaavan materiaalin julkaisumahdollisuuksia. Kuntien tulisi tehdä seuraavaa kokousta varten omat Varpe2-hankkeen projektisuunnitelmansa käyttäen yhteistä suunnitelmarunkoa.

Syksyn 2007 kokouksissa käytiin läpi kuntakohtaisia suunnitelmia. Liedossa aikomuksena oli kehittää kaikkien päiväkotien verkkosivuja ja mahdollistaa päivähoiton sähköinen haku vuoden 2009 alusta. Uudessakaupungissa ei vielä tiedetty kunnan omaa hankkeeseen käytettävän rahoituksen määrää. Tietotekniikan yleiskoulutus koettiin tärkeäksi ja kiinnostusta oli myös perhepäivähoidon mobiiliseurantaa kohtaan. Salon kuntakohtainen ohjausryhmä oli koottu ja siinä oli edustus päivähoito eri sektoreilta ja IT-osastosta. Tulevan kuntauudistuksen myötä aiottiin uudistaa koko suurkunnan www-sivustot mukaan lukien päivähoito www-sivut. Ne aiottiin toteuttaa pilotointi-menetelmällä. Meneillään syksyllä 2007 oli sähköisen haun asentaminen olemassa olevaan ohjelmistoon. Kokouksessa päätettiin perustaa osahankkeiden organisoimiseksi kuntien yhteiset koulutuksen, vuorovaikutuksen ja raportoinnin teemaryhmät. Jo tässä vaiheessa käytiin läpi tulevaa aikataulua, lääninhallituksen ohjeita ja kuntaosuuksien laskutuksia. Laajan aloitusseminaarin

sijasta toteutettaisiin seminaari 15.11.2007, johon kutsuttaisiin vain hankkeeseen osallistuvat kunnat ja niiden IT-edustajat. Lisäksi päätettiin, että alkuvaiheessa oli taloudellisinta ja tehokkainta suunnitella ja konkretisoida hankkeen toteutuminen yhdessä ohjausryhmässä, sillä koko hankkeen budjetti (132.000) ei sallinut palkata projektipäällikköä koko hankkeen ajaksi.

Vuoden 2008 aikana projektin ohjausryhmä arvioi hankkeen taloutta, rahojen riittävyyttä ja mm. kuntalaskutuksia. Ohjausryhmä vahvisti hankkeen kuntaosuudet: Lieto 9.180 €, Uusikaupunki 9.520 € ja Salo 15.300 €. Ohjausryhmä kävi läpi jokaisen kunnan hankkeen organisaatiota, suunnitelmia ja tehtävien organisointia. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen (STM) rahoituksen osalta oli selvinnyt, että valtionosuutta voitaisiin käyttää leasing-maksuihin ja sovelluksiin liittyvään koulutukseen.

Ohjausryhmä arvioi hankkeen yhteisten teemaryhmien suunnitelmia, budjettia ja osahankkeiden tilannetta ja päätti suunnista. **Koulutushankkeen** osalta suunniteltiin osaamiskyselyä ja mietittiin koulutusten järjestämistä niin, että ne integroituisivat mahdollisimman hyvin kuntien toimintaan. Myös ohjausryhmässä, IT-koulutusryhmän lisäksi, mietittiin koulutuskokonaisuuden olennaisia sisältöjä. Koulutuskyselyn tulosten perusteella päätettiin aloittaa noviisikoulutus huhtikuussa 2008. Erilaisten ohjelmistojen vuoksi päädyttiin kuntien itsenäisesti järjestämiin www-sivujen ylläpitokoulutuksiin. Koulutusosanhankkeen kustannuksiksi arviointiin noin 10.000 euroa. **Vuorovaikutushankkeeseen liittyen** käytiin läpi suunnitelmaa ja budjettia sekä suunniteltiin yhteisiä seminaareja kuntien vuorovaikutusryhmissä oleville ja muille kiinnostuneille. Osahankkeen ensisijaiseksi tehtäväksi arvioitiin ohjeistuksen saaminen kuntien www-sivustoille päivähoidon hakuvaiheeseen. Vuorovaikutushankkeen koulutustilaisuudessa kunnat olivat miettineet miten sivut tulisi organisoida. Varsinaisten vuorovaikutteisten sivujen teko suunniteltiin tehtäväksi myöhemmin. **Raportointiryhmän** osalta käytiin läpi mobiilikirjausjärjestelmän mahdollista käyttöönottoa ja hankinta-aikataulua. Budjetti oli tämän osahankkeen osalta työstämättä. Todettiin, että kukin osahanke tekee oman budjetin. Myös hankkeiden etenemisen koordinoinnista ja keskinäisestä yhteistyöstä sekä budjetin seuraimen käytänteistä sovittiin. Hankkeeseen liittyvien keskinäisten sopimusten todettiin olevan kunnossa. Kunnat etenivät omassa tahdissaan verkkosivujen suunnittelun ja toteuttamisen suhteen.

Ohjausryhmän toiminnalle oli tyypillistä se, että esille tuotuja uusia ideoita ja ajatuksia työstettiin yhdessä ja osa niistä hyväksyttiin osaksi hanketta. Esimerkiksi: oli havaittu, että kunnilla oli erilaisia konsultaatiotarpeita, joihin sitten suunnattiin varoja ja näin mahdollistettiin puuttuvan tiedon ja osaamisen saaminen kuntaan. Hankkeelle palkattiin myös projektipäällikkö, joka koordinoi koko hanketta ja mahdollisti suunnitelmien mukaisen, joustavan etenemisen. Projektipäällikkö teki työsopimuksen Salon kanssa huhti- ja toukokuuksi 2008. Loppuajaksi, elokuusta 2008 lähtien, projektipäällikön palvelut ostettiin kasvatustieteen laitokselta. KT Päivi Pihlaja hoiti tehtävää hankkeen loppuun asti puolipäiväisesti. Lisäksi ohjausryhmä päätti palkata harjoittelijoita hankkeeseen.

Ohjausryhmä seurasi ja arvioi tarjouspyynnön tekemistä Logicialle. Tätä työtä varten oli muodostettu erillinen ”tarjousryhmä”. Uusien tietojärjestelmien hankintaan liittyvien asioiden kohdalla ohjausryhmän jäsenet kauppa- ja korkeakoulusta olivat kuntien edustajille korvaamaton tuki.

Uusien tutkimusten ideoita käytiin läpi ohjausryhmässä ja mietittiin, miten parhaiten tehdä esimerkiksi kunnissa kysely sitoutumisesta päiväkotilasten vanhemmille. Lieto ja Salo ottivat uudet www-sivut käyttöön vuoden 2008 aikana. Vuoden 2008 aikana projektipäällikkö sekä Vesa Kulmala tekivät STM:lle hankkeen väliarvioinnin, joka sisälsi hankerahoituksen ja sisällön raportointia. Sisällön väliarvioinnissa kyseltiin kuntien teemaryhmiin osallistuneiden arvioita hankkeesta.

Vuoden 2008 lopussa käytiin kuntien osahankkeiden tilanne tarkkaan läpi. Päiväkoteihin päätettiin hankkia digikamerat www-sivuja ja vanhempien välistä vuorovaikutuskanavaa (Moodle) ajatellen. Kuntien hankkeiden koordinaattoreille hankittiin Turun yliopiston tunnukset, joilla päästiin kirjautumaan sisään Moodleen. Moodle toimi informaatiokanavana ja tiedostojen hallinnan välineenä.

Ohjausryhmä oli keskeisessä asemassa suunniteltaessa yhteisiä seminaareja. Se myös välitti kuntiin tietoa tulossa olevista tapahtumista. Ohjausryhmän työskentelyssä oli erittäin tärkeää, että se toimi vuorovaikutuksen kanavana ja varmisti tiedon kulun kuntien välillä sekä kuntien ja osahankkeiden välillä.

Vuoden 2009 alussa mobiilikirjausjärjestelmä käynnistyi aktiivisesti Uudessakaupungissa ja Liedossa. IT-koulutukset oli pääosin jo pidetty kaikissa kunnissa, ja vain joitakin koulutuksia oli enää tulossa. Moodlea kokeiltiin Liedossa kolmessa eri päiväkodissa. Määräraha mahdollisti kuntien työntekijöille koulutukseen osallistumisen, sillä koulutusmaksu, matkat sekä sijaisen palkka maksettiin hankkeen rahoituksesta. Ohjausryhmä keskusteli ja suunnitteli mahdollisista kuntakohtaisista seminaareista syksyllä, jolloin voitaisiin tiedottaa hankkeen tuloksista. Loppuraportti päätettiin tehdä keskitetysti hankkeen toimesta, joihin sisällytetään kuntien omat raportit.

Ohjausryhmän puheenjohtaja, talousvastuussa olevan kunnan edustajana, muistutti puoli vuotta ennen hankkeen virallista päättymistä loppuraportoinnissa tarvittavista tiedoista: maksettujen laskujen erittely, henkilötasolla käytettyjen työpäivien raportointi ja osoitukset hankkeen rahoilla tehdyistä tavara-, ym. hankinnoista.

Ohjausryhmän hankkeen arviointiin keskittynyt tapaaminen järjestettiin 17.9.2009 Helsingin opintomatkan yhteydessä. Hankkeen taloudenpito hyväksyttiin 8.10.2009 olleessa kokouksessa. Tiivistetysti voidaan todeta, että projektipäällikön tehtävänä oli ohjata hankkeen toteutumista, pitää yhteyksiä kuntiin ja jokaiseen hankkeen teemaryhmään. Lisäksi projektipäällikkö suunnitteli hankkeeseen liittyviä sisältöjä ja niiden toteutusta yhdessä eri alojen asiantuntijoiden kanssa. Tätä vuorovaikutuksellista työtä hän toteutti lukuisin yhteydenotoin, tapaamisin ja kokouksin.

Tietotekniikan osaamisen kehittäminen

IT-koulutusosahankkeen lähtökohdat oli jo alkuvaiheen suunnitelmissa fokusoitu koulutukseen. Koulutuksessa tuli suunnitelman mukaan opettaa atk-taitoja ja niiden soveltamista päivähoidon työkentässä, ja se oli tarkoitus suunnata kaikille hankekuntien varhaiskasvatuksen ammattilaisille. Koulutuksen sisällöissä oli tarkoitus ottaa huomioon kuntien toiveet sekä Varpe1-hankkeen osaamiskartoituksen tulokset. Koulutusta järjestettiin tasaisesti koko hankkeen keston ajan.

Koulutuksen sisältöjen suunnittelemista ja koordinoimista varten perustettu koulutustyöryhmä kokoontui kymmenen kertaa (ks Liite 2). Se koostui hankekuntien koulutuskoordinaattoreista sekä Turun kauppakorkeakoulun ja Turun yliopiston asiantuntijaedustajista. Seuraavat henkilöt osallistuivat koulutustyöryhmän kokouksiin:

- Lieto: Tarja Vähämäkilä, Eija Kares
- Salo: Pia Kytösaho (puheenjohtaja alkuvaiheessa), Salla Mäki (pj loppuvaiheessa)
- Uusikaupunki: Anne Paalanen, Anne Leppänen, Pirjo Korpela
- Turun kauppakorkeakoulu: Timo Leino (sihteeri)
- Turun yliopisto: Päivi Pihlaja, opiskelija Janne Hellsten

Koulutusryhmä aloitti toimintansa 22.10.2007, jolloin ideoitiin tulevaa toimintaa ja koulutusta. Tavoitteena oli saada aikaan synergiaa ja luoda yhteinen koulutussuunnitelman runko. Teemaryhmä pohti kuntien ja eri ammattiryhmien erilaisia koulutustarpeita. Lehtori Timo Leino rakensi ryhmän ideoiden ja osaamisen arvioinnin pohjalta koulutussuunnitelman. Laadittua koulutussuunnitelmaa (koulutustarjotin liitteessä 3) arvioitiin ja mietittiin sitä, miten konkreettisesti kukin kunta organisoi koulutustarjottimen opinnot. Koulutuksen ensimmäisen vaiheen toteutuksen kokonaismääräksi laskettiin kolmessa kunnassa yhteensä 300 - 400h.

Eri kuntien tilanteita tarkasteltaessa huomattiin, että tarvittiin yhteinen koulutuksen tarvekartoituskysely. Tähän erilliseen osaamiskyselyyn vastasi yhteensä 332 työntekijää. Ns. noviisikoulutuksiin valittiin osallistujat tämän kyselyn perusteella. Koulutuksiin pyrittiin valitsemaan ne, joilla oli alhainen osaaminen ja lisäksi motivaatio osallistua koulutukseen. Näillä kriteereillä saatiin kaksi sopivan kokoista ryhmää kuhunkin kuntaan ja koulutukseen pääsivät ne, joille siitä oli eniten hyötyä. Tämä noviisikoulutus toteutettiin jokaisessa hankekunnassa. Noviisikoulutuksen opettaja oli joka kunnassa sama. Tehtävään rekrytoitiin harjoittelija aikuiskasvatustieteen opiskelija Janne Hellsten ajatellen nimenomaan koulutuksen tasalaatuisuutta. Opiskelijan ohjauksesta huolehtivat Timo Leino ja Päivi Pihlaja.

IT-koulutusryhmä tarkensi ja arvioi tavoitteitaan huhtikuussa 2008. Yleisenä tavoitteena nähtiin päivähoidon henkilöstön IT-osaamisen nostaminen. Tavoitteena siinä vaiheessa olikin laatia riittävän kattava ja hyvä koulutussuunnitelma (tarjotin) ja tuottaa kirjallista materiaalia noviisikoulutukseen. Koulutustarjottimen lisäksi järjestettiin päiväkotien johtajille Excel-koulutusta, ja kouluttajana oli Timo Leino. Noviisikoulutus sai osallistujilta hyvän palautteen. Noviisikoulutuksen materiaali on tallennettu Moodleen ja se on kaikkien

yhteisessä käytössä koulutuksen jälkeenkin. Kunnat kilpailuttivat koulutustarjottimen ja ryhmä kävi yhdessä läpi tarjouksia ja arvioi niitä. Koulutustarjottimien mukaiset koulutukset järjestettiin kunnissa pääsääntöisesti lukuvuoden 2008–2009 aikana.

Viimeinen, ATK-koulutuksen yhteenvetoon ja arviointiin perehtynyt kokous järjestettiin 24.8.2009. Tilaisuudessa käytiin kuntien tilanteet läpi.

Liedossa oli jo tehty loppuarvioraportti ja kesän aikana oli pidetty viimeiset koulutukset. 62 % päivähoiton henkilöstöstä sekä kaikki johtajat ja varajohtajat osallistuivat koulutukseen. Projektirahoilla hankittiin joka yksikköön digikamera. Uudessakaupungissa oli jokaisesta yksiköstä osallistuttu noviisikoulutuksiin, yhteensä n. 30 osallistujaa. Valokuvien käsittely- koulutukseen osallistui 29. Jokaiseen yksikköön hankittiin projektirahoilla digikamera. Excel-koulutuksissa oli ollut mukana joka yksiköstä johtaja tai varajohtaja sekä erityisopettajat. Kaikkia koulutustarjottimen osa-alueita ei nähty tarpeelliseksi toteuttaa. Salossa noviisikoulutukseen osallistui 28 päivähoiton työntekijää ja noviisien kertauskoulutuksessa oli mukana 22. Kaikki koulutustarjottimen koulutusosiot toteutettiin, yhteensä 11 koulutuskertaa ja 108 osallistujaa. Valokuvakoulutus oli ollut suosituinta ja joka päiväkotiin hankittiin digikameroita. Kuntaliitoksen arveltiin laskeneen osallistumishalukkuutta. Uudet kunnat eivät olleet mukana koulutuksissa. Koulutusten arvioinnissa huomioitiin seuraavia asioita: Näin laajaa koulutuspalettia ja noviisikoulutusta ei olisi todennäköisesti tehty kunnissa ilman Varpe2-hanketta.

Koulutukseen olivat päässeet pääsääntöisesti kaikki halukkaat. Noviisikoulutukseen ja sen kertauskurssiin oltiin tyytyväisiä ja osaamisen taso oli noussut selvästi. Koulutustarjotin oli ollut hyvä lähtökohta tarjouspyyntöjen tekemiselle. Excel-koulutuksiin osallistui johtajia jokaisesta kunnasta. Noviisikoulutus ja koulutustarjotin ovat hyödynnettävissä tulevaisuudessa myös muissa Suomen kunnissa. Asenne tietotekniikkaa kohtaan on muuttunut selvästi myönteisemmäksi ja sen mahdollisuudet ymmärretään nyt paremmin.

Perhepäivähoidon mobiilikirjaus ja -raportointi

Perhepäivähoidon mobiilikirjaus ja -raportointi osahankkeen alkuperäiset tavoitteet suunnitelmassa olivat päivähoitoon liittyvien rutiinien automatisointi, tarpeettomaksi käyvien toimintojen poistaminen, päivähoiton työkokonaisuuksien kehittyminen ja työtyytyväisyyden lisääntyminen. Osahankkeessa keskityttiin päivähoiton läsnäolotietojen automaattiseen keräämiseen ja hyödyntämiseen perhepäivähoidon prosesseissa. Tarkoituksena oli suunnitella ja toteuttaa ratkaisut, joilla päivähoiton käyttö- ja täyttötilastojen edellyttämät tiedot saataisiin automaattisesti kerättyä eri päivähoitopaikoista. Pyrkimyksenä oli myös selvittää reaaliaikaisen ja luotettavan tiedon tuomat mahdollisuudet kehittää laskutuksen, sijaisten hankinnan, ruoka-huollon ja palkanmaksun prosesseja.

Hankekunnat, Lieto, Salo ja Uusikaupunki sekä Turun kauppakorkeakoulu olivat edustettuina perustetussa raportointityöryhmässä. Työryhmän tarkoituksena oli toimia osahankkeen määrittely- ja toteutusvaiheessa pilottien kokemusten vaihdon ja yhteistyön pohjana. Raportointityöryhmä kokoontui 6 kertaa (ks Liite 4). Sen kokouksissa vieraili myös muita hankkeen toimijoita ja ulkopuolisia asiantuntijoita. Työryhmässä toimivat:

- Lieto: Saija Mäihämäki (puheenjohtaja), Liisa Rinta-Kanto, Päivi Ahonen, Elina Lindholm, Seija Piiparinen ja Eeva Koivisto
- Uusikaupunki: Anne Rantala, Maija Liippo, Piipa Nivola ja Kirsi Häkkinen
- Salo: Sinikka Erkkola
- Turun kauppakorkeakoulu: Timo Kestilä (sihteeri)
- Turun yliopisto: Päivi Pihlaja

Kokouksiin osallistuivat tarvittaessa lisäksi seuraavat henkilöt: Annukka Vahtera, Matti Mäntymäki ja Jonna Järveläinen Turun kauppakorkeakoulusta sekä Logicalta (aiempi WM-data) Jane Antikainen ja Sari Savolainen. Tämän teemaryhmän toiminta jakautui selvästi yhteiseen suunnitteluvaiheeseen ja Logican johtamaan ProConsona- ohjelmiston käyttöönottovaiheeseen. Käyttöönottovaihe tapahtui Liedossa ja Uudessakaupungissa itsenäisinä osaprojekteina. Salo ei lähtenyt mukaan hankintaan.

Teemaryhmän aloituskokouksessa (18.10.2007) selvitettiin osahankkeen organisointia kunnissa. Tässä vaiheessa osahankkeen aikataulutuksesta sovittiin, että käyttöönotto tulisi tapahtumaan tammikuussa 2009. Työryhmän asiantuntijajäsenenä ja sihteerinä toimi Timo Kestilä Turun kauppakorkeakoulusta. Puheenjohtajaksi valittiin Saija Mäihämäki Liedosta. Ryhmä kokoontui myös Logican esittelijän kanssa, joka kertoi perhepäivähoidon ohjelmistosovelluksen ominaisuuksista. Ryhmässä arvioitiin eri puhelinmallien soveltuvuutta mobiilikirjauksen työvälineenä. Logican mobiilikirjausratkaisun todettiin olevan yksinkertainen ja ratkaisun ajateltiin vaikuttavan etenkin perhepäivähoidon ohjaajan työhön. Uudet sopimukset ja muutokset sopimuksiin tehtäisiin edelleen ProConsonaan, mutta hoitoilmoitusten osalta prosessi muuttuu siten, että ohjaaja tarkastaa hoitajien kirjaukset erilliseltä web-pohjaiselta sovellukselta noin kerran viikossa. Laskutusprosessin todettiin pysyvän kutakuinkin ennallaan.

Käyttöönoton suunnitteluvaiheessa tuotiin esiin, että sekä perhepäivähoitajille että ohjaajille tulisi järjestää noin puolen päivän mittainen koulutus. Ensimmäinen käyttöönottoon liittyvä koulutus oli tarkoituksenmukaista ostaa Logicalta, mutta tämän jälkeen joku ohjaajista voisi toimia tukihenkilönä, hoitaen sekä ohjaajien että hoitajien jatkokoulutuksen. Timo Kestilä alusti suunnitteluvaiheessa teemaryhmässä tietojärjestelmän hankinnasta ja tämän lisäksi myös IT-sopimuksista. Kuntien yhteisen tarjouspyynnön tekemistä varten perustettiin viisijäseninen ryhmä. Kaarinassa oli käytössä sama järjestelmä, jonne oltiin yhteydessä sekä Uudestakaupungista että Liedosta. Keskusteluissa saatiin hyödyllistä tietoa liittyen käyttöönottoon ja koulutukseen.

Syksyllä 2007 Salo päätti olla lähtemättä mukaan mobiilikirjausjärjestelmään, koska tulevien kuntaliitosten vuoksi Salon tietojärjestelmäratkaisut olivat vielä avoinna. Salo kuitenkin koki asian tärkeäksi ja heillä oli koko hankkeen ajan yksi edustaja mukana seuraamassa osahanketta ja näin keräämässä kokemuksia. Uusikaupunki ja Lieto tekivät mobiilikirjausjärjestelmän hankintapäätöksen kesän 2008 aikana. Molemmat kunnat suorittivat ensimmäisen käyttöönoton marraskuussa. Kuntien pääkäyttäjien yhteinen koulutus nähtiin tarkoituksenmukaiseksi. Mobiilikirjaus otettiin molemmissa kunnissa täydellä volyyminä käyttöön syksyn 2008 ja kevään 2009 välisenä aikana. Tätä prosessia varten oli kunnissa perustettu omat projektiryhmät, joissa molemmissa oli Logicalta sama projektipäällikkö ohjaamassa prosessia.

Uudessakaupungissa mobiilikirjaus on ollut käytössä kaikilla hoitajilla vuoden 2009 alusta asti. Hanke on edennyt hyvin. Hoitajat ja lasten vanhemmat ovat olleet tyytyväisiä. Kirjaamiset veivät kuitenkin aluksi perhepäivähoidon ohjaajilta paljon aikaa. Tulevien ohjelmistopäivitysten tekeminen kännyköihin mietitytti alkuvaiheessa, jonka vuoksi alussa tehtiin vielä paperikirjauksia. Teknisiä ongelmia oli alussa jonkin verran. Liedossa ei tehty enää keväällä 2009 paperikirjauksia. Viimeinen ryhmä aloitti mobiilikirjauksen maaliskuun 2009 alussa ja hoitajat ovat olleet pääosin tyytyväisiä. Suhteellisen paljon tarvittiin pieniä korjauksia kirjauksiin mm. varalasten osalta. Keskustelussa todettiin osan kanslistin työstä siirtyneen ohjaajille. Tarkistamisen tarve oli kokonaisuudessaan kuitenkin vähentynyt. Tärkeänä pidettiin, että ohjaajat tekevät tarkistukset riittävän usein, mikä pitäisi ottaa huomioon myös lomien suunnittelussa. Raportointisovellus oli kaiken kaikkiaan otettu käyttöön ilman suurempia ongelmia. Järjestelmässä oli edelleen virheitä, jotka toimittaja oli luvannut korjata toukokuun päivityksessä. Hankkeen myötä tullut kehittävä työtapana oli koettu tehokkaaksi.

Kuntien yhteistyöllä saavutettiin selkeitä hyötyjä, erityisesti hankinta ja suunnitteluvaiheessa. Käyttöönoton jälkeen tapahtuneessa tapaamisessa Lieto ja Uusikaupunki jakoivat kokemuksiaan. Samassa yhteydessä kunnat vertailivat mobiilikirjaukseen liittyvää prosessia. Keskustelun avulla pystyttiin tunnistamaan ja pitkälti ratkomaan kummassakin kunnassa olleita prosessin ongelmakohteita. Jonna Järveläinen ja Annukka Vahtera tekivät tutkimuksen alkuvaiheen kokemuksista. Tuloksia esiteltiin loppuseminaarissa lokakuussa 2009.

Varhaiskasvatuksen ja vuorovaikutuksen kehittäminen

Hankesuunnitelman mukaan vuorovaikutus-osahankkeen tavoitteina oli määritellä päivähoidon ja varhaiskasvatuksen hyviä käytänteitä, parantaa varhaiskasvatuksen laatua sekä tukea lapsen kehitystä ja tunnistaa pulmia. Lisäksi tavoitteina olivat päivähoidon työkokonaisuuksien kehittäminen ja työtyytyväisyyden lisääminen sekä perheiden saaman palvelun laadun kehittäminen. Tavoitteiden toteuttamiseksi hankesuunnitelmassa esitettiin varhaiskasvatukseen liittyvää koulutusta. Tietotekninen koulutus mahdollistaisi omien verkkosivujen suunnittelun, toteutuksen ja ylläpidon, joka hoidettaisiin yksikön sisäisin voimavaroin. Verkko pyrittäisiin valjastamaan vuorovaikutuksen tueksi. Palvelusuhteen eri vaiheiden määrittely nähtiin myös keskeisinä keinoina toteuttaa hanketta. Laiteinvestoinnit (tietokoneet ja digikamerat) olivat ensisijaisen tärkeässä asemassa. Kuntien hanke-esitykseen varsinaisessa hankesuunnitelmassa oli kirjattu seuraavia asioita:

”Kuvattaisiin vuorovaikutus vanhempien kanssa palveluun ohjauksessa, palvelun aloituksessa, varhaiskasvatuksen suunnittelussa ja toteutuksessa sekä palvelusuhteen päättyessä. Pyrittäisiin myös kehittämään tapaa, jolla vanhemmille tuotetaan päätöksentekoa tukevaa tietoa sekä tapoja, joilla vanhempien ja työntekijöiden yhteistyötä voidaan parantaa kasvatuksen suunnittelun ja arvioinnin osalta. Yksikkökohtaisten verkkosivujen suunnittelu ja toteuttaminen palvelisivat päivähoidon ja vanhempien välistä vuorovaikutusta ja kasvatuskumppanuutta koko palvelusuhteen ajan.”

Vuorovaikutus-osahankkeen suunnittelua ja koordinoitua varten perustettiin korkeakoulujen ja kuntien yhteinen teematyöryhmä. Työryhmä kokoontui yhdeksän kertaa (ks Liite 5). Siinä oli jäseniä kustakin hankekunnasta Liedosta, Salosta ja Uudestakaupungista sekä edustajat Turun yliopistosta ja alkuun myös Turun kauppakorkeakoulusta. Kokousten osallistujien kokoonpano vaihteli. Puheenjohtajan ja sihteerin tehtäviä kierrätettiin. Teemaryhmän koordinoijana toimi hankkeen päällikkö Päivi Pihlaja. Vuorovaikutustyöryhmän kokoonpano:

- Lieto: May Koivu, Katja Vainikainen, Reija Helenius,
- Salo: Leila Hoikkala, ja Pia Kytösaho (alkuvaiheessa mukana Asko Hulkkonen)
- Uusikaupunki: Taija Lammi, Pia Henriksson, Kirsi Kiiski, Henna Kiela ja Leena Ruusola
- Turun kauppakorkeakoulusta olivat mukana alkuvaiheessa: Annukka Vahtera, Jonna Järveläinen ja Matti Mäntymäki
- Turun yliopisto: Päivi Pihlaja ja Jarmo Kinos

Vuorovaikutusryhmän ensimmäisessä kokouksessa (15.10.2007) käytiin läpi osahankkeen tavoitteet ja sisällöt hankesuunnitelman mukaisesti. Lisäksi tarkasteltiin mukana olevien kuntien sen hetkistä tilannetta. Liedossa oli pidetty yksi palaveri, jossa oli hahmoteltu tulevan kehitystyön painopisteitä: hoitoon tulo ja ohjaaminen, suunnittelu ja toteutus sekä kouluun siirtymisprosessi. Kaikki Liedon päiväkodit olivat lähdössä mukaan. Salossa oli pidetty 3 kokousta kunnallisen päivähoidon portaalin suhteen. Portaali tulisi avautumaan kolmen päiväkodin pilotoimana 3.4.2008. Uudet kunnat tulisivat myös mukaan kuntayhdistymisen myötä. Uudessakaupungissa painopistealueina olisivat päiväkotikohtaiset www-sivut aluksi kahdessa pilottipäiväkodissä, tiedotus, nettireissuvihko ja koulutuksen tärkeys. Kokouksessa käytiin läpi vuorovaikutus-

ryhmän teemat, jotka olivat tuloprosessi, palaute, suunnittelu, kuntaportaali (palveluun ohjaus) sekä VASU ja esiopetus suunnitelma pedagogisen suunnittelun pohjana. Päätettiin rekrytoida harjoittelija mukaan työstämään mm. haastattelua päivähoitoon tulleiden lasten aloitusprosessista. Teemaryhmä työsti koko hankkeen ajalle suunnitelman ja budjetti rakennettiin loppuvuonna 2007. Vuorovaikutuksen teemaryhmien työskentelytapana oli yhteinen varhaiskasvatusprosessien arviointi ja kehittämisen suunnitteleminen, johon integroitiin koulutuksellisia elementtejä.

Varhaiskasvatusprosessit kehittämisen kohteena

Palveluun ohjausprosessin työstäminen oli selkeä ja yhteinen tehtävä. Kuntien käytännöt olivat erittäin vaihtelevia ja lapsen tutustuttamisen prosessi oli lyhyt, usein olematon. Tästä syystä Päivi Pihlaja kertoi ja toi esiin lapsen näkökulman tutustumisvaiheeseen sekä teemaryhmässä että kussakin kunnassa kuntien omana koulutuksena. Salossa järjestettiin kolme koulutusta, jotta mahdollisimman moni, myös uuden Salon työntekijät, pääsivät koulutukseen.

Taulukko 1. Lapsen tulo päivähoitoon (kuntaluennot)

Kunta	Koulutus	Osallistujia
Uusikaupunki	9.4.2008	50
Lieto	23.5.2008	noin 50
Salo	20.5.2008	100
Salo	30.9.2008	130
Salo	9.9.2009	172
Yhteensä	5 koulutusta	noin 500

Jokaisessa kunnassa työstettiin omaa tiedotetta vanhemmille palveluun ohjauksesta. Kuntien suunnitelmia arvioitiin yhdessä teemaryhmässä. Tämän lisäksi Päivi Pihlaja teki kunnille työpaperin vanhempien informaatiosta. Ruotsin päiväkotien kotisivuilla oli valmiita ohjeita vanhemmille siitä, miten lapsi tutustutetaan vähitellen päivähoitoon. Teemaryhmän jäsenet lukivat ja arvioivat lisäksi Minna Ahteen ja Päivi Pihlajan tekemää artikkelia, joka on tehty henkilökunnan teoreettisen osaamisen tueksi. Jokaisessa kunnassa saatiin hankkeen aikana valmiiksi päivähoitoon tulo – prosessikuvaukset ja Internetiin on kunnan sivuille laitettu asiasta informaatiota (ks. liitteet 8-10).

Päivähoitoon tulon edistämistä ajatellen työstettiin myös ”Tervetuloa päivähoitoon” -kaavake joka on laitettu päivähoitopäätöksen mukana kotiin. Lisäksi kehitettiin **perehdytyskansiota**, jonka vanhemmat voivat

viedä kotiinsa ja selailla tätä yhdessä lapsen kanssa aloitusvaiheessa. Kansio sisälsi mm. kuvia henkilökunnasta, lapsiryhmän tiloista ja leluista sekä antoi tietoa vanhemmille päivähoiton toiminnasta.

Hankkeen ohessa tehtiin vanhempien haastattelu, jossa tarkoituksena oli tutkia sitä, miten päivähoiton aloitus on toteutunut. Haastatteluun osallistui 24 alle kolmevuotiaan lapsen vanhempaa. Alustavista tuloksista raportoitiin teemaryhmän jäsenille ja tästä on tarkoitus myöhemmin julkaista artikkeli.

Teemaryhmässä työstettiin myös varhaiskasvatusprosessia päivähoitoon tulon jälkeistä aikaa ajatellen. Aiheeseen perehdyimme yhteisessä teemaryhmän tapaamisessa tammikuussa 2008, kun Jarmo Kinos alusti aiheesta ”Varhaiskasvatuksen pedagogiikka – näkökulmia ja ajatuksia”. Tämän jälkeen järjestettiin yhteinen varhaiskasvatuksen sisällön kehittämistä käsittelevä koulutuspäivä huhtikuussa 2008. Koulutuspäivänä Teemaryhmästä luennoi päiväkodin johtaja, KM Kirsti Hakkola, Varhaiskasvatuksen pedagogiikasta Jarmo Kinos ja Maria Seitälä alusti lasten leikistä. Lisäksi toukokuun teemaryhmän kokouksessa käytiin läpi kuntien varhaiskasvatussuunnitelmia yhdessä asiantuntijoiden, lehtori Tiina Annevirran (Turun yliopisto) ja Jarmo Kinoksen kanssa. Suunnitelmien sisältöä arvioitiin suhteessa pedagogiikkaan ja lapsen oppimiseen. Varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa pohdittiin myös hankkeen yhteisessä koulutuspäivässä kesäkuussa 2008. Kokopäivän mittaisen koulutuksen aiheena oli ” Kuka lapsi tarvitsee erityistä tukea? Mitä on varhaiserityiskasvatus? Arjen keinot tukea lasta ja lapsen oppimista”. Kouluttajina olivat Päivi Pihlaja ja erityispedagogiikan opiskelija Reetta Koivunen.

Taulukko 2. Muut vuorovaikutuksen teemaryhmän koulutukset

Kunta	Koulutus	Kouluttaja(t)	Pvm	Osallistujia
Turku (yhteinen)	Päivähoitoon tulo	Päivi Pihlaja, Minna Ahde	14.1.2008	20
Turku (yhteinen)	Lapsen arviointi, oppiminen ja pedagoginen ohjaus	KT Tiina Annevirta, KM Jonna Pelkonen ja KM Jarmo Lounassalo	10.3.2008	38
Turku (yhteinen)	Varhaiskasvatuksen pedagogiikka	Kirsti Hakkola, Jarmo Kinos, Maria Seitala	11.4.2008	38
Turku (yhteinen)	Varhaiserityiskasvatus	Päivi Pihlaja, Reetta Koivunen	13.6.2008	26
Turku (yhteinen)	MOODLE koulutus	Annukka Vahtera	9.9.2008	
Turku (yhteinen)	Varhaiskasvatuksen sisältöjen kehittäminen ja lapsen oppimisen ohjaaminen	FT Suvi Stolt ja KT Aino Mattinen	28.1.2009	41
Uusikaupunki	Lapsen pelot	Päivi Pihlaja	2.4.09	96
Yhteensä	-	12 eri kouluttajaa	7 koulutusta	261 osallistumista

Kokonaisuudessaan koulutukset ja teemaryhmän yhteiset työskentelyt muodostivat varsin aktiivisen ja kehittävän työotteen varhaiskasvatuksen sisältöjen kehittämiseksi. Kunnat työstivät asioita varsin laadukkaasti.

Verkkoon liittyvä sisällöllinen kehittämistyö

Vuorovaikutuksen teemaryhmässä kehitettiin kuntien verkkosivujen sisältöä varhaiskasvatuksen näkökulmasta katsottuna. Ryhmä kokosi kuntien alkuvaiheen tilanteet, jotka olivat seuraavanlaiset:

Liedossa oli 8 päiväkotia, joille kaikille aiottiin tehdä www-sivut. Sivut voitaisiin toteuttaa osana olemassa olevaa järjestelmää. Projektiryhmään oli valittu kustakin päiväkodista kaksi edustajaa, jotka koulutettaisiin tekemään sivut.

Salossa oli uusien kunnallisten ja yksiköiden www-sivujen työstäminen aloitettu. Vuorovaikutteisuutta oli suunniteltu saatavan kunta- ja päiväkotikohtaisella palauteosiolla ja mahdollisuudella lähettää vanhemmille sähköpostia. Portaaliin tulisi joka päiväkodille ja perhepäivähoidolle omat sivut. Koulutusta oli jo järjestetty pilottipäiväkotien henkilökunnalle.

Uudessakaupungissa oli suunniteltu Satulinnan päiväkodin toimivan pilottipäiväkotina luotaessa vuorovaikutteisia päivähoitoon verkkosivuja, joiden välityksellä olisi mahdollista kommunikoida vanhempien kanssa reissuvihko-tyyppisesti.

Annukka Vahteran ja Matti Mäntymäen yhteinen alustus teemaryhmän kokouksessa helmikuussa 2008 oli nimeltään ”Varhaiskasvatuspalvelut verkossa – parhaat käytännöt”. Annukka ja Matti esittelivät päivähoiton portaaleja ja päiväkotikohtaisia sivuja kuntien suunnittelutyön tueksi. Alustus toimi hyvin verkkosivujen arvioinnin ja verkkokirjoituksen ohjauksena kuntien työntekijöille. Lopuksi arvioitiin ryhmätyönä päivähoitoportaaleja ja päiväkotikohtaisia www-sivuja. Liedossa lähdettiin kokeilemaan Moodle- oppimisalustaa vanhempien ja henkilökunnan yhteisenä informaatiokanavana.

Toukokuun 2008 tilannekatsaus kunnista tuotti seuraavaa informaatiota www-sivujen tilanteesta.

Uudessakaupungissa ei ollut edetty www-sivujen suhteen ja suunnitelmissa oli keskittyä enemmän niihin vasta syksyllä. Sivujen päivityksen siellä hoiti toimistos sihteeri toimeksiannosta. **Salossa** päiväkotien www-sivut aiottiin avata elokuuhun mennessä. Päiväkodit tulisivat päivittämään sivuja itse. **Liedon** yksikköjen sivut oli jo avattu, mutta niitä aiottiin kehittää edelleen. Jokaisessa päiväkodissa oli kaksi sivujen päivittäjää ja kaikkiin päiväkoteihin oli saatu tietokoneet ja langaton verkko sekä yksi kannettava tietokone. Vuorovaikutuksellisuus-osahankkeen toteutuksessa pidettiin taukoa, mutta Moodle- esittely järjestettäisiin siitä huolimatta.

Vuorovaikutustyöryhmän kokouksessa syksyn 2008 lopussa tarkasteltiin kuntien tilanteita: Salon vuorovaikutusryhmä oli kokoontunut kerran syksyn aikana. Kunnan ryhmään oli saatu uusia jäseniä (nyt 7) ja kiinnostusta oli ollut, mutta ryhmän funktio ei ollut oikein selvillä. Vuorovaikutustyöryhmän toiminnassa oli havaittu päällekkäisyyttä Varpe- projektin ulkopuolella toimivan päivähoiton toimintaryhmän kanssa, joka oli jo laatinut linjauksia päivähoiton aloittamisesta. Myös Liedossa oli ollut yksi palaveri syksyllä ja lisää jäseniä oli saatu. Siellä aiottiin keskittyä Moodlen käyttöönottoon vuorovaikutteisuuden välineenä, pilotteina kolme päiväkotia. Moodle- koulutus tulisi järjestämään tammikuussa ja käyttöönotto olisi helmikuussa. Tavoitteena oli, että elokuussa 2009 Moodle olisi kaikilla käytössä. Pilottipäiväkotien henkilökunnalle aiottiin järjestää kuvankäsittelykoulutusta, jotta valokuvat saataisiin Moodleen. Salasanat olisivat osasto-kohtaisia. Uudessakaupungissa oli jo tehty Luotsi-polku. Myös päivähoiton nettisivujen sisällöt olivat valmiit. Päiväkodit tekivät parhaillaan omia osuuksiaan. Ehdotettiin päivähoiton aloittamisesta tehtävää julkaisua materiaalista, joka oli koottu aiheesta projektin aikana. Aiemmin lähetetyistä kuntien kuntoutussuunnitelmista saatiin palautetta: kehitettävää olisi. Liedon kuntoutussuunnitelma oli uudistettu versio vanhasta ja se oli vielä koekäytössä. Se aiottiin ottaa käyttöön syksyllä. Eryistä tukea tarvitseville lapsille on siinä oma liitteensä. Mottona on ”lapsi persoonana paremmin esille”. Pohjana on vanhempien täyttämä ”lapsi kotona”- ja päivähoiton täyttämä ”lapsi päivähoitossa”-osiot ja yhdessä sovitut ja kirjatut asiat. Perustiedot tarkistetaan joka vuosi. Henkilökunnalla on erilliset ohjeet täyttöä varten. Uudessakaupungissa on käytössä lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ”Pikku-Majakka”, jossa on ollut tarkoituksena yhdistää kolmen toimijan (vanhemmat, lapsi ja päivähoito) näkemykset. Henkilökunnalla on käytössään ohjeistus sen käytöstä sisältäen viitteitä lapsen tavanomaisesta kehityksestä. Lapsen pikku-majakka koostuu perustietolomakkeesta, kirje kotoa -osiosta, lapsen haastattelusta ja päivähoiton havainnointilomakkeesta, joka on erikäsillä erilainen. Näistä kootaan yhdessä vanhempien kanssa ns. lapsen majakka. Eryistä tukea tarvitseville lapsilla on samat osiot kuin pikku-majakassa, mutta lapsen majakan sijaan pohjana on kuntoutussuunnitelma. Salossa tehtiin parhaillaan ”erityisen tuen suunnitelmaa”, joka olisi osa lapsen vasua. Se toimisi henkilökunnan työkaluna. Se koostuisi kotona täytettävästä lomakkeesta ja henkilökunnan havainnointilomakkeesta ja sisältäisi osion lapsen tavanomaisesta kehityksestä. Todettiin, että vuorovaikutusryhmäläisille

lähetettäisiin kontekstianalyyssilomake sähköisesti vastattavaksi. Koulutus aiheesta ”Kieli ja matematiikka” järjestettiin 28.1.2009.

Vuorovaikutuksen teemaryhmä kävi läpi ja arvioi Kontekstianalyysin sähköistä versiota. Lomakkeen oli muuttanut sähköiseen muotoon kaupparokkeen opiskelija Jesse Vuorinen, jolta pyydettiin arvioinnin jälkeen joitain muutoksia. Sähköinen kontekstianalyysi on tarkoitus liittää uuteen oppaaseen, joka valmistuu keväällä 2010 aikana.

Osahankkeen yhteenvetoon ja arviointiin keskittyneessä (31.8.2009) pidetyssä viimeisessä kokouksessa oli 10 osallistujaa. Kokouksessa arviointiin kuntakohtaisesti hankkeen toteutumista ja pohdittiin yhteisen teemaryhmän toimintaa yleisesti. Atk- ja vuorovaikutus- koulutukset nähtiin toisiaan täydentävinä ja hyvänä ratkaisuna projektin tavoitteita ajatellen, vaikka aluksi oli vaikeaa nähdä näiden integroitumista. Varhaiskasvatuksen sisällölliset koulutukset on kokonaisuutena koettu hyvinä, ja ryhmässä nousikin huoli siitä, miten tätä osaamista voidaan kehittää tulevaisuudessa.

Atk-koulutus hyödytti vähitellen kunnan ja päiväkotien omien verkkosivujen työstämistä. Hoidon aloitukseen liittyvät koulutukset vaikuttivat siihen, että kunnissa työntekijöiden asenteellinen orientaatio muuttui myönteisemmäksi ja lapsinäkökulma vahvistui. Työryhmä toi esiin, että kehittämishankkeen alkuvaiheessa oli vastarintaa projektia ja sen toteuttamista kohtaan, mutta ulkopuolisen kouluttajan auktoriteetilla esimerkiksi päivähoiton aloituksen kehittämiseen kohdistuvasta vastarinnasta päästiin yli. Vastarinnan esiin tuominen nähtiin hyvänä asiana, sillä silloin asenteisiin voidaan ylipäättään vaikuttaa ja asioista on mahdollista keskustella. Koulutuksiin liittyi paikoin kateutta: kuka pääsee ja millä perusteella. Koulutusten lukumäärä ja niiden sijoittuminen pitkälle aikavälille mahdollistivat kuitenkin kaikkien halukkaiden osallistumisen.

Kunnissa teemaryhmien koordinaattoreita pidettiin ”atk-guruina”, jotka osaisivat auttaa tietoteknisissä ongelmissa. Tämä siitä huolimatta, että he olivat vain organisoimassa hanketta. Tämä väärinkäsitys saatiin oikaistua kun varsinaiset koulutukset käynnistyivät ja ATK-alan ammattilaiset toimivat kouluttajina. Lopussa pohdittiin sitä, että jonkinlainen ”muutosjohtamisen” koulutus tai tuki olisi ollut paikallaan kuntien koordinaattoreille. Osin nämä teemaryhmien omat tapaamiset toimivat tukena, mutta vuoden 2009 aikana tapaamisia oli aiempaa vähemmän. Tähän asiaan paneuduttiin jonkin verran hankkeen yhteisessä teemaseminaarissa, jossa PsL, työ- ja organisaatiopsykologi Anneli Romana työsti teemaa yhdessä osallistujien kanssa.

Varpe1-hanke oli enemmän ulkopuolisten johtama, Varpe2-hankkeessa vastuuta ja suuri osa toiminnasta siirtyi kuntiin. Kuntakohtaisesti ajatellen Salon vuorovaikutuksen teemaryhmän toiminnassa oli muutoksia, jotka osaltaan tekivät pitkäjänteisen kehittämistyön haasteelliseksi. Alkuun kunnan ryhmässä oli kolme jäsentä Pia Kytösaho, Salla Mäki ja Asko Hulkkonen, jotka toimivat lähinnä päiväkotien verkkosivukouluttajina. Syyskuussa 2008 koottiin isompi ryhmä tämän osahankkeen eteenpäin viemiseksi. Ryhmän koordinaattoriksi nimettiin Leila Hoikkala ja aiemmat jäsenet jäivät pois. Salon kuntayhdistyminen teki toimin-

nan vähintäänkin haasteelliseksi, mutta kokonaisuudessaan alun iso innostus verkkosivujen sisällöllisestä ja teknisestä luomisesta loi myönteisyyttä välillä pirstaloituneeseen toimintaan. Uudessakaupungissa tämän osahankkeen teemaryhmä pysyi samana. Liedossa oli oma ratkaisunsa, jossa oli kaksi ryhmää: kolmen koordinaattorin muodostama valmisteluryhmä ja laajennettu projektiryhmä (n=22), jossa oli mukana jäseniä joka päiväkodista. Laajennetussa projektiryhmässä suunniteltiin ja arvioitiin yhdessä teemaryhmän sisältöjä.

Hankkeen väliarviointi

Ensisijaisesti ohjausryhmä vastasi hankkeen jatkuvasta arvioinnista. Ryhmä pohti jo toteutettuja ratkaisuja ja mietti tulevia toimintoja yhdessä (ks. ohjausryhmän toiminta liite 1). Tämän lisäksi hankkeessa toteutettiin vuonna 2008 väliarviointi, joka kohdistui sekä budjettiin että toimintaan. Väliarviointi tuli raportoida Länsi-Suomen lääninhallitukselle. Toiminnan arviointi kohdistuikin kuntien toimintaan. Väliarvioinnin jälkeen käytiin läpi arvioinnin tuloksia ja sovittiin miten säilyttää jo olemassa olevat hyvät käytännöt ja miten parantaa heikkoja kohtia. Hankkeen päätyttyä kukin osahanke arvioi toimintaa, ja tämä on näkyvässä edellisissä luvuissa.

Hankkeen väliarviointi toteutettiin toukokuussa 2008, ja sen tarkoituksena oli saada tietoa kuntien käynnistyneestä toiminnasta. Kuntien omien ohjausryhmien ja osahankkeiden teemaryhmien jäseniltä kysyttiin sitä miten seuraavat asiat toteutuvat kunnissa (1=huonosti, 2=kohtalaisesti, 3 =hyvin, 4=erinomaisesti):

- Ryhmän sisäinen tiedottaminen
- Ryhmien välinen tiedottaminen
- Jäsenten sitoutuneisuus
- Organisointi
- Tavoitteiden selkeys
- Toimintasuunnitelman selkeys
- Myönteinen ja avoin ilmapiiri
- Oma tyytyväisyys ryhmän toimintaan.

Vastaajia oli kolmesta kunnasta yhteensä 22. Ylipäätään edellä mainitut asiat toteutuivat yleensä hyvin (66 %), kohtalaisesti (20 %), erinomaisesti (13 %) ja huonosti vain noin 1 %. Parasta oli ehdottomasti myönteinen ja avoin ilmapiiri, jonka 32 % vastaajista koki olevan erinomainen. Selkeimmin kuntien omiin toimintasuunnitelmiin tulisi tässä vaiheessa panostaa, sillä tavoitteiden selkeys ja toimintasuunnitelman selkeys olivat kohtia, joissa oli eniten kohtalaisesti mainintoja. Kuntien välillä oli eroja, ja nämä käytiin jokaisessa kunnassa erikseen läpi pohtien parannusehdotuksia. Arvioinnissa tuli esiin, että projekti oli jo tässä vaiheessa tuottanut monia hyötyjä kuntia ajatellen. Näitä olivat mm. saatu laadukasta varhaiskasvatukseen liittyvää koulutusta, saatu aikaan toimivat nettisivut, kattava atk-taitojen kartoitus, vanhempien tiedottaminen sekä kasvatuskumppanuuden kehittäminen ja lisäksi kiinnostus tietotekniikkaan on kasvanut. Hankkeelta odotettiin vielä atk-koulutusta ja mm. koneita ja muita hankintoja.

Tiivistetysti voisi sanoa, että vuoden 2007 – 2008 aikana keskityttiin koko hankkeen osalta sen käynnistämiseen, yhteistyön edistämiseen sekä rakentamaan kuntiin oma toimintarakenne tavoitteiden saavuttamiseksi. Hankepääällikkö kävi jokaisessa kunnassa ohjausryhmän kokouksessa kuulemassa kuntien tarpeita ja pohitimassa sitä, miten kehittämistyötä kunnissa parhaiten voisi viedä eteenpäin.

Varpe- tutkijoiden ryhmä ja sen toiminta

Jo alusta asti (Varpe1) kauppakorkeakoulun ja yliopiston tutkijat ovat olleet intensiivisesti mukana. Etenkin Varpe1-hankkeen aikana tutkijoiden panos erilaisten tutkimusten tekemiseen ja niistä raportoimiseen oli merkittävä. Kunnat ja niiden toiminta on ollut tutkimuksen kohteena ja tutkijat ovat saaneet myös omalta osaltaan erinomaisen mahdollisuuden tehdä tutkimusta suhteellisen helposti organisoiden. Kuntien esimiehet ovat tukeneet ja edistäneet tutkimusten syntymistä monin tavoin: luvat, henkilökunnan tiedottamisessa avustaminen ja kohdejoukon yhteystietojen kerääminen ovat yhtenä esimerkkinä. Tutkijat (ks. Liite 6 ja 7) ovat näin ollen saaneet hyvän tilaisuuden ja täydentävän vuorovaikutuksen tutkittaviin teemoihin liittyen. Tutkimusten työstäminen ei ole ollut hankerahoituksen piirissä, jonka vuoksi tähän raporttiin ei ole koottu tiivistyksiä tutkimuksista. Liitteessä 6 on nähtävillä tutkimukset ja niiden julkaisukanavat, ja halutesaan lukija voi niihin perehtyä.

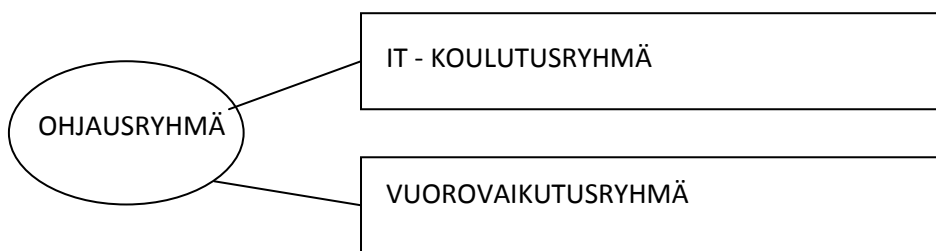
Varpe2 hankkeen aikana keskeisemmät tutkimukset ovat liittyneet:

- perhepäivähoidon mobiilikirjauksen ja – raportointijärjestelmän käyttöönottoon (tutkijat Annukka Vahtera ja Jonna Järveläinen)
- päivähoiton aloitusprosessiin (Päivi Pihlaja, Maria Seitälä, Jarmo Kinos)
- koetun suhteen laatuun vanhempien näkökulmasta (Päivi Pihlaja, Matti Mäntymäki ja Jarmo Kinos)
- atk-koulutuksen tarpeeseen ja koulutuksen toteuttamiseen (Timo Leino ja Janne Hellsten)

Lisäksi Varpe1-hankkeen aikana aloitettu tutkimus Internetistä kommunikaation tilana on työstetty loppuun 2009 loppuvuonna. Tutkijaryhmä on tavannut säännöllisesti 2-4 kertaa vuosittain vaihtelevin kokoonpanoin. Hankkeessa on tehty graduja muun tutkimuksen lisäksi.

Salon kaupungin osahanke

Salon kunta jakaantui Varpe2-hankkeessa ohjausryhmään, vuorovaikutusryhmään ja koulutusryhmään. Mobiiliraportointi- osahanketta suunniteltiin, mutta Salon kuntaliitoksesta johtuen siihen ei ollut resursseja. Varpe2-projekti suunniteltiin entisen Salon kaupungin tarpeiden mukaan ja vuonna 2009 yhdistyneet kunnat tulivat osin mukaan hankkeen toimintaan. Yhdistyneiden kuntien työntekijöille suunnattiin koulutusta päivähoidon aloituksesta ja kotisivujen tekemisestä. Jokaiselle päiväkodille tehtiin omat kotisivut. Tulevaisuudessa tietokoneita ja koulutusta pyritään saamaan laajemmin uusille kunnille. Salo sai hankkeen kautta atk-koulutusta, tietokoneita, Internet-sivut ja prosessikuvauksen päivähoitoon tulosta. Jokaisesta kunnan omasta ryhmästä oli edustus koko hankkeen vastaavissa ryhmissä.

Kuvio 2. Salon osahankkeen organisointi

Ohjausryhmä

Ohjausryhmän tehtävänä oli toimia hankkeen käynnistäjänä ja linkkinä eri tahojen ja osa-alueiden välillä. Ohjausryhmä myös ohjasi toimintaa kuntatasolla ja valvoi hankkeen osa-alueiden tilannetta. Salon ohjausryhmään kuuluivat varhaiskasvatusjohtaja Vesa Kulmala (pj.), varhaiskasvatusyksikön johtaja Pia Kytösaho, tietohallintopäällikkö Tapio Niiranen, perhepäivähoidon ohjaaja/ varhaiskasvatusyksikön johtaja Sinikka Erkkola, varhaiskasvatusyksikön johtaja Ritva Hilden, lastentarhaopettaja Asko Hulkkonen ja konsultoiva erityislastentarhaopettaja Sanna Toukkari (ent. Hyytiäinen). Syyskuussa 2008 mukaan tulivat lastentarhaopettaja Salla Mäki ja eristyslastentarhaopettaja Leila Hoikkala, ja tammikuussa 2009 ryhmään liittyi varhaiskasvatuspäällikkö Ulla Léman (n=10). Salon tekemän kuntakohtaisen suunnitelman mukaan hankkeiden sidosryhminä toimivat ATK-osasto, ohjelmistotoimittajat, päiväkodit ja koko varhaiskasvatusosasto.

Päätöksentekijöinä hankkeisiin liittyvissä asioissa toimivat Salon ohjausryhmä, ja hallintosäännön mukaisesti yksiköiden johtajat sekä osastopäälliköt. Tiedotuksesta eri sidosryhmille vastasivat Pia Kytösaho ja Vesa Kulmala. Ohjausryhmä aloitti toimintansa elokuussa 2007, ja viimeinen kokous sillä oli kesäkuussa 2009. Ohjausryhmä kokoontui yhteensä 17 kertaa.

Ohjausryhmän ensimmäiseen kokoukseen (24.8.2007) osallistui seitsemän jäsentä. Kokouksen painopiste oli hankkeen tavoitteiden tarkentamisessa ja määrittelyssä. Painopisteiksi määriteltiin nettisivujen kehittäminen ja koulutuksen järjestäminen. Tarkoitus oli luoda päiväkoteihin omat nettisivujen päivittäjät, jotka koulutetaan osana hanketta. Sivustojen tekeminen aloitettiin kolmen pilottipäiväkodin voimin (Palometsä, Tupuri ja Torikatu). Atk- koulutusta suunniteltiin järjestettäväksi yleisesti kaikille (esimerkiksi perusohjelmistojen koulutus) ja erikseen piloteille (nettisivuohjelman käyttö ja päivitys). Seuraavissa kokouksissa käsiteltiin yleensä koko hankkeen ohjausryhmässä esiin tulleita asioita ja muiden kuntien tilanteista. Salon kunnan omien varhaiskasvatuksen nettisivujen rakentaminen aloitettiin heti kun oli saatu hyväksyttävä tarjous. Kuntaan oli saatu tässä vaiheessa sähköinen päivähoitohakemus.

Ohjausryhmä kävi läpi toimittajien tarjouksia ja sähköisen kyselytyökalun sisältöä sekä sähköisen tiedottamisen mahdollisuuksia. Sivujen sisällön suunnittelu alkoi jo vuoden 2007 syksyllä. Päiväkotien sivuista haluttiin valoisat ja asialliset. Sivujen kuvittajan tulisi olla graafisesti osaava. Päiväkodit miettivät alkuun itse sivujen sisältöjä valmiiksi, ja julkaisuasu koottiin yhdessä sähköpostin välityksellä. Neljänteen ohjausryhmän kokoukseen (1.11.2007) osallistui myös valokuvaaja, jonka kanssa keskusteltiin nettisivuille laitettavista valokuvista. Nettisivujen sisältö ja yleisilme olivat myös pohdinnassa. Henkilökunta halusi sivuille henkilöstön ja lapsiryhmien esittelyä, toiminta-ajatuksen, varhaiskasvatussuunnitelman, päiväohjelman, esiopetus-suunnitelman ja kuvagallerian. Erityispäivähoito haluttiin myös esille.

Ohjausryhmä työsti (14.11.2007) sivujen sisältöä edelleen ja totesi, että koko kunnan päivähoiton aloitussivu tulisi olla samansuuntainen kuin päiväkotien sivut. Yhteisinä näkökohtina tulivat esille seuraavat asiat: päiväkodin säännöt haluttiin yksikön yhteisiin osioihin, ryhmien varhaiskasvatussuunnitelmat ryhmien omille sivuille ja seuraavaan päivitykseen toivottiin ruokalistaa ja henkilökunnan kuvia. Päätettiin, että lasten kuviin ei laiteta nimiä, sillä sivusto on avoin ja julkinen. Ohjausryhmä työsti myös päiväkotien kotisivu- kouluttamista ja aikataulua: koulutuksen oli tarkoitus alkaa helmikuussa 2008 ja koulutus sekä sivujen rakentaminen etenisi vaiheittain päiväkotikerrallaan.

Kuudennessa kokouksessa (4.12.2007) sovittiin muun muassa nettisivujen rakenteesta: koko varhaiskasvatuksen aloitussivulta löytyisivät varhaiskasvatus (päiväkodit, perhepäivähoito, erityispäivähoito), lapsen hoidon tuet, esiopetus, koululaisten toiminta, avoimet varhaiskasvatuksen palvelut, yksityinen päivähoitotoiminta, päivähoitoon hakeminen ja päivähoitomaksut. Päivähoitoportaalin ylläpitäjäksi nimettiin Vesa Kulmala ja pääkäyttäjiksi Pia Kytösaho, Salla Mäki ja Asko Hulkkonen. Sovittiin, että pääkäyttäjät Kytösaho, Hulkkonen ja Mäki tekisivät koulutussuunnitelman ja kouluttaisivat päiväkotien henkilökunnan. Laitteet vuokrataan leasing-sopimuksella. Lisäksi ohjausryhmässä sovittiin, että päiväkodin johtajat tulevat päättämään laitehankinnoista budjetin mukaisesti.

Keväällä 2008 saatiin aikaiseksi mm. koesivut, koulutuskartoituskysely ja käytiin läpi kyselyn tulokset. Lisäksi käytiin läpi konsulttien palaute koesivuista, ja otettiin itse kuvia sivuja varten ja käytiin läpi hankkeen budjetti. Vuorovaikutusosahankeen varsinaista kunnan omaa ryhmää oli tarkoitus laajentaa. Koko hankkeen väliarviointi käytiin ohjausryhmässä läpi loppukeväältä 2008. Kunta hankki hankkeen rahoilla digikamerat.

Kunnassa oli järjestetty nettisivujen julkistamistilaisuus Salon paikallisille tiedotusvälineille, johon ei saapunut kumpikaan kutsutuista lehdistä.

Syksyn 2008 ensimmäisen ohjausryhmän kokouksen alussa (19.9.2008) tehtiin tilannekatsaus koko hankkeen koordinaattorin Päivi Pihlajan toimesta: Varpe1-hankkeen julkaisu oli saatu valmiiksi, ja niitä oli jaettu Saloon 20 kappaletta. Varpe2-hankkeen väliarvioinnin tulosten perusteella Salolta toivottiin tehokkaampaa organisointia, selkeämpää työnjakoa ryhmissä ja lisää henkilöitä hankkeen työryhmiin. Kunta sai kiitosta nettisivuista, siitä että atk-osaaminen oli paikoin lisääntynyt, ja siitä että vuorovaikutushankkeen kautta oli saatu hyvää koulutusta. Tulevista IT-koulutuksista käytiin keskustelua ja pohdittiin mahdollisia tiloja sekä mahdollisia kouluttajia. Koulutuksien osalta pyydettiin kaksi tarjousta Salon Akk:sta ja T:mi Tammikuusta, joista päädyttiin halvempaan T:mi Tammikuuhun. Kaikkien päiväkotien sivut olivat tässä vaiheessa auki ja valmiina käyttöön. Ehdotuksen mukaisesti Salon ohjausryhmää laajennettiin, ja mukaan kutsuttiin uusiksi jäseniksi Salla Mäki ja Leila Hoikkala. Vuorovaikutusryhmän vahvistukseksi nimettiin erityislastentarhaopettaja Leila Hoikkala ja Asko Hulkkonen, ja koulutustyöryhmään Salla Mäki ja Päivi Hoikkala. Raportointityöryhmään nimettiin perhepäivähoidon ohjaaja Sinikka Erkkola. Sinikka Erkkola kävi joissain hankkeen yhteisissä kokouksissa kuuntelemassa kokemuksia vaikka tämä osahanke ei Salossa loppujen lopuksi toteutunutkaan.

Marraskuussa 2008 ohjausryhmä teki esityksen kuntaosuuden käytöstä ja sen käyttösuunnitelmasta vuodelle 2009. Uusissa Internet-sivuissa on tarkoitus käyttää uuden Salon lomakepohjia, ja uusien sivujen tulisi olla elokuussa 2009 valmiina. Vuorovaikutusryhmässä oli tällöin 9 jäsentä, ja nykyiseltä ammattinimikkeeltään varhaiskasvatuspäällikkö Ulla Leman osallistui myös työryhmän työskentelyyn. Koulutuksen osalta puhuttiin, että kaikki Varpe2-hankkeen koulutukset olivat suunnattuja nykyisen laajennetun Salon alueelle, mutta uuden Salon henkilöstön atk-taitojen koulutustarpeet on myös aiheellista arvioida jossain vaiheessa. Kuntaosuuden rahaa oli käytetty digikameroihin, sijaisten palkkaamiseen ja Pia Kytösahon palkkaamiseen. Kokouksessa keskusteltiin, että Latomon postituslistan käyttö oli ollut vähäistä, joten tulevaisuudessa aiotaan suositella päiväkotien ja ryhmien omien sähköpostien lähetyksien käyttöä.

Vuoden 2009 kevään aikana ohjausryhmä käsitteli kokouksissaan koko hankkeen ohjausryhmän asioita ja toimi näin informaation tärkeänä osana. Digikameroita päätettiin ostaa 12. Vuorovaikutustyöryhmäläiset olivat alkaneet tehdä prosessikuvausta hyvän hoidon aloittamisesta. IT-koulutus jatkui vielä 2009 kevään loppuun asti. Vuodelle 2009 ohjausryhmässä toivottiin koulutusta vuorovaikutus osahankkeen tiimoilta, kuten vanhempien kohtaamisesta ja pienryhmätoiminnasta. Hankkeen loppurahoilla suunniteltiin tietokoneiden hankintaa, verkkoyhteyksiä ja sijaisten palkkaamista. Keskusteltiin videoneuvottelukoulutuksen mahdollisuudesta tai yhteisestä koko kentälle järjestettävästä vuorovaikutuksen koulutuksesta. Loppuseminaariin toivottiin hyviä luennoitsijoita loppurahoilla, ja suunniteltiin, että hankkeesta tulisi pitää konsultaatio Salon kaupungin uusille päättäjille. Mietittiin, että Salon perhepäivähoidon ohjaajien tapaamiseen loppukevällä voisi pyytää henkilöitä Uudestakaupungista ja Liedosta kertomaan sähköisen raportoinnin järjestämisestä. Lopuksi puhuttiin Salossa alkavasta uudesta hankkeesta: kohti kumppanuutta.

Seuraavaksi keskusteltiin vuorovaikutusosahankkeen prosessista, sen jatkuvuudesta ja atk-koulutusten tarpeesta. Vuorovaikutusryhmä kokosi hoidon alkua ja siihen liittyviä prosesseja (prosessikuvausta). Prosessikaavio esiteltiin esimiehille kevään 2009 aikana. Ohjausryhmän mielestä hanketta tulisi esitellä opetuslautakunnalle. Konsultoinnissa haluttiin esitellä vuorovaikutussivujen kotisivut, prosessikaavio ja yhteenveto koulutuksista ja kertoa siitä, että hankkeen tuotokset ovat tukeneet henkilöstön liittymistä ja sitoutumista. Viimeisessä kokouksessa (1.6.2009) kerrattiin hankkeen nostattamia mietteitä (joista erillinen kappale raportin lopussa) ja kerättiin kunnan pöytäkirjat ja muu kirjallinen aineisto loppuraportin tekemistä varten. Ohjausryhmän kokouksiin osallistuneet on koottu Taulukon 3 (kokousaikataulu alaviitteessä)

Taulukko 3. Ohjausryhmän jäsenet ja kokouksiin osallistuminen

Jäsen	Osallistumisen määrä
Vesa Kulmala	13
Tapio Niiranen	9
Sinikka Erkkola	11
Ulla Leman	2
Pia Kytösaho	15
Ritva Hilden	14
Leila Hoikkala	12
Asko Hulkkonen	6
Salla Mäki *	4
Ulla Leman *	2

*tulivat mukaan myöhemmin

Koulutustyöryhmä

Koulutustyöryhmään kuuluivat Salla Mäki, Pia Kytösaho ja Päivi Hoikkala. Koulutuksen yhteyshenkilöinä toimivat Vesa Kulmala ja Pia Kytösaho. Työryhmän tavoitteena oli tarjota atk-koulutusta päivähoidon kasvatushenkilöstölle ja nostaa henkilöstön atk-osaamista. Henkilöstön atk-osaamisesta ja koulutushalukkuudesta kerättiin tietoa koko hankkeelle yhteisen koulutustarvekyselyn avulla. Koko hankkeen osalta laadittu kysely jaettiin kaikille päiväkotien henkilökunnalle keväällä 2008. Tämän perusteella valittiin koulutukseen ne, joiden atk-osaaminen oli heikkotasoisista ja jotka halusivat kouluttautua. Koulutuksen sisältö suunniteltiin yhdessä koko hankkeen yhteisessä teemaryhmässä. Salossa koulutustarjotin kilpailutettiin ja tarjouskilpailun voitti Tmi: Tammikuu. Kunnan atk-koulutukset toteutettiin syksyn 2008 ja kevään 2009 välisenä aikana. Koulutuskokonaisuuksia oli 9 kappaletta, mutta koska ne oli jaettu eri ryhmille, koulutuspäiviä järjestettiin yhteensä 15. Yhden kurssin pituus oli 2h, ja koulutus toteutettiin Moisioyhtymän yläkoulun atk-luokissa, paitsi Excel-koulutus joka järjestettiin Turussa. Koulutuksiin osallistui yhteensä 108 ihmistä ja osallistumiskertoja oli yhteensä yli 200. Suurin osa osallistui kerran (n=60), kaksi kertaa osallistui 30 henkilöä, lisäksi yksi henkilö osallistui 6 eri koulutukseen. Koulutusosahankkeen palaverissa 27.2.2008 käytiin läpi atk-osaamiskartoituskyselyn tulokset ja tehtiin koulutussuunnitelmat.

2007: 24.8; 14.9; 11.10; 1.11; 14.11; 4.12

2008: 15.1; 13.2; 12.3; 26.5; 19.9; 27.11

2009: 15.1; 7.4; 7.5; 1.6; 21.10

Salossa toteutettiin seuraavat koulutukset:

I Koulutustarjottimen mukaiset koulutukset

Tietokoneen käytön niksit- koulutus pidettiin 17.11 ja 25.11.2008. Koulutuksessa käsiteltiin Windows-ympäristöä, tietokoneohjelmia, ja tiedostojen tallentamista, muokkaamista ja yhdistämistä. Koulutuksessa käytiin myös läpi käyttöjärjestelmien asetuksia (kuvaruudun resoluutio, maa-asetus) ja oheislaitteiden ja tietovälineiden käyttöä (cd, dvd, muistitikku). Koulutuksessa käytettiin muun muassa Wordia, Exceliä, MSOfficea ja Picturea. Koulutus jaettiin kahdelle ryhmälle, ja yhteensä koulutukseen osallistui 30 henkilöä.

Valokuvat ja videot – koulutus järjestettiin 3.12, 9.12, 10.12.2008, ja 2.4.2009. Koulutuksessa käsiteltiin valokuvien ottamista digitaalisilla kameroilla, valokuvien siirtämistä kamerasta tietokoneeseen, valokuvien retusointia, sekä valokuvien, videoiden ja musiikkitiedostojen järjestelyä, esittämistä ja nimeämistä. Koulutuksessa käytettiin muun muassa digikameraa, digivideokameraa, ja skanneria. Koulutus jaettiin neljän ryhmän kesken neljälle päivälle, ja yhteensä koulutukseen osallistui 43 henkilöä.

Internet ja sähköposti- koulutus pidettiin 29.1.2009. Koulutuksessa perehdyttiin Internetin, selaimen ja hakupalvelujen toimintaperiaatteeseen ja käyttöön ja opiskeltiin sähköpostin käyttöä. Koulutukseen osallistui yksi ryhmä, johon kuului 8 henkilöä.

Tekstinkäsittelyn perusteet koulutus pidettiin 19.12.2009. Koulutuksessa opiskeltiin tekstin muotoilua Word ohjelmalla (esim. sisennykset, numeroluettelo, tasaus), taulukon laatimista ja kuvan liittämistä tekstiin. Opeteltiin myös miten aukaistaan ja tallennetaan eri muodoissa olevia tiedostoja ja tulostuksen perusniksit. Koulutukseen osallistui yksi ryhmä jossa oli 6 henkilöä.

Tekstinkäsittelyn jatkokurssi pidettiin 9.3.2009. Koulutuksessa perehdyttiin muun muassa asiakirjapohjiin, sisällysluettelon tekemiseen ja tiedon yhdistelemiseen eri lähteistä (Word-tiedosto, kuvatiedosto, pdf, www, Excel, PowerPoint). Koulutus järjestettiin yhdelle 10 henkilön ryhmälle.

II Hankkeen harjoittelijan Janne Hellstenin pitämät koulutukset

Noviisien koulutus järjestettiin keväällä 2008. Koulutus toteutettiin kahdessa ryhmässä, ja yhteensä siihen osallistui 28 henkilöä. Sisältönä oli tiedostonhallintaa, piirtämistä ja tekstinkäsittelyä.

Noviisikoulutukseen osallistuneille järjestettiin kertauskurssi 7.1.2009 ja 22.1.2009. Koulutukseen osallistui kaksi ryhmää, jotka ottivat osaa kumpaankin koulutuspäivään. Yhteensä koulutukseen osallistui 21 henkilöä. Koulutuksessa kerrattiin noviisikoulutuksen sisältöä ja edettiin hieman pidemmälle tekstinkäsittelyssä.

III Turussa pidetty taulukkolaskennan opetus

Taulukkolaskennan perusteet (Excel)-koulutus järjestettiin 2.2. ja 9.2.2009. Koulutuksen sisältönä oli taulukon ja solun ulkoasun muokkaaminen, tulostus ja diagrammien laatiminen. Opeteltiin syöttämään soluihin tekstiä, lukuja, päiväyksiä ja yksinkertaisia laskentakaavoja. Koulutukseen osallistui kaksi ryhmää, yhteensä 19 henkilöä.

Taulukkolaskennan jatkokurssi järjestettiin Turun kauppakorkeakoululla keväällä 2009. Salo osallistui 18.3.2009 järjestettävään koulutukseen. Koulutus oli suunnattu päivähoidon esimiehille, ja koulutukseen osallistui 6 henkilöä.

Taulukko 4. Salon päivähoiton työntekijöiden osallistumiset IT-koulutuksiin

Koulutus	Osallistujamäärä
Noviisikoulutus	28
Noviisien kertauskurssi	22
Valokuvat ja videot	43
Internet ja sähköposti	8
Tekstinkäsittelyn perusteet	15
Tekstinkäsittelyn jatkokurssi	10
Taulukkolaskennan perusteet	19
Taulukkolaskennan jatkokurssi	6

Vuorovaikutusryhmä

Vuorovaikutusryhmän toiminta alkoi tiivistä päiväkotikohtaisten nettisivujen työskentelyn parissa. Ohjausryhmä oli alkuvaiheessa se foorumi, jossa vuorovaikutusryhmän asioita käsiteltiin. 26.11.2007 järjestettiin päivähoitoportaalin käyttäjäkoulutus ja sen tarkoituksena oli kouluttaa päivähoidon sisältä omat kotisivukouluttajat: Asko Hulkkonen, Salla Mäki ja Pia Kytösaho, jotka tässä vaiheessa vastasivat vuorovaikutuksen osahankkeen toiminnasta kunnassa. Sisältönä oli nettisivujen rakentaminen ja sisällön tuottaminen. Koulutuksesta vastaavat kävivät yhdessä läpi koulutuksen sisältöjä ja aikataulua. Muiden päiväkotien koulutukset alkoivat maaliskuussa 2008. Hulkkonen, Mäki ja Kytösaho toimivat kouluttajina. Kaikilla heistä oli 4- 5 koulutuspäivää, ja yksi koulutus kesti 7 tuntia (alaviitteessä koulutuspäivät)

Laajennetun vuorovaikutustyöryhmän ensimmäinen kokous pidettiin 30.9.2008, osallistujia oli 6. Mukana olivat Leila Hoikkala, Sanna Hyytiäinen (Kelto), Leena Aalto, Eija Elmgren ja Jarna Peltonen, sekä hankkeen koordinaattori Päivi Pihlaja. Päivi Pihlaja opasti ryhmäläisiä käyttämään moodle- oppimisympäristöä. Salossa oli jo ensimmäisen hankkeen toimintavuoden aikana tehty suuri työ, sillä kaikille päiväkodeille oli tehty Internet-sivut. Keskustelua aiheutti se, onko tiedotteiden ja tapahtumien esilläolo julkisessa verkossa sopivaa, vai pitäisikö ryhmien omat sivut suojata vain vanhempien käyttöön. Mietittiin myös, että olisi mielenkiintoista selvittää kuinka moni vanhempi seuraa nettisivuja ja kuinka aktiivisesti. Vuorovaikutusryhmä aikoi jatkossa perehtyä hoidon aloittamisen prosessiin.

Joulukuussa 2008 vuorovaikutusryhmä työsti hoidon aloittamiseen liittyvää prosessikuvausta. Varhaiskasvatuksen nettisivustolle aiottiin koota kaikki mahdollinen tieto varhaiskasvatuksesta. Sivuille suunniteltiin materiaalipankki, josta myös päivähoiton henkilökunta saisi päivitetty, voimassa olevat lomakkeet. Tiivistetty palveluopas varhaiskasvatuksen palveluista suunniteltiin tulevan myös paperisena esimerkiksi neuvoloiden eteisiin. Nettisivujen rajoituksista päätettiin, ettei sivuille kirjata toimintaan liittyviä kellonaikoja eikä lasten nimiä, ja hoitosopimuksessa tullaan kysymään vanhempien lupa valokuvien julkaisemiseen. Valtakunnallinen perhepäivähoiton kehittämistyöryhmä oli laatinut perhepäivähoitoa varten havainnointikavakkeen, jonka käyttöä koulutettiin kunnissa. Havainnointi aloitettiin leikistä, mutta tarkoitus oli että varhaiskasvatussuunnitelmia varten tulisi apuväline myös muuhun havainnointiin. Liitoskuntien yhteiset ja yksiköiden omat Vasut aiottiin tehdä seuraavana toimintakautena. Kevään 2009 aikana saatiin tehtyä pro-

sessikuvaus hoidon aloittamisesta ja se lähetettiin kevään aikana päiväkodeille kommentoitavaksi (ks liite 8).

Syksyllä (9.9.2009) oli Päivi Pihlajan koulutus päivähoidon aloituksesta. Vuorovaikutusryhmä laati etukäteistehtävän päivähoidon aloittamisesta luennoille osallistujille, jota käsiteltiin päiväkodin johtajan kanssa. Koulutuksessa Leila Hoikkala esitteli vielä koko kunnan Internet-sivuilla olevan materiaalin. Osallistujia illan koulutuksessa oli yhteensä 172. Aiemmissä koulutuksissa oli ollut yhteensä 100 (20.5.2008) ja 130 (30.9.2008) osallistujaa. Kotisivujen kouluttajaryhmä kokoontui kolme kertaa, jonka jälkeen järjestettiin 13 koulutusta helmikuun 2008 ja kesäkuun 2008 välillä. Laajennettu vuorovaikutustyöryhmä kokoontui 5 kertaa syyskuun 2008 ja huhtikuun 2009 välillä.

Kunnan arvioita ja mietteitä hankkeesta

Hankkeelle myönnettiin rahoitus huhtikuussa 2007, ja saman vuoden kesäkuussa Salossa tehtiin päätös kuntaliitoksesta. Tämä toi Salolle haasteita heti projektin alettua, sillä Varpe2-hankkeen tavoitteet ja budjetti oli suunniteltu vanhan Salon ympärille eivätkä uudet kunnat olleet mukana projektissa. Projektin loppupuolella sekä nettisivu- että hoidon aloitus -koulutusta suunnattiin kuitenkin myös liittyneille kunnille. Liittyneissä kunnissa oli myös enemmän vaihtelua tietoteknisessä varustelussa, mutta vanhassa Salossa varustelu oli melko hyvä jo hankkeen alkaessa. Projektin myötä kaikkiin vanhan Salon päiväkodeihin saatiin tietokoneet. Kuntaliitoksen lisäksi haasteita projektin etenemiseen toivat aikataulujen sovittaminen ja ajan puute. Ohjausryhmän jäsenet näkivät, että alussa asetetut tavoitteet (atk-koulutus, Internet-sivut, prosessikaavio) saavutettiin kunnassa, ja sähköinen hakemuskin oli ollut käytössä jo ennen projektin alkua. Mobiiliraportointi päätettiin jättää pois tavoitteista alussa, mutta sen työryhmien kokouksissa kuitenkin käytiin keräämässä tietoa ja kokemuksia. Myös Moodle päätettiin jättää tulevaisuuden tavoitteeksi.

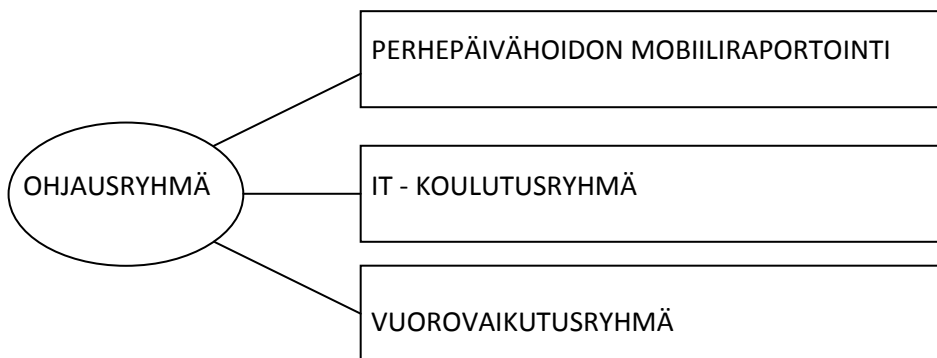
Kuntien väliset teemaseminaarit koettiin hyödyllisiksi hankkeen edistymistä ajatellen, sillä niistä sai uusia näkökulmia ja niissä pystyi jakamaan tietoa. Atk-puolen apu nettisivuja tehdessä koettiin myös tärkeäksi. Salon yleiset ja päiväkotikohtaiset sivut saatiinkin nopeasti tehtyä vaikka kuntaliitoksen takia niitä jouduttiin muokkaamaan uudelleen. Ohjausryhmän jäsenet miettivät, että nettisivut toimivat käytännössä hyvin, sillä niitä oli niin helppo päivittää että kaikki osasivat tehdä sen. Hoidon aloitusta oli jo mietitty joissain päiväkodeissa ennen projektin aloittamista, mutta prosessikuvaus yhtenäisti yksiköiden käytännöt ja esitti parhaat toimintatavat lapsen aloittaessa päivähoidon. Toimintatapojen siirtäminen päiväkodeihin oli johtajien vastuulla. Ohjausryhmän mukaan atk-koulutus ja vuorovaikutushankkeen kautta saatu koulutus oli kattavaa ja hyödyllistä ja nettisivut olivat saaneet positiivista palautetta. Ohjausryhmän mukaan hankkeesta saatiin paljon. Konkreettisimmin näkyivät tietokoneet, Internet-sivut ja prosessikuvaus, mutta hanke sai aikaan myös asenteen muutoksen tietotekniikkaa kohtaan ja se antoi henkilökunnalle taitoja koulutuksien kautta.

4.2.2008, 4.3.2008, 5.3.2008, 6.3.2008, 1.4.2008, 3.4.2008, 22.4.2008, 23.4.2008, 24.4.2008, 2.6.2008, 3.6.2008, 4.6.2008 ja 5.6.2008

Liedon kunnan osahanke

Liedon kunnan osahanke integroitui tiivistä koko hankkeen organisaatioon ja yhteiseen toimintaan. Lieto lähti mukaan kaikkiin kolmeen osahankeeseen eli perhepäivähoidon läsnäolotietojen kehittämiseen, vuorovaikutuksen ja varhaiskasvatuksen kehittämiseen sekä tietotekniikkakoulutukseen. Liedon organisaatio oli yhtenevä koko hankkeen organisaation kanssa.

Kuvio 3: Liedon kunnan Varpe2-hankkeen organisaatio

Jokaisesta kuviossa 3 näkyvästä ryhmästä oli jäsen/jäseniä koko hankkeen vastaavissa ryhmissä. Näin varmistettiin koko hankkeen ja kunnan omien hankkeiden välinen vuorovaikutus ja viestintä. Seuraavaksi käydään läpi ryhmien tehtäviä, toimintaa ja jäsenet hankkeen aikana.

Liedon ohjausryhmä ja sen toiminta

Liedon ohjausryhmän tehtävänä oli toimia hankkeen käynnistäjänä ja linkkinä eri tahojen ja osa-alueiden välillä. Ohjausryhmä ohjasi toimintaa kuntatasolla ja valvoi hankkeen eri osa-alueiden tilannetta. Ohjausryhmässä tehtiin syyskuun alussa (2007) kuntakohtainen kehittämissuunnitelma, jossa kartoitettiin kaikkien osa-alueiden tavoitteet ja nimettiin osa-alueiden vastuuhenkilöt. Kunnan omaan ohjausryhmään valittiin päiväkotien johtajat Saija Mäihämäki (raportointihankkeen edustaja), Tarja Vähä-Mäkilä (koulutushankkeen edustaja) ja May Koivu (vuorovaikutus-hankkeen edustaja). Lisäksi ohjausryhmään nimettiin päivähoitojohtaja Elina Lindholm, tietohallintopäällikkö Eeva Koivisto ja hallinto – ja taloussihteeri Seija Piiparinen (n=6). Saija Mäihämäki ja Elina Lindholm edustivat kuntaa koko hankkeen ohjausryhmässä. Sosiaalijohtaja Kristina Bergroth, tietohallintopäällikkö Eeva Koivisto ja Elina Lindholm toimivat päätöksentekijöinä hankkeeseen liittyvissä asioissa. Tiedotuksesta ohjelmistotoimittajille ja Lounetille vastasi Eeva Koivisto, muissa asioissa tiedotuksesta vastasi Elina Lindholm. Sidosryhminä toimivat tietohallintotiimi, sosiaalisosaston

toimistotiimi, koulutoimi, ohjelmistojen toimittajat (Lodgica eli aiempi WM-Data, Elisa), Lounet ja perusturvalautakunta.

Projektin alussa päiväkodeissa oli pääasiassa vain yksi verkkoyhteys päiväkodin johtajan toimistossa ja ATK-laitteita oli liian vähän. Liedon omarahoitusosuudeksi Varpe2-hankkeelle varattiin yhteensä 9.180 euroa. Kunta suunnitteli käyttävänsä hankkeelle myönnettyjä rahoja koulutuksiin ja konsultaatioon. Ohjausryhmä kokoontui yhteensä 11 kertaa lokakuun 2007 ja joulukuun 2009 välillä.

Ensimmäisessä kokouksessa kerrattiin Varpe1-hankkeen aikaisempia vaiheita, määriteltiin kunnan omien osa-hankkeiden tavoitteita ja aikatauluja. Aiempaan verrattuna kuntien vastuu korostui enemmän. Kunta-kohtainen suunnitelma oli esitelty syyskuussa koko hankkeen ohjausryhmässä. Toisessa kokouksessa (3.12.2007) kartoitettiin osa-hankkeiden tilannetta. Koulutushankkeen osalta mietittiin koulutuksien sisältöjä ja paikkaa, ja päätettiin että päiväkodin henkilökunnalle tulee tehdä uusi kysely tietotekniikan osaamisesta. Verkkosivujen osalta tavoitteeksi asetettiin *”päiväkodeilla tulisi olla helmikuussa 2008 päiväkotikohtaisia sivuja ja koulutus alkaisi tammikuussa.”* Perhepäivähoitajista aiottiin valita Liedossa kuuden hengen pilottiryhmä, jolle suunniteltiin aikataulu ja mietittiin tulevan mobiilikirjausjärjestelmän ominaisuuksia. Kesällä (3.7.2008) pidettävä koulutuspäivä päätettiin suunnitella myös Varpe-hankkeen ympärille.

Seuraavaksi kokouksissa suunniteltiin Liedon toimintaa, arvioitiin erilaisia ratkaisuja ja tehtiin päätöksiä esim. verkkosivujen sisällön suhteen, koulutuksen suuntaamisesta ja mobiilikirjausjärjestelmän pilotoinnista. Verkkosivujen eettiset kysymykset oli keskustelun kohteena ja samoin erilaisten ohjelmien vertailu vanhempien ja henkilökunnan välistä sähköistä vuorovaikutusta ajatellen. Ohjausryhmässä käytiin läpi kustannuksia ja todettiin esimerkiksi vuoden 2009 päivähoiton talousarviosta, että siinä tulee ottaa huomioon uudet kustannukset: puhelinten leasing-kustannukset, verkkokustannukset ja ohjelmakustannukset. Ohjausryhmä arvioi päivähoiton sähköistä hakuja ja sen käyttöönottoa. Tavoitteena oli alkuun, että sähköinen haku olisi käytössä vuoden 2009 loppuun mennessä, mutta siihen pyritään siirtymään keväällä 2010. Ohjausryhmä toimi koordinoivana elimenä ja suunnitteluryhmänä kunnan kaikkien osahankkeiden osalta. Ohjausryhmässä tehtiin hanketta koskevat päätökset ja arvioitiin tulevia ratkaisuja. Päätöksistä esimerkiksi mainittakoon päiväkotien verkkosivujen sisällöt, joista päätettiin seuraavaa: *”Sivuille laitetaan ryhmien tiedot, esiopetussuunnitelma, toimintakalenteri, yksikön oma varhaiskasvatussuunnitelma, mahdollisesti viikko-ohjelma ja karttalinkki. Sivuille ei kuitenkaan laiteta henkilökunnan valokuvia tai nimiä.”*

Taulukko 5. Ohjausryhmän kokouksiin (N=11) osallistuneet

Jäsen	Osallistumisen määrä
Eeva Koivisto	6
Elina Lindholm	11
May Koivu	10
Saija Mäihämäki	11
Seija Piiparinen	11
Tarja Vähä-Mäkilä	9

Lisäksi kokouksiin osallistui kolme kertaa Eija Kares ja kerran Irina Kuorilehto sekä hankkeen projektipäällikkö Päivi Pihlaja kolme kertaa. Ohjausryhmän kokousten aikataulu on näkyvissä alaviitteessä.

Tietotekniikka koulutus-osahanke

Osahanke keskittyi henkilöstön atk-taitojen kehittämiseen koulutusten kautta. Koulutus kohdennettiin sitä tarvitseville koulutustarvekyselyn perusteella. Kunnan osahankkeen koordinaattori ja yhteyshenkilö oli Tarja Vähä-Mäkilä, joka toimi edustajana myös koko hankkeen yhteisessä koulutuksen teemaryhmässä. Atk-henkilöksi nimitettiin Eija Kares. Merja Alhoke oli mukana mm. auttamassa koulutuksien osallistujavalinnoissa. Tietotekniikkakoulutuksen asioiden hoitamisesta kokonaisuudessaan vastasi Tarja Vähä-Mäkilä. Lisäksi Eija Kares hoiti koulutusten kilpailuttamisen. Tarja Vähä-Mäkilä pani toimeen koko hankkeen yhdessä suunnitteleman koulutustarjottimen sekä järjesti tilat ja ajan noviisikoulutukselle.

Koulutuksen ensimmäisen vaiheen koulutus suunnattiin noviiseille. Harjoittelijana Varpe2-hankkeessa ollut aikuiskasvatustieteen opiskelija Janne Hellsten suunnitteli yhdessä Timo Leinon (Kauppakorkeakoulu) ja Päivi Pihlajan (Turun yliopisto) kanssa koulutuksen sisältöjä. Noviiseille tarkoitetun koulutuksen lisäksi koko hankkeen yhteisessä teemaryhmässä oli Timo Leinon ohjaamana rakennettu ATK-koulutuksen koulutustarjotin. Koulutustarjottimessa oli määritelty tavoitteet, sisällöt ja koulutuksen tuntimäärät. Lieto kilpailutti tämän tarjottimen ja kunnassa hyväksyttiin Liedon-Tarvasjoen kansalaisopiston tarjous. Koulutukset alkoivat kesällä 2008 ja jatkuivat vuoden 2009 kesän alkuun. Kunnan koulutuskokonaisuuksia järjestettiin yhdeksän (9). Osa koulutuskokonaisuuksista jaettiin eri päville, joten koulutuspäiviä oli yhteensä 31 (62 tuntia opetusta). Lisäksi kolmen kunnan yhteiskoulutuksena järjestettiin päiväkotien johtajille Turussa Excel-koulutusta. Lisäksi kunnassa oli verkkokoulutuksena tietoturvallisuuden johdantokurssi, johon osallistui päiväkodeista 41 henkilöä.

Vuosi 2007 yhteensä 2 kokousta:	1.10. ja 3.12
Vuosi 2008 yhteensä 6 kokousta:	10.1; 3.3; 21.5; 16.9; 10.11 ja 9.12
Vuosi 2009 yhteensä 3 kokousta:	9.2; 11.5 ja 11.9

Koulutuksiin osallistui 86 eri henkilöä (ei sisällä tietoturvallisuuden kurssilaisia). Osa osallistujista oli mukana useammassa koulutuksessa, yhteensä koulutuksissa käytiin 179 kertaa. Aktiivisimmat henkilöt osallistuivat kuuteen eri koulutukseen (2 ihmistä). 37 henkilöä osallistui vain yhteen koulutukseen ja 23 henkilöä kahteen eri koulutukseen.

Liedon laskelmien mukaan koulutuksiin osallistui yhteensä 201 henkilöä, joista eri henkilöitä oli 86. Tämä on 62 prosenttia kunnan päiväkotihenkilöstöstä. Koulutuksiin osallistui henkilökuntaa jokaisesta Liedon kunnan päiväkodista ja ryhmäperhepäivähoitoyksiköstä. Lisäksi mukana oli avoimen päiväkodin ja esiopetusyksikön henkilökuntaa. Kunnan oma tietotekniikkakoulutuksen teemaryhmä käsitteli kokouksissaan mm. koulutuskyselyjä ja valitsi koulutukseen osallistujat.

Liedossa järjestetty koulutus

I Kunnan omaa ja omiin olemassa oleviin ohjelmiin liittyvää koulutusta järjestettiin neljä erilaista kokonaisuutta. Kaikille tarkoitettu tietoturvallisuuden kurssi järjestettiin suoritettavaksi netissä. Kursin lopussa oli pieni testi, jonka läpäistyään kurssista pystyi tulostamaan todistuksen. Sähköpostin ja Liedon intranetin ”Sinetin” käyttökoulutus oli jaettu kahdelle päivälle. Varajohtajille järjestettiin Rondolaskutusohjelman koulutus. Pegasos päivähoito-ohjelman koulutukseen osallistui kahdeksan päiväkotien varajohtajaa.

II Noviisikoulutus jakautui ensimmäiseen osaan ja sen kertauskurssiin. Noviisikoulutusta järjestettiin kahtena päivänä ja kumpanakin päivänä oli kaksi ryhmää. Ensimmäisenä päivänä käsiteltiin tiedostonhallintaa ja piirtämistä, toisella kerralla tekstin muotoilua Wordilla ja kuvien liittämistä tekstiin. Noviisien jatkokoulutukseen osallistui 20 ihmistä. Koulutus toteutui kahtena iltapäivänä. Sisältönä oli vanhan kertausta ja uutta asiaa tiedostonhallinnasta.

III Koulustarjottimeen sisältyi seuraavat kokonaisuudet:

Valokuvankäsittely-koulutuksiin 1 ja 2 osallistui yhteensä 30 henkilöä. Koulutus oli neljän kerran kokonaisuus. Koulutuksessa käsiteltiin valokuvien ottamista digitaalisilla kameroilla, valokuvien siirtämistä kamerasta tietokoneeseen, valokuvien retusointia, sekä valokuvien, videoiden ja musiikkitiedostojen järjestelyä, esittämistä ja nimeämistä. Valokuvankäsittely 3 oli lyhennetty versio edellisistä, kolmen kerran kokonaisuus. Sisältö oli sama kuin kahdessa aikaisemmassa koulutuskokonaisuudessa, mutta ajan puutteen vuoksi koulutus oli supistettu kolmen kertaan. Koulutukseen valittiin niitä osallistujia jotka jo hieman hallitsivat kuvankäsittelyä (osallistujia 15). Tietokoneen niksit- koulutus oli jaettu kahdelle päivälle, ja yhteensä tähän koulutukseen osallistui 18 henkilöä. Koulutuksessa käsiteltiin Windows-ympäristöä, tietokoneohjelmia, tiedostojen tallentamista, muokkaamista ja yhdistämistä. Koulutuksessa käytiin myös läpi käyttäjärjestelmien asetuksia (kuvaruudun resoluutio, maa-asetus) ja oheislaitteiden ja tietovälineiden käyttöä (cd, dvd, muistitikku).

Word-koulutus järjestettiin kahdessa osassa. Se oli tarkoitettu niille, jotka osasivat jonkin verran tekstinkäsittelyä, mutta halusivat oppia lisää. Koulutuksessa muun muassa opiskeltiin tekstin muotoilua Word-ohjelmalla (esim. sisennykset, numeroluettelo, tasaus), taulukon laatimista ja kuvan liittämistä tekstiin. Kahteen eri samansisältöiseen koulutukseen osallistui 21 henkilöä.

IV Kolmen kunnan yhteinen koulutus tuli päiväkodin johtajien, varajohtajien ja hallinnon tarpeeseen. Kouluttajana toimi Turun kauppakorkeakoulun vt. professori Timo Leino. Excel-koulutusta järjestettiin kahtena päivänä (kevät 2009). Koulutuskokonaisuuteen osallistui 13 henkilöä, ja samat ihmiset osallistuivat kumpaankin koulutuspäivään. Koulutuksen sisältönä oli taulukon ja solun ulkoasun muokkaaminen, tulostus ja diagrammien laatiminen. Lisäksi koulutuksessa opeteltiin syöttämään soluihin tekstiä, lukuja, päiväyksiä ja yksinkertaisia laskentakaavoja.

Taulukko 6. Koulutukset ja niihin osallistujien määrät

Koulutus	Osallistujamäärät
Noviisikoulutus	26 henkilöä
Sähköpostin ja ”sinetin” käyttökoulutus	20 henkilöä
Rondokoulutus varajohtajille	8 varajohtajaa
Noviisien jatkokoulutus	20 henkilöä
Valokuvankäsittely 1	15 henkilöä
Valokuvankäsittely 2	15 henkilöä
Valokuvankäsittely 3	15 henkilöä
Excel-koulutus päiväkodin johtajille ja varajohtajille	13 henkilöä.
Pegasos päivähoito-ohjelmakoulutus varajohtajille	8 henkilöä.
Tietokoneen niksit	18 henkilöä.
Word koulutus	8 henkilöä.
Word 2-koulutus	13 henkilöä

Raportointiryhmä

Raportointi-osahankkeen tavoitteena oli tiedonsiirron nopeutuminen perhepäivähoitajien ja ohjaajien välillä sekä laskutuksen ja palkanmaksun helpottuminen puhelinraportoinnin välityksellä. Osahankkeen koordinaattoriksi nimitettiin päiväkodin johtaja Saija Mäihämäki, ja ProConsona- ohjelman projektipäälliköksi Logican (aiempi WM-data) yhteistyöhön hallinto- ja taloussihteeri Seija Piiparinen. Mukana projektissa olivat myös päivähoitosihteeri Päivi Ahonen ja päivähoiton ohjaaja Liisa Rinta-Kanto sekä päivähoiton johtaja Elina Lindholm (n=5). Kunnan aikataulu suunniteltiin siten, että syksyllä 2007 oli määrittely- ja suunnittelu- vaihe, syksyllä 2008 oli projektiryhmän koulutus ja teknologian hankintavaihe sekä ensimmäisen eli pilottiryhmän koulutus. Ohjelman käyttöönotto alkoi sitä mukaa kun henkilöt saatiin koulutettua.

Tätä osahanketta suunniteltiin alkuun suhteellisen paljon yhdessä koko hankkeen teemaryhmässä, jonka asiantuntijajäsenenä toimi tutkija Timo Kestilä Turun kauppakorkeakoulusta. Mukana tässä osahankkeessa oli aktiivisesti Liedon lisäksi Uusikaupunki. Vuoden 2007 aikana kuntien yhteisiä kokouksia oli kolme (18.10; 15.11; 11.12). Yhdessä suunniteltiin osahankkeiden organisointia kunnissa ja perehdyttiin mm. Logican perhepäivähoiton ohjelmistosovellukseen. Vuoden 2008 aikana (11.2; 12.3; 14.8) oli myös kolme yhteistä kokousta. Näissä perehdyttiin mm. Timo Kestilän alustuksen pohjalta tietojärjestelmien hankintaan ja tarjous-

pyyntöjen työstämiseen. Vuonna 2009 (28.4) oli yksi osanhankkeen yhteinen arviointitilaisuus, jossa käytiin myös läpi kuntakohtaista tilannetta.

Elokuussa 2008 oli kunnan oman Logica-projektin käyttöönoton aloituskokous. Siihen osallistui koko raportointiryhmä. Käyttöönoton projektiorganisaationa toimi projektiryhmä (kunnasta Piiparinen, Koivisto, Rinta-Kanto, Mäihämäki, Lindholm, Ahonen) ja lisäksi Logicalta projektipäällikkö Elina Aalto. Tämän osaprojektin tavoitteena oli toteuttaa ProConsona- ohjelmiston käyttöönotto 1.1.2009 alkaen ja lisenssi hankittiin 40 hoitajalle. SSL-sertifikaatti asennettiin 30.4.2009, joka on voimassa kaksi vuotta, jonka jälkeen se uudistetaan. Hoitajien määrän tarkistuksen jälkeen määriteltiin asp-palvelun hinta 30 hoitajan mukaiseksi. Tietohallintopäällikön tehtävänä oli vastata puhelimien ja liittymien hankinnoista. Päivähoitosihteeri ja päivähoiton ohjaajat vastasivat sovelluksen asentamisesta puhelimiin.

Osanhankkeen koulutukset alkoivat Liedossa marraskuussa 2008, mutta mobiiliraportoinnista keskusteltiin jo aiemmin kuntakohtaisissa ohjausryhmän kokouksissa ja kuntien välisissä tapaamisissa. Viimeiset koulutukset pidettiin maaliskuussa 2009 ja koulutuksia oli yhteensä neljä. Ensimmäisen koulutuksen järjesti Logica, ja loput koulutukset hoidettiin omalla henkilökunnalla. Koulutuksissa oli mukana myös jo koulutettuja perhepäivähoitajia, jotka kertoivat kokemuksistaan ja joilta uusi hoitajien ryhmä sai vertaistukea. Kokonaan mobiiliikirjausjärjestelmään siirryttiin viimeisten koulutuksien jälkeen maaliskuussa 2009, jolloin kaikki Liedon 30 perhepäivähoitajaa olivat sen käyttäjiä.

Koulutussuunnitelman mukainen eteneminen toteutui. Ensimmäinen pääkäyttäjä koulutus (3.11.2008) oli perhepäivähoiton ohjaajille, jossa kouluttajana oli Logican kouluttaja. Lisäksi samana päivänä oli perhepäivähoitajien ensimmäisen ryhmän koulutus, jonka kouluttaja oli myös Logicalta. Muissa koulutuksissa kouluttaja oli Liedon kunnasta, joka vahvisti kouluttajan omaa osaamista asiasta. Uusiin koulutuksiin tuli mukaan myös jo koulutettuja hoitajia, joiden kokemukset ja vertaistuki paransi asennoitumista ja motivaatiota uuden toiminnon käyttöön ottoon. Kaikki koulutukset kestivät 3,5 tuntia. Osallistujina oli 8 perhepäivähoitajaa. Toinen hoitajille suunnattu koulutus oli tammikuussa 2009 ja seuraavat perhepäivähoitajien ryhmät koulutettiin helmikuussa ja maaliskuussa 2009. Maaliskuun koulutuksen jälkeen otettiin koko ohjelman piiriin kaikki perhepäivähoitajat.

Projektin aloituskokous oli 29.8.2008 ja päätöskokous Logican vastuulla olevan projektin osalta 13.8.2009. Elokuun kokouksessa käytiin läpi hankkeen onnistumista ja sen etenemistä, sekä tehtiin osanhankkeesta raportti. Kesäkuussa 2009 pidettiin ProConsona- mobiiliikirjausten versiokoulutus Lahdessa, johon osallistui Liisa Rinta-Kanto ja Päivi Ahonen.

Laatusuunnitelman toteutumista pohdittaessa tehtiin seuraavat havainnot prosessin muuttumisesta:

- tiedot ovat tulleet reaaliaikaan
- tekstiviestit ja ryhmätekstiviestit ovat helpottaneet työn kulkua
- päivähoiton ohjaajat tarkistavat tiedot web-käyttöliittymästä.

Kaiken kaikkiaan mobiiliraportoinnin tavoitteet saavutettiin. Lisäksi perhepäivähoitajien keskinäinen ja ohjaajien sekä hoitajien välinen vuorovaikutus lisääntyi, hoitajien ja lasten turvallisuusnäkökulma parani ja hoitajat pystyivät rajaamaan työaikansa paremmin. Hoitajat kokivat, että heidän työtään arvostetaan, ja he olivat tyytyväisiä siihen, että puhelinkulut eivät enää menneet omista rahoista. Päivähoidossa oli aiemmin ollut tarve lisäresurssin saamiseen hallintoa varten, joka tämän osahankkeen myötä siirtyi. Työaika ohjattiin järkevämpään toimintaan.

Vuorovaikutusryhmä

Vuorovaikutusryhmän tehtävänä oli rakentaa päiväkotien omat verkkosivut, kehittää verkon kautta tapahtuvaa vuorovaikutusta vanhempien kanssa ja uudistaa päivähoitoon tuloprosessia. Vuorovaikutusryhmä jakaantui verkkokoordinaattoreihin ja laajennettuun projektiryhmään. Kunnan osahankkeen koordinaattoriksi nimettiin May Koivu. Verkkokoordinaattoreihin kuuluivat Koivun lisäksi myös Reija Helenius ja Katja Vainikainen. *Verkkokoordinaattorit* vastasivat verkkosivujen työstämisen etenemisestä ja osahankkeen suunnittelusta kunnassa. *Laajennettuun projektiryhmään* kuuluivat kaksi edustajaa jokaisesta päiväkodista: May Koivu, Sauli Alipirjelä, Anna-Kaisa Tiensuu, Pekko Javanainen, Anne Kemppainen, Anne Kostamo, Miitta Kukko, Heli Suhonen, Suvi Nikki, Tiina Holm, Katri Laurila, Hanna Hämäläinen, Reija Helenius, Nanne Poikonen, Katja Vainikainen, Kati Korkka, Leena Karvala, Kaarina Vaari, Minna Kreula, Virpi Nurminen, Riitta Karttila, Eva Ahokallio (n=22). Laajennettu projektiryhmä vastasi sivustojen päivityksistä ja Moodlesta. Projektiryhmä kokoontui 4 kertaa marraskuun 2007 ja kesäkuun 2008 välillä, ja verkkokoordinaattorit kokoontuivat kolme kertaa marraskuun 2007 ja marraskuun 2008 välillä.

Verkkokoordinaattorien ensimmäisessä (2.11.2007) kokouksessa määriteltiin koordinaattorien tehtäviä, ja mietittiin nettisivujen sisältöä. Laajennetuissa projektiryhmän ensimmäisissä kokouksissa (26.11.2007 ja 13.12.2007) käytiin läpi kunnan hankeorganisaatiota ja suunniteltiin projektiryhmän tammikuun koulutusta. Lisäksi pohdittiin päiväkotien verkkosivujen sisältöä. Verkkosivujen työstämistä varten työntekijät tarvitsevat koulutusta sekä teknistä että varhaiskasvatuksen sisältöjen osalta. Internet-pohjainen työalusta esimerkiksi lapsen kasvatussuunnitelman osalta voisi mahdollistaa etävanhemman osallistumisen.

Ison ryhmän suunnittelutyön ja ideoinnin jälkeen verkkokoordinaattorit kokoontuivat (10.1.2008 ja 18.1.2008) käsittelemään konkreettisesti muun muassa Liedon verkkosivujen sisältöä ja esittelytekstiä. Kokouksessa laadittiin päiväkotien sivuja varten alustus varhaiskasvatussuunnitelmille (Vasu) ja sivujen sisällölle. Laajennettu projektiryhmä kävi läpi suunniteltuja verkkosivuja ja toiveita joita henkilöstö oli sivustolle asettanut. Lisäksi päivähoidon aloitustekstiä muokattiin Päivi Pihlajan esittämien kysymysten pohjalta (ks. Liite 9). Keskusteltiin verkkosivuihin liittyvistä tuntemuksista; mitä ongelmia mahdollisesti oli, ja oliko riittävästi aikaa tehdä sivuja. Kauppakorkeakoulun tutkijat pitivät Kunnantalolla esitelmän päiväkotien Internet-sivuista 31.1.2008. Koulutuksen sisältönä oli sivujen rakenne, toimivuus ja mm. verkkokirjoittaminen.

Helmikuussa (10.2.2008) pidettiin Liedossa koulutus ”Varhaiskasvatuspalvelut verkossa”. Kouluttajina toimivat Turun kauppakorkeakoulusta tutkija, KTM Matti Mäntymäki ja assistentti, KTM Annukka Vahtera.

Päivähoidon aloitus ja palveluun ohjausprosessista järjestettiin Liedossa oma koulutus 23.5.2008. Kouluttajana toimi projektipäällikkö, KT Päivi Pihlaja. Koulutuksessa käytiin läpi miksi lapsi tarvitsee kunnollisen perhdytyksen hoitoon, minkälainen on toimiva perhdytys, ja puhuttiin muun muassa lapsen kehityksestä ja taidoista. Läsnä oli sekä lastenhoitajia, opettajia että perhepäivähoitajia (noin 50 osallistujaa)

Vuorovaikutusta parannettiin Moodlen ja ryhmäkohtaisten sähköpostien käyttöönoton kautta, ja päivähoitoon tuloprosessia kehitettiin ”päivähoidon hyvän aloituksen polun” avulla, joka laitettiin kunnan päivähoiton sivuille keväällä 2009 (liite 9). Projektiryhmä (johon kuului kaksi henkilöä jokaisesta päiväkodista) koulutettiin verkkosivujen tekoon kunnan atk-osaston toimesta. Nämä henkilöt vastasivat oman yksikkönsä verkkosivujen päivityksistä. Verkkosivut tehtiin Net Community- pohjalle.

Laajennettu projektiryhmä kävi (2.6.2008) läpi Moodlea ja suunnitteli sen käyttöönotto koulutusta. Moodleen tulevasta sisällöstä käytiin vilkasta keskustelua. Henkilökunta toivoi kirjallista ohjeistusta siitä, miten toimitaan perheiden vaihtuessa. Hankeen kautta päiväkoteihin saatiin myös kamerat, joita tarvittiin, sillä Moodleen voitiin liittää kuvia lasten päivähoitopäivästä. Tämän kokouksen yhteydessä oli Moodlea esittelemässä assistentti Annukka Vahtera ja kouluttaja Liedon sivistystoimesta. Läsnä oli projektiryhmän (N=16) jäsenet.

Verkkokoordinaattorit jatkoivat työtään Moodlen parissa, sisältöjä kehitettiin ja vanhempien perhdytettiin aiheeseen. Tammikuussa 2009 pidettiin kaksi koulutusiltapäivää Moodlen käytöstä. Osallistujina oli 14 henkilöä kolmesta pilottipäiväkodeista. Koulutuksen toteutti sivistystoimi, ja päivähoito maksoi koulutuksen. Vanhemmille Moodle- osaaminen siirrettiin helmikuun vanhempainillassa, jossa henkilökunta jakoi myös salasanat ja käyttäjätunnukset. Loput päiväkodit (5kpl) koulutettiin toukokuussa 2009, jonka jälkeen he etenivät omaan tahtiinsa Moodlen kanssa. Pilottipäiväkodit toimivat tutoreina uusille päiväkodeille Projektiryhmä teki selkokieliset ohjeet Moodlen käyttöoppaasta päiväkodeille. Atk-osasto toimitti kirjalliset ohjeet Net Communityn käyttöön, jonka pohjalle verkkosivut tehtiin. Eija Kares järjesti Internet-sivujen sisällöntuotantokoulutusta, jossa käsiteltiin kirjoittamista verkkoon ja Internet-sivujen sisällöntuotantoa/päivitystä Net Community- työkalulla. Näihin koulutuksiin osallistui päiväkodeista yhteensä 25 henkilöä.

Moodlen käyttöönoton taustalla oli halu vastata asiakkaiden verkkoasiointia koskeviin toiveisiin ja työstää päiväkotikohtaiset verkkosivut. Moodleen valintaan vanhempien yhteistyön kanavana vaikutti mm se, että kunnan verkkosivut on tarkoitettu yleistiedottavaksi kanavaksi, eikä niillä voi julkaista valokuvia tai lapsikohtaista tietoa. Moodle-oppimisalusta mahdollistaa valokuvien julkaisemisen ja tämän lisäksi kunnassa on osaamista ja saatavissa myös tukea sivistystoimen verkko-opetuksen-koordinaattorilta. Moodlea kokeiltiin kolmessa keskenään erilaisessa päiväkodissa vuoden 2009 alussa. Prosessi eteni ja Moodle oli käytössä

sisäisenä tiedotuskanavana elokuussa 2009 kaikissa kunnan päiväkodeissa. Yleisenä tiedottava kanavana toimi kunnan verkkosivut, joilla oli esillä yleiset tiedot kunnan tarjoamasta päivähoito ja esiopetuspalvelusta. Moodlen lisäksi kunnan verkkosivujen sisältöä kehitettiin. Verkkosivuilta löytyvät kunnallisten ja yksityisten päiväkotien yhteystiedot sekä muuta hyödyllistä tietoa päivähoidosta (mm.päivähoidon hyvän aloituksen polku).

Liedon moodlen extranetin sisältö muovautui seuraavanlaiseksi:

- Johtajan tiedottava osio, jossa voi julkaista es. tiedotteita, muutoksia ja yleisiä valokuvia
- Ryhmien omat osiot, joissa ryhmäkohtaiset tiedotteet, toimintasuunnitelmat ja viikko-ohjelmat sekä valokuvia
- Tiedotteet osio, jossa lapsen vasu, mahdollinen vuosisuunnitelma, linkki kunnan verkkosivuille lomakkeisiin ja palautteeseen
- Kirpputoriosio johon vanhemmat voivat halutessaan jättää tavaraa myytäväksi
- Sähköpostin lähettämismahdollisuus ryhmille ja johtajalle

Liedon päivähoidon henkilöstö osallistui myös koko hankkeen yhteisiin Vuorovaikutusteemaryhmän koulutuksiin. Alla olevassa taulukossa on nähtävissä koulutukset ja osallistujat.

Taulukko 7. Liedon henkilöstön osallistuminen teemaryhmän koulutuksiin

14.1.2008	Päivähoidon aloittaminen (N= 12)
10.3.2008	Lapsi ja oppiminen (N= 39)
11.4.2008	Varhaiskasvatuksen pedagogiikka (N= 20)
13.6.2008	E erityisen tuen tarpeet ja oppimisen ohjaus (N=26)
28.1.2009	Varhaiskasvatuksen sisältöjen kehittäminen ja oppimisen ohjaaminen (N=41)
3-4.6.2009	Vuorossa stressitön lapsuus. Seminaari Helsingissä
14.8.2009	Perhepäivähoidon pedagogiikka ja ohjaus (N=16)

Suunnitteluvaiheen mietteitä hoidon aloituksesta

Hankkeen alkuvaiheen ajoilta kunnan teemaryhmä oli kerännyt henkilöstön mietteitä Varpe2-hanketta ja tulevaa toimintaa ajatellen. Kolmessa päiväkodissa pohdittiin hankkeen alkuvaiheessa päivähoidon aloittamisen vaihetta ja siihen liittyviä erilaisia näkökohtia. Vastuukysymykset olivat yksi huolenaihe hoitoa aloittaessa. Päiväkotien henkilökunta mietti mm. sitä, mistä lähtien määritellään hoitomaksu, ja alkaako hoitosuhde jo tutustumiskerroilla silloin kun lapsi jää ryhmään vanhemman ollessa muissa päiväkodin tiloissa. Mietittiin kenellä on tällaisessa tilanteessa vastuu, ja miten asia esitetään vanhemmille. Hankalaksi koettiin se, että vanhemmat sitovat vierailullaan henkilökuntaa, varsinkin jos on monia tutustumiskertoja ja monta uutta lasta aloittaa samassa lapsiryhmässä. Vanhempien olisikin hyvä tulla ensimmäiselle käynnille ilman lasta, sillä silloin lapsesta saadaan enemmän taustatietoja ja vanhemman kanssa voidaan suunnitella lapsen tutustumisen askeleet. Varsinkin erityistä tukea tarvitsevien lasten ja sosiaalihuollon asiakasperheiden kanssa tämä koettiin hyväksi ajatukseksi. Vanhempainilta kesäkuussa ennen päivähoidon aloitusta syksyllä, olisi hyvä tapa itsenäiselle käynnille, mutta se ei välttämättä tavoita ja motivoi kaikkia vanhempia. Tulisi myös miettiä sitä, onko parempi pitää oman ryhmän vanhempainilta vai päiväkotikohtainen. Vanhempainillassa voisi olla puhujana esimerkiksi kiertävä lastentarhaopettaja tai joku muu lapsen psyykkisen kehityksen asiantuntija, käytännön asioista voisi kertoa päiväkodin henkilökunta.

Mietittiin, pitääkö tutustuminen hoitaa jokaisessa yksikössä samalla tavalla, koska esimerkiksi yksikön koko voi vaikuttaa tapoihin. Lintukodossa on käytössä ”Tervetuloa Lintukotoon” lehtinen, jota on tarkoitus selkiyttää, jolloin se voisi toimia perehdytyskansiona. Perehdytyskansiota pidettiin yleisesti hyvänä ideana, sillä niistä oli ollut muualla hyviä kokemuksia. Kansioihin tulisi päiväjärjestys, henkilökunnan kuvat, tarvittavat varusteet ym. tietoa vanhemmille, ja sen kautta lapselle pystyttäisiin luomaan positiivinen ja turvallinen kuva päiväkodista. Perehdytyskansion avulla lapsi ja vanhemmat voivat tutustua päiväkotiin jo ennen hoidon aloitusta ja perehtyä siihen hoidon alkuvaiheessa. Kritiikkiä herätti kuitenkin se, että ne ovat työläitä tehdä ja niitä tarvitaan monta. Mietittiin sitä, missä vaiheessa kansiot ehditään päivittää, mikä taho maksaa ne ja palvelevatko kansiot loppujen lopuksi enemmän aikuista kuin lasta.

Yhteisiä käytäntöjä hoitoon perehdytyksessä pidettiin kaiken kaikkiaan hyvänä ajatuksena. Jatkuvuus ihmisuhteissa nostettiin tärkeäksi asiaksi ja kotivierailut koettiin hyvänä ajatuksena. Pohdittiin, olisiko mahdollista, että hoitaja menisi tutustumaan lapseen tämän kotiin ennen päivähoiton aloitusta. Perheenjäsenten kuvat voisi laittaa seinälle ikävän lieventämiseksi, ja henkilökunnan kuvien ja päiväjärjestyksen avulla voisi helpottaa päiväkodin arkeen sopeutumista. Tavoitteena on ainakin viikon tutustuminen. Liitteessä 8 on Liedon kunnan päivähoiton hyvän aloituksen polku, joka löytyy kunnan verkkosivuilta.

Loppuarviointia

Koko hankkeen työskentelyä kuvasi asioiden pohtiminen ja arviointi sekä kunnassa että yhteisissä teemaryhmissä. Kuntatyöskentely takasi vertaistuen ja arvioinnin, jota täydensivät korkeakoulujen asiantuntijat ja tutkijat sekä heidän panoksensa teemaryhmätyöskentelyssä. Vuorovaikutus hankkeen yhteisten teemaryhmien ja kunnan omien teemaryhmien välillä toimi hyvin. Yhteisistä teemaryhmistä tuli uusia aineksia kuntien omaan työhön.

Alussa projekti koettiin laajana ja vaikeasti ymmärrettävänä, mutta ohjausryhmän mielestä projektin tavoitteet selkeytyivät nopeasti. Ohjausryhmässä pohdittiin, selkiytyikö projekti myös henkilökunnan tasolla, ja ymmärrettiinkö sen tuomat käytännöt ja tavoitteet täysin. Projektin etenemistä hidasti se, että kaikilla oli omat työnsä ja siten myös aikataulut oli vaikeampi sovittaa. Kokouksessa pohdittiin, että vaikka hankkeita yleensä vieroksutaan, niistä saa tarvittavan potkun asioiden hoitamiseksi, ja muutokset tapahtuvat nopeasti. Ilman Varpe-projektia Liedon tietotekniset edistysaskeleet ja osaamisen kehittyminen sekä laitehankinnat olisivat kestäneet todella paljon kauemmin, eikä siltikään olisi välttämättä päästy sille tasolle millä oltiin hankkeen loppuvaiheessa. Talouden kannalta projektin ajoitus oli hyvä, sillä projektin loppuvaiheessa tilanne oli muuttunut, eikä kunnalla luultavasti olisi enää ollut varaa lähteä mukaan investointeihin. Ohjausryhmän vahvuutena nähtiin se, että ryhmässä oli myös muita kuin päivähoiton henkilökuntaa, jolloin asioihin saatiin monta näkökulmaa ja vuorovaikutus sektorien välillä lisääntyi. Ylikunnallisesti hanke sai hyvää palautetta siitä, että se oli hyvin organisoitu, ja sama ulottui ohjausryhmän mielestä myös kunnan omaan organisointiin.

Opetuspelit yms. eivät kuuluneet projektiin, mutta projekti näkyi lapsen tasollakin lähinnä henkilökunnan koulutuksista saatujen tietojen ja uusien käytäntöjen kautta. Lisäksi hoidon aloitukseen panostettaessa lapsi tulee saamaan aiempaa laadukkaamman tutustumisjakson ja pehmeän aloituksen päivähoitoon. Vuorovaikutuksen parantuessa kodin ja päiväkodin välillä lapsi saa paremmin tukea ympäristöltä. Tietokoneet näkyivät lapsen tasolla myös niin, että tietokoneelta pystyi etsimään esimerkiksi havaintomateriaalia leikkien ja opetuksen tueksi. Osallistujat olivat ylpeitä siitä, että kunnan päivähoidossa oli edistytty niin paljon hankkeen avulla. Yleisesti hanke koettiin hyvin konkreettisena ja asioihin vaikuttavana. Vaikka projekti lopui, sen tuomat asiat kuten mobiilikirjaus, Moodle, palveluun ohjauksen uusi sisältö, atk-osaaminen ja murretut ennakkoluulot jäivät elämään ja helpottamaan monia käytännön asioita. Ohjausryhmässä mietittiin, että verkkosivut helpottivat esimerkiksi sijaiseksi menemistä, sillä päiväkodin sivuilta pystyi tarkistamaan

seuraavan päivän ohjelman ja valmistautumaan paremmin. Projektin vaikutus koettiin hyvin laajana sen koskettaessa koko päivähoidon aluetta: henkilökuntaa, päivähoidon käytäntöjä, vanhempia ja lapsia.

Kokonaisuutena tietotekniikan osaaminen lisääntyi ja asenteet muuttuivat positiivisemmaksi. Lisäksi saatiin uutta tietoa varhaiskasvatuksesta sekä vanhempien kumppanuuden toteuttamiseen uudenlainen väline. Tietotekniikkakoulutuskokonaisuuksia oli 10 ja koulutuskertoja yhteensä 31. Kouluttajina toimivat: Janne Hellsten (Turun Yliopisto), Timo Leino (Turun Kauppakorkeakoulu), Sini Sorvari (Liedon-Tarvasjoen kansalaisopisto), Keijo Sipilä (Liedon verkko-opetuksen koordinaattori), Tanja Myllylä (Liedon kirjanpito-osasto) sekä Päivi Ahonen (Liedon päivähoitotoimisto). **Hyödynnettävyys:** Koulutuksen sisällöt muodostuivat henkilökunnalle tehdyn kyselyn perusteella, josta selvisi vastaajien taidot sekä oma halukkuus koulutukseen. Lisäksi muutama koulutus järjestettiin työnantajan tarpeesta. Hankkeen myötä joka päiväkotiin lisättiin tietokoneita sekä kolme ryhmäperhepäivähoitoyksikköä sai oman tietokoneen ja liittymän. Nyt hoitohenkilökunta voi käyttää taitojaan hyväksi omassa yksikössään. **Yleistettävyys:** Osallistujia koulutuksiin oli yhteensä 201, joista eri henkilöitä oli 80 (kunnan päiväkotihenkilöstöstä 62 %). Jokaisesta Liedon kunnan päiväkodista oli osallistujia, samoin joka ryhmäperhepäivähoitoyksiköstä. Lisäksi mukana oli vielä avoimen päiväkodin ja Pensselin esiopetusyksikön henkilökuntaa. Henkilöt koulutuksiin valikoituivat koordinaattorin kutsusta tai yksikön esimiehen ja asianomaisen itsensä toivomuksesta. Koulutuksen **vaikutuksista** on Janne Hellsten tehnyt kyselyn ”noviisi”-koulutukseen osallistuneille, joka raportoidaan koko hankkeen yhteisessä raportissa. Koulutushankkeen todettiin onnistuneen vaikuttavuudeltaan todella hyvin. Koulutustilaisuuksien organisointi oli myös onnistunut.

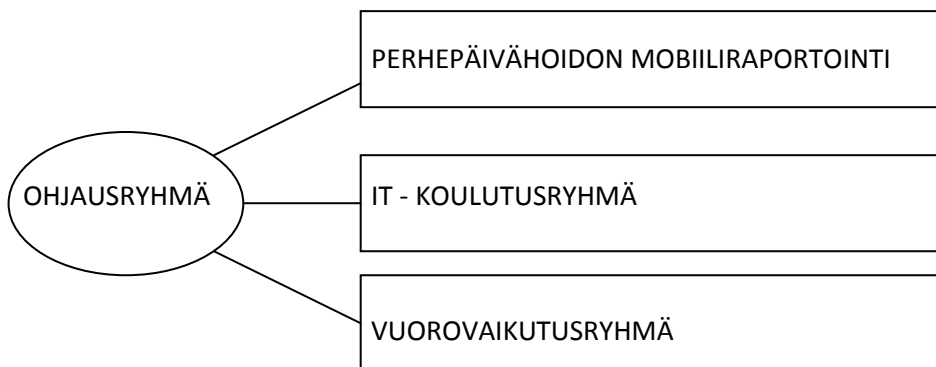
Vuorovaikutushankkeessa on hankkeen loppuvaiheessa menossa lievästi kangerteleva vaihe Moodlen käytön suhteen, kun ihmiset ovat ikään kuin omillaan. Tutorit kuitenkin tukevat ja opastavat, mikä on todettu hyväksi ratkaisuksi. Kokemukset ovat kaiken kaikkiaan myönteisiä. Kaikilla päiväkodeilla on nyt omat sivut. Rakenne on todettu hyväksi. Moodlen/sisäisen tiedottamisen käyttöönotton opiskelua jatketaan. Myönteistä tässä on ollut mm. se, että erityisesti isät ovat tulleet aktiivisesti kysymään tunnuksia.

Hankkeen myötä henkilökunnalle on saatu runsaasti erittäin hyvää ammatillista koulutusta. Netissä on nyt mm. hyvän päivähoidon aloituksen polku ja lisäksi netissä tulisi olla päiväkotien osastojen puhelinnumerot johtajien numeroiden lisäksi. Oman atk-tukihenkilön tarve on tullut entistä enemmän esiin kun tietotekniikan käyttö on lisääntynyt päiväkodeissa. Tosin tarve on ollut jo huutava aiemminkin, kun päiväkodissa oli vain yksi tai kaksi vähän tietotekniikkaa osaavaa, jolle nämä työt aiemmin kasautuivat.

Raportointihankkeen loppuraportti on kunnassa laadittu ja hyväksytty. Hanke toteutui aikataulussa ja tavoite toteutui. Maaliskuusta lähtien kaikki hoitajat käyttivät mobiilikirjausta. Uudet hoitajat on pystytty kouluttamaan ilman ongelmia. Hankkeelta saatiin enemmänkin kuin toivottiin. Mm. perhepäivähoitajien keskinäinen vuorovaikutus ja vertaistuki lisääntyivät ja perhepäivähoitajien oman ajan ja työajan ero selkiytyi. Perhepäivähoitajat myös kokevat, että heitä arvostetaan, kun he saivat kunnan puhelimen. Myös tästä osahankkeesta saatiin hyödyllistä ammatillista koulutusta.

Uudenkaupungin osahanke

Uudenkaupungin osahanke oli mukana tiiviisti koko hankkeen organisaatiossa ja yhteisessä toiminnassa. Kunta oli mukana kaikissa kolmessa osahankkeessa eli perhepäivähoidon läsnäolotietojen kehittämisessä, vuorovaikutuksen ja varhaiskasvatuksen kehittämisessä sekä tietotekniikkakoulutuksessa. Uudessakaupungissa organisaatio oli yhteneväinen koko hankkeen organisaation kanssa.

Kuvio 4. Uudenkaupungin Varpe2-hankkeen organisaatio

Jokaisesta kuviossa 4 näkyvästä ryhmästä oli jäsen/jäseniä koko hankkeen vastaavissa ryhmissä. Näin varmistettiin koko hankkeen ja kuntien omien hankkeiden välinen vuorovaikutus ja viestintä. Seuraavaksi käydään läpi ryhmien jäsenet ja toiminta hankkeen aikana.

Ohjausryhmä ja sen toiminta

Uudenkaupungin ohjausryhmän tehtävänä oli toimia hankkeen käynnistäjänä ja tiedonvälittäjänä eri osalueiden välillä. Se myös ohjasi toimintaa kuntatasolla ja valvoi osaryhmien edistymistä. Ohjausryhmään kuuluivat päivähoiton johtaja Kirsi Häkkinen, datanomi Tomi Nurmi, varhaiskasvatuksen erityisopettaja Henna Kiela, päiväkodin johtaja Anne Leppänen, kiertävä erityislastentarhaopettaja Anne Paalanen, päivähoiton ohjaaja Anne Rantala, päiväkodin johtaja Piipa Nivola ja lastentarhaopettaja Leena Ruusola. (n=8). Puheenjohtajana toimi Kirsi Häkkinen. Ohjausryhmä kokoontui 7 kertaa toukokuuhun 2009 mennessä.

Ensimmäisessä kokouksessa (3.12.2007) päätettiin, että jatkossa kolmen osahankkeen puheenjohtajat osallistuisivat myös varsinaiseen ohjausryhmään. Koulutushanke teettää päivähoitohenkilöstön atk-taidoista kyselyn, jonka perusteella on mahdollista laatia koulutussuunnitelma. Muistutettiin, että tietosuoja ja tietoturva-asioita on mietittävä vuorovaikutteisten verkkosivujen tuottamisen yhteydessä. Sähköinen raportointi-hanke käynnistettiin Pro Consonan kautta viiden perhepäivähoitajan voimin.

Vuoden 2008 kevätkaudella Uudenkaupungin ohjausryhmä kokoontui 4 kertaa. Aluksi perustettiin paikalliset teemaryhmät ja nimettiin henkilöt sekä määriteltiin projektin taloudelliset resurssit Uudessakaupungissa. Kunnan rahoitusosuus projektirahoista oli 9.520 e, ja omaa rahaa oli varattu 10. 000 e vuodelle 2009, ja 6.000 e vuodelle 2008. Projektirahoja saisi käyttää myös sijaisten palkkaukseen, mutta asiaa päätettiin katsoa tilannekohtaisesti. Kokouksissa tarkasteltiin aina osahankkeiden tilannetta kunnassa, joista raportoitiin seuraavaa:

Toukokuuhun 2008 mennessä raportointihanke oli tehnyt Liedon ja Uudenkaupungin yhteisen tarjouspyynnön mobiilikirjausjärjestelmästä WM-Datalle (nyk. Logica). Raportointiryhmän jäsenet olivat menossa Lietoon tutustumaan sähköisen hakemuksen esittelyyn. Tässä vaiheessa kuudella hoitajalla ja kahdella ohjaajalla oli mobiiliraportointi käytössä. Suunnitelmien mukaan joulukuun puoleessa välissä 20 uutta hoitajaa ottaisi käyttöön mobiiliraportoinnin ja tammikuun alussa se olisi kaikkien hoitajien käytössä. Mobiiliraportointi oli lähtenyt hyvin käyntiin ja hoitajat olivat asiasta innostuneita. Raportointiryhmässä päätettiin, että puhelinten leasingiin ja tarvittavaan koulutukseen voidaan käyttää hankkeen rahoja. Tarjouspyyntö aiottiin muotoilla ja lähettää WM-Datalle.

Vuorovaikutustyöryhmällä oli tammikuussa koulutus Turussa. Se työsti ”päivähoidon aloituksen hyvää polkua”, luotsipolkua, jonka ajateltiin aluksi tulevan käyttöön nettiin kevään päivähoitohakuun mennessä. Myöhemmin luotsipolun käyttöönotto siirrettiin syksyn hakuun. Toukokuussa kuitenkin päätettiin lykätä vielä sen julkaisemista. Vuorovaikutusryhmän jäsenet pitäisivät ensin koulutuspäivän jokaisessa yksikössä. Vanhemmat perehdytettäisiin luotsipolkuun perehdyttämiskansion avulla. Suunniteltiin, että harjoittelija haastattelisi kahdessa päiväkodissa vanhempia joiden lapset ovat aloittaneet hoidossa viime syksynä ja helmikuun kokoukseen mennessä haastattelut oli tehty. Kunnan omiksi tavoitteiksi määriteltiin, että jokaiseen ryhmään tulisi saada oma tietokone, jokaiselle työntekijälle oma sähköposti ja kaikille samantasoinen koulutus. Vuorovaikutteisen ATK-toiminnon aloitaisi pilottipäiväkodissa yksi ryhmä, muille päiväkodeille ja perhepäivähoitajille nettisivut tulisivat myöhemmin. Suunniteltiin, että työryhmä tekisi peruspohjan ja tekstit syksyllä 2008, jonka jälkeen jokainen yksikkö muokkaa ne omikseen. Vuorovaikutusryhmällä oli koulutus oppimisesta, arvioinnista ja dokumentoinnista. Koko Varpe-hankkeen vuorovaikutustyöryhmän palaverissa Uudenkaupungin varhaiskasvatussuunnitelma (Vasu) oli saanut sekä negatiivista että positiivista palautetta ja se aiottiin päivittää. Päiväkotien omat sivut saatetaan seuraavaksi kuntoon ja jatkossa päiväkotien nettisivujen päivitykset tehdään päivähoitotoimistossa arkipäiväisiä asioita lukuun ottamatta. Pohdittiin myös, että jokaisessa päiväkodissa tulisi olla oma kännykkä, kamerakännykkä tai digikamera.

Koulutustyöryhmä oli tehnyt kyselyn koulutustarpeista ja tulokset oli toimitettu analysoitavaksi. Maaliskuuhun mennessä koulutettavat oli valittu. Novisiiryhmien koulutuksen toteuttaa kasvatustieteen opiskelija. Koulutuksen tilat ja koneet tulevat Uudenkaupungin ammattiopistosta Novidasta. Toukokuussa todettiin, että tietotekniikan koulutus oli aloitettu. Palaute pidetyistä koulutuksista oli pääasiassa positiivista ja tyytyväistä.

Syksyn 2008 kokouksessa koulutustyöryhmän ansiosta jokaiseen päiväkotiin oli ostettu Varpe- rahoilla digi-kamera. Syksyn koulutukset olivat saaneet positiivista palautetta. Tietoturva-asioita pidettiin tärkeänä ja siihen kaivattiin koulutusta. Vuorovaikutustyöryhmä oli lisännyt sisällöt nettisivuille. Jatkokäsittelyyn tarvittaisiin ATK-asiantuntijaa, joka yhdessä jokaisen yksikön henkilökunnan kanssa rakentaisi päiväkotikohtaiset sivustot. Tämä asiantuntija kouluttaisi joka yksiköstä yhden sivustojen päivittäjän ja varapäivittäjän. Pilotti- päiväkotiin oli tilattu tietokoneet ja maaliskuussa oli alunperin tarkoitus luoda Moodle- ympäristö, joka otettaisiin käyttöön siellä syksyllä 2009. Uusikaupunki halusi käyttää kuntaosuuden kamerahankintoihin, valokuvakoulutuksiin, perhepäivähoitajien-koulutuksiin, nettisivujen päivityskoulutuksiin ja asiantuntijoiden antamiin koulutuksiin.

Keväällä 2009 raportointiryhmän tilannetta tarkasteltaessa todettiin, että kännykät olivat olleet käytössä tammikuusta lähtien kaikilla Uudenkaupungin perhepäivähoitajilla. Ryhmän mukaan uusi systeemi vähensi kirjaajien töitä mutta ainakin väliaikaisesti lisäsi ohjaajien töitä. Sekä hoitajat, että ohjaajat kokivat osahankkeen mieleiseksi, ja se oli lisännyt vuorovaikutusta osapuolten välillä. Päiväkotien nettisivuja tehtiin edelleen. Pilottipäiväkoti oli saanut jokaiseen ryhmään oman tietokoneen. Vastavuoroinen reissuvihko aiottiin laittaa syksyllä Moodleen, ja luotsipolku aiottiin ottaa syksyllä käyttöön. Koulutus oli loppuarvioinnin mukaan ollut riittävää. ATK-koulutuksesta jääneet koulutusrahat aiottiin käyttää nettisivujen tekemiseen, Moodlen asentamiseen ja henkilökunnan kouluttamiseen sen käyttöön.

Taulukko 8. Ohjausryhmän kokouksiin (N=7) osallistuneet

Jäsen	Osallistumisen määrä
Häkkinen Kirsi	6
Kiela Henna	5
Leppänen Anne	7
Nivola Piipa	4
Nurmi Tomi	3
Paalanen Anne	6
Rantala Anne	4
Ruusola Leena	6

Lisäksi kokouksiin osallistui Taija Lammi 3 kertaa ja Olli-Pekka Kari 1 kerran. Alaviitteessä on nähtävissä ohjausryhmän kokousten aikataulu.

Vuosi 2007 yhteensä 1 kokous:	3.12.2007
Vuosi 2008 yhteensä 5 kokousta:	12.1; 8.2; 13.3; 14.5 ja 28.11
Vuosi 2009 yhteensä 1 kokous:	29.4.2009

Tietotekniikka koulutus-osahanke

Osahanke keskittyi henkilöstön ATK-taitojen kehittämiseen koulutusten kautta. Koulutus kohdennettiin sitä tarvitseville koulutuskyselyn perusteella. Myös oma innokkuus oli riittävä syy koulutukseen valikoitumiselle. Uudenkaupungin osahankkeen koordinaattorina toimi päiväkodinjohtaja Anne Leppänen, muut koulutusryhmän jäsenet olivat erityislastentarhanopettaja Anne Paalanen, päiväkodin johtaja Pirjo Korpela ja datanomi Tomi Nurmi ATK-yksiköstä.

Koulutusryhmä kokoontui 4.3.2008 suunnittelemaan tietotekniikkakoulutusta ja laitteistotarpeita. Kokoukseen osallistui Tomi Nurmi, Anne Leppänen ja Anne Paalanen. Koulutuskyselyn tulosten perusteella suunniteltiin kunnassa tarvittavat koulutuskokonaisuudet. Päätettiin, että koulutusten paikkana toimisi Uudenkaupungin ammattiopiston ATK-luokka. Lopuksi keskusteltiin tarvittavien tietokoneiden ja verkkoyhteyksien määrästä. Suunniteltiin, että jokaisen yksikön jokaisessa ryhmässä tulisi olla tietokone.

Uudessakaupungissa ei koettu olevan tarvetta kaikkiin tarjottuihin koulutuksiin. Koulutuksen sisällöksi valittiin noviisien perus- ja jatkokoulutus, digikamera kuvaukseen ja kuvien käsittelyyn liittyvä koulutus sekä päiväkodin johtajille, päivähoidon ohjaajille sekä erityislastentarhanopettajille suunnattu Excel-koulutus. Koulutukset järjestettiin kunnan ammattiopiston Novidan ATK-luokassa lukuun ottamatta Excel- koulutusta, joka pidettiin Turun kauppakorkeakoulussa.

Koulutukset ajoittuvat vuoden 2008 toukokuun ja vuoden 2009 maaliskuun väliselle ajalle. Koulutuskokonaisuuksia järjestettiin 4 ja koulutuspäiviä oli yhteensä 7. Koulutuskokonaisuuksiin osallistuttiin yhteensä 69 kertaa. Koulutuksiin osallistui 43 eri henkilöä. Aktiivisin henkilö (1 henkilö) osallistui kaikkiin neljään koulutukseen, kun taas suurin osa (27 henkilöä) osallistui yhteen koulutukseen. 7 henkilöä osallistui kahteen ja 8 henkilöä kolmeen koulutuskokonaisuuteen.

Uudenkaupungin koulutuksen ensimmäinen vaihe suunnattiin noviiseille. Varpe2- hankkeessa mukana ollut aikuiskasvatustieteen opiskelija oli harjoittelijana hankkeessa ja suunnitteli yhdessä Timo Leinon (Kauppakorkeakoulu) ja Päivi Pihlajan (Turun yliopisto) kanssa koulutuksen sisältöjä koulutustarvekyselyjen pohjalta. Noviiseille tarkoitetun koulutuksen lisäksi koko hankkeen yhteisessä teemaryhmässä oli Timo Leinon ohjauksessa rakennettu ATK-koulutuksen koulutustarjotin. Koulutustarjottimessa oli määritelty koulutuksen tavoitteet ja sisällöt sekä tuntimäärät.

Uudessakaupungissa toteutuneet koulutukset:

Noviisien ATK:n peruskoulutus järjestettiin kahden kerran kurssina 5.5.2008 ja 12.5.2008 ja sen osallistujat oli jaettu kahteen ryhmään. Yhteensä koulutukseen osallistui 24 henkilöä. Koulutuksen sisältönä oli tiedostonhallintaa, piirtämistä ja tekstinkäsittelyä. Noviisien ATK:n jatkokoulutus järjestettiin myös kahdelle ryh-

mälle kahtena eri kurssikertana 7.11.2008 ja 26.11.2008. Sisältönä oli vanhan kertausta ja uutta asiaa tekstinkäsittelystä. Jatkokoulutusryhmiin osallistui yhteensä 16 henkilöä.

Digikamerakuvauksen ja kuvien käsittelyn koulutus järjestettiin 19.11.2008. Koulutus järjestettiin kahdelle ryhmälle ja yhteensä siihen osallistui 25 henkilöä, joiden lisäksi apuopettajina kummassakin ryhmässä toimivat Lea Yli-Rohdainen ja Iiris Koskinen. Koulutuksessa käsiteltiin muun muassa valokuvaamista digitaalisella kameralla, valokuvien siirtämistä kamerasta tietokoneeseen, valokuvien retusointia sekä valokuvien, videoiden ja musiikkitiedostojen järjestelyä, esittämistä ja nimeämistä.

Excel- kurssi päiväkotien johtajille, päivähoidon ohjaajille ja erityislastentarhanopettajille järjestettiin 10.3 ja 25.3.2009 Turussa. Kouluttajana oli Turun kaupparokkeakoulun vt. professori Timo Leino ja koulutukseen osallistui 9 henkilöä.

Taulukko 9: Koulutukset ja niiden osallistujamäärät

Koulutus	Osallistujamäärä
Noviisien peruskoulutus	24
Noviisien jatkokoulutus	16
Digikamerakuvaus ja kuvankäsittely	25
Excel-koulutus	9

Raportointiryhmä

Raportointi-osahankkeen tavoitteena oli tiedonsiirron nopeutuminen perhepäivähoitajien ja ohjaajien välillä, sekä laskutuksen ja palkanmaksun helpottuminen mobiilikirjauksen avulla. Uudenkaupungin raportointiryhmään kuuluivat Piipa Nivola (vastuhenkilö), Anne Rantanen ja Maija Liippo.

Tätä osahanketta suunniteltiin alkuun suhteellisen paljon yhdessä koko hankkeen teemaryhmässä, jonka asiantuntijajäsenenä toimi tutkija Timo Kestilä Turun kaupparokkeakoulusta. Mukana tässä osahankkeessa oli aktiivisesti Uudenkaupungin lisäksi Lieto. Vuoden 2007 aikana kuntien yhteisiä kokouksia oli kolme (18.10; 15.11; 11.12). Yhdessä suunniteltiin osahankkeiden organisointia kunnissa ja perehdyttiin mm. Logican perhepäivähoidon ohjelmistosovellukseen. Vuoden 2008 aikana oli myös kolme (11.2; 12.3; 14.8) yhteistä kokousta. Näissä perehdyttiin mm. Timo Kestilän alustuksen pohjalta tietojärjestelmien hankintaan ja tarjouspyyntöjen työstämiseen.

Syyskuussa 2008 oli kunnan oman Logica-projektin käyttöönoton aloituskokous. Siihen osallistui koko raportointiryhmä. Käyttöönoton projektioorganisaationa toimi projektiryhmä (kunnasta Häkkinen, Kari, Nurmi, Liippo, Rantala, Nivola, Varjo, Lammi, Aalto) ja lisäksi Logicalta projektipäällikkö Elina Aalto. Tämän osapro-

jektin tavoitteena oli toteuttaa ProConsona- ohjelmiston käyttöönotto 1.1.2009 alkaen. Tietohallintosuunnittelijan tehtävänä oli vastata puhelinten ja liittymien hankinnoista.

Logicalta ostettiin kolme neljän tunnin mobiiliraportoinnin koulutuskertaa. Perhepäivähoidon ohjaajat toimivat apuopettajina perhepäivähoitajien koulutuksissa. Ensimmäinen koulutus järjestettiin 7.11.2008 ja siihen osallistui 6 henkilöä. 12.12.2008 pidettiin toinen koulutus, johon osallistui 19 henkilöä. Kolmas koulutus järjestettiin 19.1.2009. Osallistujina oli 19 perhepäivähoitajaa.

Vuonna 2009 (28.4) oli yksi osahankkeen yhteinen arviointitilaisuus, jossa käytiin myös läpi kuntakohtaista tilannetta. Uusikaupunki järjesti paikallisesti yhden kokouksen (8.12.2009), jossa käsiteltiin pilottikäyttäjien kokemuksia.

Mobiiliraportointiin siirtyivät kaikki kunnan 44 perhepäivähoitajaa. Mobiiliraportoinnin tavoitteet saavutettiin. Lisäksi perhepäivähoitajien keskinäinen sekä ohjaajien ja hoitajien välinen vuorovaikutus lisääntyi, hoitajien ja lasten turvallisuusnäkökulma parani ja hoitajat pystyivät rajaamaan työaikansa paremmin. Hoitajat kokivat että heidän työtään arvostetaan ja he olivat tyytyväisiä siihen, että puhelinkuluja ei tarvinnut enää kustantaa itse. Päivähoitossa oli aiemmin ollut tarvetta lisäresurssin saamiseen palkanlaskennan kirjaamiseen, joka tämän osahankkeen myötä poistui. Työaika ohjattiin järkevämpään toimintaan.

Vuorovaikutusryhmä

Vuorovaikutusryhmän tehtävänä oli päivähoiton aloituksen kuvauksen, ”Luotsipolun” tekeminen sekä päiväkotien uusien Internet-sivujen luominen. Aluksi keskityttiin päivähoiton aloituksen kuvaukseen, jonka jälkeen siirryttiin nettisivujen suunnitteluun. Vuorovaikutusryhmä teki Internet-sivujen otsikoinnin, mutta jokainen yksikkö liitti sivuihin yksilöllisen sisällön ATK-asiantuntijan kanssa. Nettisivujen tekeminen edistyi eri tahtia eri yksiköissä. Luotsipolkua ei aluksi laitettu Internetiin, sillä koettiin että sitä ei pystytty täysin toteuttamaan muun muassa toimintakauden myöhäisen alkuaikojen takia (vanhemmat silloin jo pitänyt lomansa). Siitä käytiin kuitenkin kertomassa kaikissa kunnan päivähoitoyksiköissä, joten henkilökunta oli saanut tietoa asiasta.

Päiväkoteihin ja perhepäivähoitoon saatiin perehdytyskansiot, joiden kautta vanhemmat pystytään perehdyttämään ”hyvään hoidon aloitukseen” (ks. Liite 10). Kansioiden avulla lapsi saa pehmeämmän hoidon aloituksen, sillä niissä on muun muassa kuvia hoitajista, joita lapsi voi katsella yhdessä vanhempiensa kanssa ennen hoitoon tuloa. Kunnan päiväkoteihin hankittiin digikamerat ja osahankkeen aloittanut pilottipäiväkoti sai tietokoneet. Moodle- koulutukset aloitettiin syksyllä 2009, jonka jälkeen Moodle otettiin käyttöön pilottipäiväkodissa.

Uudenkaupungin vuorovaikutusryhmään kuuluivat varhaiskasvatuksen erityisopettaja Henna Kiela (vastuuhenkilö), päivähoidon alue-esimies Taija Lammi, esiopettaja Kirsi Kiiski ja lastentarhaopettaja Pia Henriksen. Ryhmä kokoontui kuusi kertaa helmikuun 2008 ja marraskuun 2008 välillä. Kuntaan tilattiin kaksi koulutusta ja kouluttajana oli KT Päivi Pihlaja. Koulutus hoidon aloituksesta pidettiin 9.4.2008 ja siihen osallistui noin 50 henkilöä. Lapsen pelkoja käsittelevä koulutus pidettiin 2.4.2009. Koulutukseen osallistui henkilö-kuntaa kaikista päivähoitoyksiköistä, yhteensä 96 henkilöä.

Taulukko 10. Vuorovaikutustyöryhmän kokoukset

Päivämäärä	Aihe
31.2.2008	Luotsipolun suunnittelu
7.4.2008	Luotsipolun työstäminen
6.5.2008	Luotsipolun ja nettisivujen työstäminen
13.10.2008	Luotsipolun viimeistely
17.11.2008	Nettisivujen otsikot

Kokousten lisäksi vuorovaikutusryhmän jäsenet kävivät syksyn 2008 aikana kertomassa luotsipolusta kaikissa kunnan kuudessa päivähoitoyksikössä, kahdessa ryhmäperhepäiväkodissa ja perhepäivähoitajien kuu-kausikokouksessa.

Ohjausryhmän ajatuksia hankkeesta

Ohjausryhmän mukaan projektin alkuvaiheessa oli jäsentymätön olo ja hanke vaikutti sekavalta, mutta pikku hiljaa odotukset ja tavoitteet alkoivat selkiytyä. Vuorovaikutustyöryhmä koettiin kunnan laajimmaksi osa-alueeksi. Alkuvaiheessa koulutuksien yhteys projektin tavoitteisiin oli epäselvä, mutta tarkoitus kuitenkin selventyi ajan kuluessa ja koulutuksia pidettiin hyödyllisinä. Koettiin, että hankkeen edistymistä helpotti sen hyvä organisoiminen paikallisiin ja kuntien välisiin työryhmiin ja se, että tiedonkulku päiväkotien välillä sujui hyvin. Hanketta edisti myös Turussa järjestetty tapaaminen nettisivujen merkeissä, koska silloin sai heti apua ja ohjeita. Myönteistä oli myös se että yksi päivähoitoon perehdyttämisen koulutus pidettiin omassa kunnassa. Etenemistä hankaloitti pääasiassa ajan puute.

Hankkeen kautta kunnalle saatiin konkreettisia asioita, kuten digikamerat, mobiiliraportointijärjestelmä ja perhepäivähoitajien kännykät, Internet-sivut, pilottipäiväkodin tietokoneet ja Luotsipolku. Näiden lisäksi ATK-osaaminen kasvoi ja asenteet muuttuivat. Ryhmäläiset keskustelivat, että ilman hanketta tuskin olisi uskallettu lähteä esimerkiksi mobiiliraportointiin. Hanke tarjosikin turvalliset lähtökohdat ja tuen mobiiliraportoinnin etenemisen aikana. Mobiiliraportointi käynnistyi nopeasti, ja kännykät saatiin kaikille kunnan perhepäivähoitajille tammikuussa 2009. Tietokoneita ei projektin aikana saatu vielä kaikkiin yksiköihin, mutta luotsipolusta käytiin kertomassa kaikissa päiväkodeissa.

Varpe2 -kokonaisuuden arviointi

Hankeen alkuvaiheessa kunnat olivat erilaisessa asemassa IT-osaamisen ja laitteiston suhteen. Salossa oli jo alkuvaiheessa kaikissa päiväkodeissa tietokoneet ja päiväkotikohtaisia sivuja oli alettu ideoimaan jo ennen varsinaista Varpe2 hanketta. Uudessakaupungissa ei sen sijaan vielä projektin loppuvaiheessakaan ollut kaikissa päiväkodeissa yhteiseen käyttöön tarkoitettua tai lapsiryhmien omia tietokoneita. Kuntien resurssointi laitehankintoihin vaikuttaa luonnollisesti tietotekniikan kehittämiseen osana varhaiskasvatustyötä ja sen rakenteita. Kunnat suuntasivat omista lähtökodistaan ja motiiveistaan käsin projektissa kehitettävää osa-aluetta. Yhteistä kaikille kuitenkin oli päivähoidon hyvän aloituksen sisällön kehittäminen ja tästä informaation jakaminen sekä paperisena että sähköisenä versiona vanhempia ajatellen. Lapsille ja vanhemmille työstettiin kansioita, jossa etenkin Uusikaupunki tarjosi myös muille kunnille ideoita. Palveluun ohjaukseen liittyvä sähköinen haku tuli käyttöön Salossa ja Liedossa. Perhepäivähoidon mobiilikirjaus oli Uudenkaupungin ja Liedon suunnitelmassa ja tämä kaksi - vuotinen prosessi sujui yli odotusten. Yhteistä kaikille kunnille oli myös IT-koulutukset. Kaikki kunnat järjestivät hankerahoituksen ja voimavarojen ohjaamana koulutusta. Lieto ja Salo toteuttivat kaikki mahdolliset koulutukset. Uudessakaupungissa ei tässä vaiheessa toteutettu näin laajaa koulutuskokonaisuutta. Varhaiskasvatuksen sisältöjen kehittäminen kuntien yhteisessä teemaryhmässä ja koulutuksissa oli kaikissa kunnissa aktiivista. Vanhempien kanssa sähköistä yhteistyötä lähti kokeilemaan hankkeen aikana intensiivisesti Lieto, joka jakoi kokemuksiaan muiden kuntien kanssa. Kaiken kaikkiaan yhteiset sisällöt ja omat painotukset toivat runsauden tuntua hankkeelle, ja antoivat myös mahdollisuuden osaamisen jakamiseen. Hankkeen johtamisen kannalta näin monitahoinen ja verkostoitunut hanke oli haasteellinen organisoinnin ja toimintojen eteenpäin viemisen suhteen. Osallistujien sitoutuminen ja myönteinen ilmapiiri hankkeessa kantoivat hyvin eteenpäin.

Hankkeen jatkuva arviointi oli sisäänrakennettu ja laadun varmistamisesta koko hankkeen osalta vastasi ohjausryhmä. Koko hankkeen toiminnan ajan ohjausryhmässä ja yhteisissä teemaryhmissä arvioitiin toteutunutta, sillä se oli pohja tulevan suunnittelulle. Loppuvaiheessa hankearviointi tehtiin neljällä taholla: kuntatasolla, yhteisissä teemaryhmissä, koko hankkeen yhteisessä loppuseminaarissa ja hankkeen yhteisessä ohjausryhmässä. Kuntien ohjausryhmissä käytiin hanketta ja sen hyödyllisyyttä, vaikuttavuutta ja yleistettävyyttä läpi, ja nämä on raportoitu kuntien osuuksissa. Kuntien yhteiset teemaryhmät arvioivat toimintaa viimeisessä tapaamisessaan, ja nämä arviot on raportoitu teemaryhmien osioissa. Koko hankkeen onnistumista arvioitiin lisäksi kahdella tavalla: viimeisessä yhteisessä työseminaarissa käytiin läpi hanketta ja lisäksi ohjausryhmälle tehtiin arviointikysely.

Yhteinen loppuarviointi

Yhteinen loppuarviointi toteutui osana Työseminaria (14.10.2009). Alkuun kävimme lyhyesti läpi hankkeen kokonaisuutta ja sen tuloksia (Päivi Pihlaja), mobiilikirjaukseen liittyvää tutkimusta (Jonna Järveläinen) sekä vanhemmille suunnattua kyselyä (Matti Mäntymäki). Lisäksi seminaarissa oli yhteinen koulutuksellinen osuus, jonka tarkoitus oli arvioida mennyttä ja visioida tulevaa. Työseminaarissa kouluttajana toimi PsL, työ-

ja organisaatiopsykologi Anneli Romana. Romanan kanssa oli sovittu etukäteen mitä ja miten arvioidaan ja myös siitä, että loppuvaiheessa visioidaan tulevaa jokaisen kunnan osalta.

Tilaisuuteen osallistui yhteensä 42 työntekijää Liedosta, Uudestakaupungista ja Salosta. Alkuun kukin osallistuja kirjoitti adjektiivejä, jotka kuvaisivat Varpe2-hanketta parhaiten. Mainintoja kirjattiin yhteensä 79, joista myönteisiä oli 59, kielteisiä 9 ja neutraaleja 9. Myönteisiä olivat mm. innostava, kiinnostava, monipuolinen ja hyvin organisoitu. Kielteisinä tuotiin esiin mm. sekava, työläs, vaivalloinen ja neutraaleja olivat mm. haastava, laaja ja tietotekninen. Tämän lisäksi kunnittain mietittiin mitä on saavutettu ja opittu hankkeesta, ja mitä asioita muuttamalla hankkeeseen olisi oltu vielä tyytyväisempiä (ks koonti taulukko 11).

Taulukko 11. Varpe2-hankkeesta opittua

Kunta	Saavutukset ja opit	Mitä olisi voinut olla toisin
SALO	<p>Hyvät nettisivut Atk-osaamisen lisääntyminen Päiväkotien välinen yhteistyö lisääntynyt Hoidon aloitusprosessi on yhtenäistynyt Hyödyn siirtovaikutus Päiväkoti on tullut näkyvämmäksi Informaation kulku on lisääntynyt Arviointitaidot lisääntyneet Uutta oppia varhaiskasvatustyöhön ATK-asenteet muuttuneet myönteisemmäksi</p>	<p>Osahankkeiden vetäjät tulisi miettiä tarkkaan Sisäinen tiedotus tulisi olla parempaa Lähiesimieheltä olisi voinut saada enemmän tukea Selkeämmät tavoitteet Aktiivisempi osallistuminen ryhmiin Tietokoneita ja yhteyksiä lisää Ajan riittävyys: OTOna Atk-kouluttajat ammattilaisia, atk-tuki kuntoon</p>
UKI	<p>Perhepäivähoidon mobiilit hyvä asia Työnantaja arvostaa hoitajia kun sai omat työkännyt Perhepäivähoidon kirjaaminen nopeampaa Vuorovaikutus hoitaja-hoitaja sekä hoitaja – ohjaaja on parantunut Koulutukset hyviä Digikamerat hyviä Marraskuu lasten kuu: valokuvaustapahtuma, näyttely tehdään Nettisivut lähes valmiit LUOTSI-polku valmis Päivähoidon aloituksen tärkeys: asenteet parantuneet IT hyödyllinen ja mukava matkakumppani</p>	<p>Aikataulutusessa kehittämistä Ei tarpeeksi koneita Kiireen tuntu haitannut, ota työ Matkat vievät aikaa Osahankkeiden välillä parantamisen varaa Mitä tietävät he, jotka eivät ole olleet kunin varpe2 ryhmissä?</p>
LIETO	<p>Hyvää koulutusta Koneita lisää Tiedonkulku asiakkaisiin on parantunut Hoitajien itsetunto ja yhteydet toisiinsa on lisääntynyt Verkostoituminen Kosketti laajaa kenttää Päällekkäisten toimintojen karsiutuminen Tutustuminen toisiin kuntiin Henkilökunnan atk-koulutus Hyvän aloituksen polku Nettisivujen kautta päiväkotien näkyvyys on lisääntynyt Vanhemmille suunnattu informaatio on parantunut Kehittänyt yleisesti arviointia</p>	<p>Henkilöstöstä vain osa pääsi mukaan, miten levittää.. Ulkopuolisuus osalla Hankerahoitusta olisi voinut käyttää enemmän sijaisiin, liikaa varovaisuutta Verkkoyhteydet (joka ei ole osa hanketta): eli IT puolen sitouttaminen vielä tiukemmin! Oma atk-tukihenkilö päivähoidolle Mediaosaaminen, ulkoinen tiedottaminen hankkeesta</p>

Osallistujat pohtivat lisäksi tulevaa, hankkeen päättymisen jälkeistä aikaa. He arvioivat millaisia kehittämisideoita olisi hyvä viedä edelleen eteenpäin. Esille tuli mm. Moodlen laajentaminen päivähoidon johtoryhmän ja perhepäivähoidon ja päiväkotien omaan käyttöön. Extranetin rinnalle olisi hyvä saada intranet kunnan työntekijöille. Nettisivuja tulisi edelleen kehittää ja yhtenäistää. Olisi tärkeää, että vuorovaikutusryhmä toimisi edelleen. Päiväkotien sähköinen tietojen kirjaus ja laskutus on uusi haaste. Seminaarissa nousi esiin myös huoli siitä, miten kehittäminen pysyisi yllä kunnissa.

Ohjausryhmän hankearviointi

Syyskuussa 2009 ohjausryhmä teki opintomatkan Helsinkiin, ja samassa yhteydessä pidettiin viimeinen toimintaa suunnitteleva kokous. Tässä yhteydessä keskusteltiin hankkeen tuloksista.. Vuorovaikutusryhmän yhteinen arviointi oli elokuussa, samoin koulutustyöryhmän. Läsnäolotietojen teemaryhmän yhteistä arviointia ei ollut, vaan Lieto ja Uki tekivät Logican kanssa omat raportit ja arvioinnit. Yleisesti tuotiin esiin, että hankkeen ajankohta oli erinomainen, juuri ennen talouden kiristymistä. Syksyn 2009 ollessa kyseessä olisivat säästöt estäneet pienenkin investoinnin kunnilta. Täydennyskoulutuksen tarve pedagogisten ratkaisujen osalta on asia, joka tulisi tavalla tai toisella ratkaista. Miten Varsinais-Suomessa tullaan kehittämään varhaiskasvatusta – oli aihe, joka huolestutti osallistujia. Ohjausryhmän jäsenten mielestä oli kokonaisuutena opittu paljon ja olo olikin myönteinen hankkeen osalta.

Kokouksen yhteydessä tehdyn arvioinnin lisäksi projektipäällikkö työsti sähköisen kyselyn ohjausryhmän jäsenille lokakuussa 2009. Kyselyssä oli samoja elementtejä kuin väliarvioinnissa. Viimeinen ohjausryhmän kokous, jossa käytiin läpi hankkeen menot sekä alla oleva ohjausryhmän sähköinen arviointi oli 28.10.2009. Ohjausryhmän jäsenet arvioivat (n=9) hanketta sen loppuvaiheessa, jonka tulokset ovat näkyvissä seuraavalla sivulla.

Taulukko 12. Miten hyvin kunnan omassa hankkeessa on onnistunut seuraavat asiat (n=6)?
 (1=huonosti 2=kohtalaisesti 3=hyvin 4=erinomaisesti)

	1	2	3	4
Kunnan sisäinen tiedottaminen		6		
Kunnan eri ryhmien välinen tiedottaminen ja informaation kulku		3	3	
Kunnan ohjaus-ryhmän jäsenten sitoutuneisuus		1	4	1
Hankkeen organisointi kunnassa		1	4	1
Hankkeen toteuttaminen kunnassa			4	2
Kunnan ja koko hankkeen välinen tiedottaminen		2	4	
Tuen saanti tarvittaessa hankkeelta, projektipäälliköltä			4	2
Sinun panoksesi hankkeessa		1	5	
Tuen saanti omassa kunnassa		2	4	
	-	16	32	6

Taulukko 13. Miten hyvin seuraavat asiat ovat toteutuneet koko hankkeen osalta (n=9)?

(1=huonosti 2=kohtalaisesti 3=hyvin 4=erinomaisesti)

	1	2	3	4
Ohjausryhmän sisäinen tiedottaminen		2	6	1
Teemaryhmien välinen informaation kulku	1	1	7	
Ohjausryhmän jäsenten sitoutuneisuus		3	4	2
Hankkeen organisointi			4	5
Hankkeen johtaminen			5	3
Ohjausryhmän tehtävän selkeys		3	5	1
Toimintasuunnitelman selkeys	1	1	6	1
Myönteinen ja avoin ilmapiiri			5	4
Oma tyytyväisyys hankkeeseen			3	6
	2	10	44	23

Ohjausryhmän jäsenet arvioivat taulukossa nähtäviä asioita oman kunnan ja koko hankkeen kannalta. Ohjausryhmässä oli 13 jäsentä, joista 7 edusti kuntaa ja korkeakouluja 4. Koko hanketta ajatellen arviointien mukaan teemaryhmien välistä informaatiota olisi voinut parantaa ja lisäksi alkuperäinen toimintasuunnitelma olisi voinut olla selkeämpi. Teemaryhmissä korkeakoulujen edustajilla oli keskeinen asiantuntijarooli. Ohjausryhmässä olikin mobiilikirjausryhmän ja vuorovaikutusryhmän asiantuntijat mukana, mutta IT-koulutusryhmän osalta asiantuntija ei osallistunut ohjausryhmän työskentelyyn. Ohjausryhmä olisi myös voinut esimerkiksi kokoontua eri teemojen tiimoilta pohtimaan yhdessä teemaryhmän jäsenten kanssa sisällön kehittämistä. Toinen kohta, jossa olisi ollut parannettavaa, oli alkuperäisen toimintasuunnitelman selkeys. Toimintasuunnitelman työstäminen tapahtui suhteellisen nopealla aikataululla ja kenelläkään ei ollut aikaa oman työnsä ohella paneutua tähän työhön kokopäiväisesti. Suunniteluun ei ollut taloudellisia resursseja. Olennaista on myös tunnustaa se, että budjetin pienuus (132.000 euroa) ei mahdollistanut monien hyvien ideoiden toteutumista. Suurempi budjetti olisi mahdollistanut kuntiin omat koordinaattorit, joka luonnollisesti olisi voinut onnistuessaan parantaa joitakin epäkohtia. Kunnilla oli mahdollisuus jonkin verran käyttää palkkakustannuksiin hankkeen rahoja, mutta yllättävän vähän tähän kuitenkin ryhdyttiin. Sijaisten saaminen lienee tällä hetkellä yksi ongelma varhaiskasvatuksessa.

Hankkeen kokonaisuuden kannalta eniten yhtä mieltä onnistumisen suhteen oltiin hankkeen organisoinnista, johtamisesta ja myönteisestä ilmapiiristä. Lisäksi oma tyytyväisyys hankkeeseen oli varsin korkeaa. Hankkeen budjetti ei mahdollistanut kokopäiväsen päällikön palkkaamista. Tämän vuoksi tehtiin ilmeisen onnistunut ratkaisu siitä, että osaksi ajaksi palkattiin puolipäiväinen, jolla oli hankkeen ”punainen lanka käsissään”. Ilman koordinoitua ja yhteyttä kuntiin hanke ei todennäköisesti olisi pysynyt näin jäsentyneenä ja osallistajat erinomaisen sitoutuneena.

Ohjausryhmällä oli useita kokouksia ja se oli keskeinen ryhmä koko hanketta ajatellen. Lisäksi ohjausryhmän toiminnalla oli vaikutuksia kuntien omiin hankkeisiin ja niiden organisointiin. Kokouksia oli suhteellisen paljon (14), ja jokaisesta kunnasta oli joka kerta osallistuja/osallistujia mukana.

Taulukko 14. Ohjausryhmän jäsenten osallistuminen kokouksiin (N=14)

Jäsen	Osallistumisen määrä
Vesa Kulmala, Salo	14
Pia Kytösaho, Salo	11
Elina Lindholm, Lieto	10
Saija Mäihämäki, Lieto	10
Kirsi Häkkinen, Uki	9
Henna Kiela, Uki	6
Leena Ruusola, Uki	8
Hannu Salmela, TUKK	14
Timo Kestilä, TUKK	11
Jarmo Kinos, TY	4
Päivi Pihlaja, TY	14

Loppusanat

Tulevaisuuden visioita pohtiessaan kuntien työntekijät toivat esiin kehittämistoiminnan jatkuvuuden tärkeyden. Kehittämistyö on asia, johon he kaipaavat tukea. Kunnat tarvitsevat tähän työhön ulkopuolista osaamista. Tutkimuksen, uuden tiedon ja koulutuksen tulisi osallistua varhaiskasvatuksen yksiköiden kulttuureihin ja antaa tarvittava vuorovaikutteinen panos laadun kehittämiseen. Varpe2 hankkeessa nähtiin myös, että varhaiskasvatuksen ulkopuolinen toimiala ja tieteenala ovat myös tärkeässä osassa. Tietotekniikka ja teknologian kehittyminen ovat teemoja, joihin varhaiskasvatuksen työntekijät tarvitsevat edelleen panostusta osaamisensa kehittämiseksi. Osaamisen jakaminen on myös tärkeää. Mikäli jossain kunnassa on keksitty uusia luovia ratkaisuja, niin näiden jakaminen edesauttaa koko alan kehittymistä. Yhteiset lapsemme yhteisessä yhteiskunnassa tarvitsevat laadukasta varhaiskasvatusta ja myös laadukkaita rakenteita, jotka antavat lisää aikaa pedagogiselle työlle lasten kanssa.

Liite 1. Ohjausryhmän kokoukset

Pvm	Läsnä	Asiat
15.5.2007	6	Ohjausryhmän kokoonpano Koordinaattorin tarve
16.6.2007	9	Varpe1-hankkeen raportointi Ohjaavan materiaalin julkaisu Varpe2-hankkeen organisointi
6.9.2007	11	Kuntakohtaiset projektisuunnitelmat Osahankkeiden organisointi Seminaari 15.11.2007 Varpe1-hankkeen raportoinnin painatus
17.12.2007	11	Rahojen riittävyys Osahankkeiden organisointi kunnissa Osahankkeiden hankesuunnitelmat Koulutusosahankkeen osaamiskysely Raportointiosahankkeen budjetti Kokonaishankkeen budjetin seuraaminen
4.2.2008	12	Koulutuskyselylomake Koulutuskustannukset Raportointiosahankkeen budjetti Kuntakohtainen konsultaatiotarve
4.3.2008	10	Osahankkeiden tilanne Koulutustyöryhmän suunnitelma noviisikoulutuksesta STM:n rahoitus Moodle-oppimisalusta
7.5.2008	7	Raportointiryhmän tarjouspyynnöt Tutkimus hankkeen sisältöjen kehittämiseksi Koulutustilaisuus 20.5.2008 uuden Salon päivähoitohenkilöstölle Varhaiskasvatuksen koulutuspäivä 13.6.2008 IT-koulutuksen koulutustarjotin
14.10.2008	10	Väliraportti ja -arviointi Sosiaali- ja terveysministeriön lääninhallintoon Kokonaiskatsaus tuloista ja menoista Budjetti Kuntien suunnitelmat
3.12.2008	10	Osahankkeiden kuntakohtainen tarkastelu Seminaari 10.6.2009 Varpe2-hankkeen julkaisu
24.2.2009	8	Hankkeen nykytila kunnissa Budjetin tarkastelu Kuntakohtaiset loppuraportit Harjoittelijan rekrytointi
5.5.2009	11	Hankkeen rahankäyttö Loppuraportointi Budjetin tarkastelu Työseminaari
17.9.2009	11	Ohjausryhmän Helsingin opintomatka
8.10.2009	5	Ohjausryhmän talouden toteutuma ja ohjausryhmän arviointi

Liite 2. Tietotekniikka koulutustyöryhmän kokoukset

Pvm	Läsnä	Asiat
22.10.2007	7	Koulutussuunnitelma Osahankkeen budjetti Hankekuntien koulutustarpeet
15.11.2007	11	Koulutussuunnitelma Koulutustarpeen kartoitus kyselylomakkeella Yliopisto-opiskelijan rekrytointi kouluttajaksi
10.12.2007	6	Kuntien koulutustarvekyselyn ja -suunnitelmien yhdenmukaistaminen Koulutussuunnitelman kehittäminen
27.2.2008	8	Koulutuskyselyn tulokset Koulutussuunnitelman uusi ehdotus
10.4.2008	9	Osahankkeen tavoitteiden täsmentäminen Koulutustarjotin Osahankkeen budjetin täsmentäminen
27.5.2008	7	Noviisikoulutukset Koulutuksen palautelomake Koulutustyöryhmän tiedotus
22.8.2008	8	Koulutustarjottimen tarjouspyynnöt Noviisikoulutusten palaute Tulevat koulutukset
23.10.2008	9	Hankekuntien koulutustilanteen tarkastelu Excel-koulutukset
12.1.2009	8	Noviisien kertauskurssit Kysely oppimisen arvioimiseksi Hankekuntien koulutustilanteen tarkastelu
24.8.2009	8	Osahankkeen kuntakohtaiset arvioinnit Osahankkeen yleinen arviointi

Liite 3. IT-koulutustarjotin

Sessio	Kohderyhmä	Tavoite	Huom.
Valokuvat ja videot	Kokeneet	Osaa järjestellä ja esittää tietokoneella valokuvien, videota ja musiikkia, osaa valokuvien retusoinnin perusteet (kuvan rajaus, automaattiset kuvanparannustoimet), osaa skannata kuvan tai tekstiä paperilta tiedostoon jatkojalostettavaksi.	Sisältöä tulee suunnitella työtehtävien vaatimusten mukaan
Tietokoneen käytön niksit	Kokeneet	Pystyy käyttämään Windows-ympäristössä useita tietokoneohjelmia, siirtämään tietoa niiden välillä, tuntee tärkeimmät tiedostojen tallennusmuodot ja osaa yhdistellä tietomuotoja sekä hallitsee tiedostojen sijaintiin ja löytämiseen liittyvät toimet (kopiointi, poistaminen, nimeäminen, etsiminen).	Noviisi voi jatkaa tänne alkeet 2 - session jälkeen
Internet ja www ja email	Kokeneet	Ymmärtää Internetin, www:n, selaimen ja hakupalvelun toimintaperiaatteen, osaa mennä osoitteen mukaan www-sivulle, osaa etsiä hakupalvelun avulla sivuja, löytää intranetistä tietoja.	
Tekstinkäsittelyn tehostaminen 1	Kokeneet	Osaa kappaleiden asemoinnin toimenpiteet, osaa laatia taulukon ja muokata sen ulkoasun, osaa asemoida valmiin kuvan tekstin sekaan, osaa laatia yksinkertaisen kaaviokuvan, osaa etsiä kuvia leikekirjasta, osaa asettaa sivunumerot.	Rohkea noviisi voi jatkaa tänne alkeiden jälkeen.
Tekstinkäsittelyn tehostaminen 2	Kokeneet	Osaa käyttää asiakirjapohjia ja niissä olevia valmiita tyylejä, osaa hyödyntää automaattisia otsikkonumeroita ja laatia niiden avulla sisällysluettelon, osaa jaksojen määrittelyn ja erilaisten tunnisteiden käytön, osaa hyödyntää etsi/korvaa -toimintoa, osaa yhdistellä tietoa eri lähteistä (Word-tiedosto, kuvatiedosto, pdf, www, Excel, Powerpoint) tekstidokumenttiin.	
Taulukkolaskennan perusteet	Kokeneet	Osaa syöttää soluihin, muotoilla solun ja taulukon ulkoasua, leikkaa-liimaa -toiminnot, tulostuksen niksit, laatia diagrammeja, luoda yksinkertaisia kaavoja ja kopioida niitä.	Sisältöä tulee suunnitella työtehtävien vaatimusten mukaan

Tietokoneen käytön alkeet 1	Noviisit	Ymmärtää tietokoneohjelmien käyttöliittymän periaatteet, osaa käyttää näppäimistöä ja hiirtä, osaa käynnistää ja sulkea ohjelman, osaa syöttää tietoa lomakkeille ja tehdä valintoja. Harjoittelua jollakin helpolla ohjelmalla, esim. Paint tai pasianssi.	Vain niille, jotka eivät osaa lainkaan käyttää tietokonetta.
Tietokoneen käytön alkeet 2	Noviisit	Osaa kirjoittaa tietokoneella tekstiä, osaa aukaista ja tallentaa tiedoston, osaa tulostaa, osaa syöttää tietoa lomakkeille ja tehdä valintoja. Harjoittelua jollakin ohjelmalla, johon syötetään tietoa kenttiin, sekä Wordillä.	
Tietokoneen käytön alkeet 3	Noviisit	Hallitsee Windows-ympäristön ikkunat, osaa siirtyä ohjelmasta toiseen, osaa kopioida tietoa (copy-paste), pystyy tekemään tärkeimmät laitteistoasetukset (volyymin säätö, resoluution muutos, oheislaitteiden kytkeminen), ymmärtää tiedostojen sijainnin periaatteet ja ymmärtää tallennusmuodon käsitteen ja tiedoston nimen jatkeen merkityksen.	
Tekstinkäsittelyn alkeet 1	Noviisit	Osaa kirjoittaa tekstiä, muotoilla kirjasimet, osaa auttavasti kappaleiden asemoinnin, osaa tallentaa ja avata tiedostoja, osaa tulostaa, osaa liikkua tekstissä ja aktivoida tekstin osia.	
Tekstinkäsittelyn alkeet 2	Noviisit	Osaa leikkaa-liimaa -toiminnot, osaa kappaleiden asemoinnin toimenpiteet kuten sisennys, oikean reunan tasaus, pallukka- tai numero-luettelot ja tavutus, osaa laatia taulukon, osaa asemoida valmiin kuvan tekstin sekaan, osaa asettaa sivunumerot.	Alkeet 1 -session jälkeen
Valokuvat ja videot, alkeet	Noviisit	Osaa ottaa digitaalisilla kame-roilla valokuvia ja videokuvaa, osaa siirtää aineiston kame-rasta tietokoneeseen ja tois-taa sen sieltä.	Sisältöä tulee suunnitella työtehtä-vien vaatimusten mukaan
Internet ja www ja email	Noviisit	Ymmärtää Internetin, www:n, selaimen ja hakupalvelun toimintape-riaatteen, osaa mennä osoitteen mukaan www-sivulle, osaa etsiä hakupalvelun avulla sivuja, löytää intranetistä tietoja.	

Liite 4. Perhepäivähoidon mobiilikirjausryhmän kokoukset

Pvm	Läsnä	Asiat
18.10.2007	10	Osahankkeen organisointi kunnissa Osahankkeen aikataulu Työryhmän vetovastuu
15.11.2007	10	Puheenjohtajan ja sihteerin valinta Osahankkeen tilanne kunnissa Hankesuunnitelman täsmentäminen ja aikataulutus
11.12.2007	10	WM-datan perhepäivähoidon ohjelmistosovellus Ohjelmistotarjous Mobiilikirjauksen käyttöönoton aikataulu
11.2.2008	10	WM-datan perhepäivähoidon ohjelmistosovellus Mobiilikirjauksen käyttöönoton koulutukset Prosessikuvaukset
12.3.2008	12	Alustus tietojärjestelmien hankinnasta Tietoturvaongelmat Tarjouspyynnön tekeminen Suunnitelma toiminnasta Budjetin laatiminen Mobiilikirjauksen käyttöönoton aikataulu
14.8.2008	11	Hankintapäätökset Mobiilikirjauksen käyttöönoton aikataulu Pääkäyttäjien yhteiskoulutus Tietoa IT-sopimuksista
28.4.2009	10	Mobiilikirjauksen käyttöönoton kuntakohtaiset arvioinnit Osahankkeen yleinen arviointi

Liite 5. Vuorovaikutus teemaryhmän kokoukset

Pvm	Läsnä	Asiat
15.10.2007	7	Osahankkeen tavoitteet ja sisältöjä Hankekuntien kehitystyön painopistealueet
15.11.2007	24	Osahankkeen tavoitteiden ja sisältöjen kertausta Palveluun ohjauksen suunnittelu Hankekuntien yhteinen koulutussuunnitelma
4.12.2007	9	Osahankkeen tilanne kunnissa Kevään tapaamiset ja koulutukset Osahankkeen budjetti
11.2.2008	9	Tammikuun koulutuksen ryhmätöiden tarkastelu Päivähoidon portaalien ja www-sivujen esittelyä
5.5.2008	10	Päivähoitoon ohjauksen materiaali Tutkimus päivähoiton aloituksesta Hankekuntien varhaiskasvatussuunnitelmien asiantuntija-arviointia Hankekuntien www-sivujen tilanne Päivähoidon portaalien ja www-sivujen arviointia ryhmätyönä
4.9.2008	8	Moodle-koulutus Hankekuntien koulutustoiveet Koulutus matemaattisen ja kognitiivisen ajattelun kehittymisestä Tutkimus päivähoiton aloituksesta
17.11.2008	11	Hankekuntien tilanteen tarkastelu Kontekstianalyysi Koulutus ”kieli ja matematiikka” 28.1.2009
16.3.2009	9	Kontekstianalyysin ongelmat Moodle-esittely Hankekuntien käytännönkokemuksista tehtävä opas
31.8.2009	10	Hankkeen lähtökohdat, hanke-esitys ja osahankkeen tavoitteet Osahankkeen kuntakohtaiset arvioinnit Osahankkeen yleinen arviointi

Julkaisut

Järveläinen, Jonna - Koskivaara, Eija - Pihlaja, Päivi - Salmela, Hannu - Kestilä, Timo Kinos Jarmo. 2008. Involving Service Professionals in eGovernment Innovation: The Case of Finnish Early Childhood Education. In the IGI Global publication ed. by Dr. Mehdi Khosrow-Pour, E-Government Diffusion, Policy, and Impact: Advanced Issues and Practices pp. 106-120.

Koskivaara, Eija - Mäntymäki, Matti - Pihlaja, Päivi - Vahtera, Annukka. 2008. Service Quality in Finnish Early Childhood Education Web Sites. In: Proceedings of the Second International Conference on Well-being in the Information Society (WIS 2008) August 19-21, 2008, Turku, Finland.

Pihlaja, Päivi - Salmela, Hannu & Vahtera, Annukka (toim.) 2008. Tietotekniikan käyttömahdollisuudet päivähoitossa. Palvelunkehittäjän opas. TUCS National Publication No 14.

Salmivalli, Lauri - Salmela, Hannu & Kestilä, Timo. 2008. Building Inter-organizational Cooperative Network for IT Collaboration. In: HICSS 2008 - 41st Hawaii International International Conference on Systems Science 7-10 January, 2008, Waikoloa, Big Island, HI, USA.

Vahtera, Annukka. 2008. e-Government in the Finnish Early Childhood Education: An Analysis of Current Status and Challenges. Proceedings of the 8th IFIP Conference on e-Business, e-Services, and e-Society (I3E), September 24-26, 2008, Tokyo, Japan.

Vahtera, Annukka. 2008. Innovation Characteristics Influencing IT Innovation Adoption: Lessons Learned from Finnish Early Childhood Education. Proceedings of the 4th International Conference on e-Government, 23-24 October, 2008, Melbourne, Australia.

Vahtera, Annukka. 2008. Organisational Factors Affecting IT Innovation Adoption in the Finnish Early Childhood Education, Proceedings of the 16th European Conference on Information Systems (ECIS 2008), June 9-11, Galway, Ireland.

Järveläinen, Jonna - Koskivaara, Eija - Pihlaja, Päivi - Salmela, Hannu - Tähkäpää, Jarmo - Kestilä, Timo - Kinos, Jarmo. 2007. Value Creating e-Government Business Models for Early Childhood Education in Finland. International Journal of Electronic Government Research, Vol. 3, No: 3, 72-86.

Koskivaara, Eija - Pihlaja, Päivi. 2007. Service quality of Early Childhood Education web portals in Finnish municipalities. In IFIP International Federation for Information Processing, Vol 252, Integration and Innovation Orient to E-Society Volume 2, eds. Wang W., Boston: Springer, 382-389.

Koskivaara, Eija. - Pihlaja, Päivi. 2007. "Service quality of Early Childhood Education web portals in Finnish municipalities." The seventh IFIP conference on e-Business, e-Services and e-Society, I3E 2007 Conference, October 10-12, 2007, Wuhan, China.

Kestilä, Timo. 2007. Varhaiskasvatuksen ja päivähoiton prosessien ja teknologian kehittäminen Varsinais-Suomessa. Häyrinen, Kristiina (toim.) Sosiaali- ja terveydenhuollon tietotekniikan ja tiedonhallinnan tutkimuspäivät. Helsinki: Stakes.

Kestilä Timo - Mäkipää, Marko - Salmela, Hannu & Salmivalli, Lauri. 2007. Building commitment and trust to ICT collaboration in partnership networks. In: Proceedings of the 29th Information Systems Research Seminar in Scandinavia, August 2007, Tampere, Finland.

Kestilä, Timo - Salmivalli, Lauri - Salmela, Hannu & Vahtera, Annukka. 2007. A Process Model of Partnership Evolution Around New IT Initiatives. In: Integration and Innovation Orient to E-Society - The 7th IFIP on

e-Business/Commerce, e-Services, e-Society International Conference (I3E2007), October 10-12, 2007, Wuhan, China.

Pelkonen, Jonna - Pihlaja, Päivi - Salmela, Hannu (toim). 2007. "Varhaiskasvatuksen ja teknologian kehittäminen Varsinais-Suomessa – Loppuraportti"

Vahtera, Annukka - Kestilä, Timo - Väinälä, Anna - Hallikainen, Jarmo & Serkkola, Ari. 2007. Päivähoidon tietojärjestelmien kartoitus. Häyrinen, Kristiina (toim.) Sosiaali- ja terveydenhuollon tietotekniikan ja tiedonhallinnan tutkimuspäivät. Helsinki: Stakes.

Järveläinen, Jonna - Kestilä, Timo - Koskivaara, Eija - Pihlaja, Päivi & Salmela, Hannu. 2006. Adoption of IT in The Finnish Early Childhood Education. In: Well-being in the Information Society -seminar (WIS 2006), May 11-12, 2006.

Tieteelliset esitelmät ja konferenssit

Pihlaja, Päivi, Mäntymäki, Matti ja Kinos Jarmo. 2009. Koetun yhteistyön laatu: päivähoito vanhempien silmin. Kasvatustieteen päivät Tampereella 11/2009.

Samuli Muuvila, Timo Kestilä, Hannu Salmela & Annukka Vahtera. 2008. Towards a Framework for Analyzing Governance of IT Mechanisms in Inter-organizational Networks - Experiences from Two eHealth Cases. Promoting Health in Urban Living. Proceedings of the Second International Conference on Well-being in the Information Society (WIS 2008). Turku Centre for Computer Science, Turku, Finland. (TUCS General Publication 49, August 2008). Pp. 241-249.

Kestilä, Timo. 2007. Varhaiskasvatuksen ja päivähoidon prosessien ja teknologian kehittäminen Varsinais-Suomessa. Teoksessa: Sosiaali- ja terveydenhuollon tietotekniikan ja tiedonhallinnan tutkimuspäivät. Tutkimuspäivi 2007. toim. Kristiina Häyrinen, 60-63.

Päivi Pihlaja. 2007. IT as an informative and interactive space in ECE in Finnish day-care. Nera kongressi (Nordisk förening för pedagogisk forskning) 15.-17.3. 2007, kansainvälinen kasvatustieteen konferenssi, Turku

Vahtera, Annukka, Kestilä, Timo, Väinälä, Anna, Hallikainen, Jarmo & Serkkola, Ari. 2007. Päivähoidon tietojärjestelmien kartoitus. Teoksessa: Sosiaali- ja terveydenhuollon tietotekniikan ja tiedonhallinnan tutkimuspäivät - Tutkimuspäivi 2007, toim. Kristiina Häyrinen, 126-130.

Järveläinen, Jonna et al. 2006. Redesigning processes in the early childhood education with IT (WIS 2006) 11-12.5.2006, kansainvälinen IT-alan konferenssi, Turku 26

Muut esitelmät

Kestilä Timo (2007) Varhaiskasvatuksen prosessien ja tietojärjestelmien koulutus ja kehittäminen kuntayhteistyönä. Aluehankkeiden verkostotapaaminen 3.10.2007. STAKES, Helsinki

Timo Kestilä (2007) Varhaiskasvatuksen ja päivähoidon prosessien ja teknologian kehittäminen Varsinais-Suomessa. Aluehankkeiden verkostotapaaminen 17.-18.1.2007 STAKES, Helsinki

Kestilä Timo (2008) Varhaiskasvatuksen prosessien ja tietojärjestelmien koulutus ja kehittäminen kuntayhteistyönä. Aluehankkeiden verkostotapaaminen 14.-15.1.2008 STAKES, Helsinki

Kestilä Timo (2008) Miten on onnistuttu kehittämään varhaiskasvatuksen IT-kyvykkyyttä Varsinais-Suomessa. Aluehankkeiden verkostotapaaminen 1.-2.9.2008 STAKES, Helsinki

Kestilä Timo (2009) Varhaiskasvatuksen ja päivähoidon prosessien ja teknologian kehittäminen Varsinais-Suomessa. Päivähoidon IT-seminaari 11.9.2009 Kuntamarkkinat, Helsinki

Pihlaja, Päivi (2009) Keski-Suomen varhaiskasvatuksen kehittämissyyskikkö VARKE 6.3.2009, Jyväskylä.

Salmela Hannu (2006) Varhaiskasvatuksen ja päivähoidon prosessien ja teknologian kehittäminen Varsinais-Suomessa. Aluehankkeiden verkostotapaaminen 5.-6.9.2006 STAKES, Helsinki
Salmela, Hannu (2008) E-government seminaari 16.-17.4.2008, Jyväskylä
Salmela Hannu (2009) Tieto-kumppanuusforum 27.-28.8.2009, Tampere

Opinnäytteet (pro gradu)

(TSE) Vahtera, Annukka. 2007. Tietojärjestelmätieteen pro gradu tutkielma, Varhaiskasvatuksen ja päivähoidon tietojärjestelmien parhaat käytännöt Suomessa, Turun Kauppakorkeakoulu.
(TY) Ahde, Minna. 2008. Kasvatustieteen pro gradu tutkielma: Lapsen ja perheen tulo päivähoitoon asiakkaaksi, Turun yliopisto.
(TY) Pelkonen, Jonna. 2008. Eryityspedagogiikan pro gradu tutkielma. Lasten arviointilomakkeet päivähoitossa.
(TY) Hellsten, Janne. 2010. Aikuiskasvatustieteen pro gradu tutkielma. Tietotekniikan koulutus päivähoitossa. Näkökulmia ikääntyvien työntekijöiden tietotekniikan oppimiseen. 2010.

Työn alla olevat pro gradu tutkielmat:

(TY) Koivunen, Reetta. Eryityspedagogiikan pro gradu tutkielma.
(TY) Seitälä, Maria. Lapsen päivähoitoon tulo.

Tulossa olevat artikkelit

Koskivaara E., Järveläinen J., Kinos J., Pihlaja P. 2010. Web as an Interactive Space in Early Childhood Education.
Leino, Timo ja Raitoharju, Reetta, 2010. "Theory of Information Technology culture conflict: an empirical examination".
Pihlaja, P., Mäntymäki, M. & Kinos, J. 2010. Miten vanhemmat kokevat päivähoitosuhteen? Aineiston analyysi käynnissä, kesken
Salmela, Hannu – Kestilä, Timo – Salmivalli, Lauri, 2010. "A Process Model of Information Collaboration". Submitted to the European Journal of Information Systems.

Liite 7. Varpe 2 hankkeen korkeakoulun asiantuntijat

Opiskelijat (harjoittelijat) ja gradun tekijät

Opiskelija	Oppiaine	Yliopisto
Jonna Pelkonen	Eryityspedagogiikka	Turun yliopisto
Minna Ahde	Kasvatustiede	Turun yliopisto
Reetta Koivunen	Eryityspedagogiikka	Turun yliopisto
Janne Hellsten	Aikuiskasvatustiede	Turun yliopisto
Maria Seitälä	Kasvatustiede	Turun yliopisto
Elina Nuotio	Eryityspedagogiikka	Turun yliopisto
Piia Uotila	Eryityspedagogiikka	Turun yliopisto
Annukka Vahtera	Tietojärjestelmätiede	Turun kauppakorkeakoulu

Asiantuntijat ja tutkijat

Nimi	Oppiarvo	Asema	Yliopisto
Jonna Järveläinen	KTT	yliassistentti	TuKKK
Timo Kestilä	FM	tutkija/assistentti	TuKKK
Timo Leino	KTT	vt prof/lehtori	TuKKK
Reetta Raitoharju	KTT	tutkija	TuKKK
Hannu Salmela	KTT	professori	TuKKK
Jarmo Kinos	Dosentti	lehtori	Turun yliopisto
Päivi Pihlaja	KT	lehtori	Turun yliopisto

Prosessikuvaus päivähoitoon tutustumisesta "PERHEDYTYS"

Vaihe/ toiminto	Tehtävät/ osalliset	Lähtötila/ resurssit	Tieto	Tulostila
1. Päivähoitopäätös	Kirjallisen sijoituspäätöksen saaminen /perhe, yksikön johtaja	Vapaa päivähoitopaikka	Tieto tulevasta lapsesta päiväkotiryhmässä, ryhmiksessä tai perhepäivähoitajalla	Sijoitus Efficassa
2. Yhteydenotto varhaiskasvatyüksikköön	Päivähoitopaikan vastaanottaminen/ perhe, yksikön esimies	Ryhmäkohtainen sijoitus. Mikäli kysymyksessä sijoitus integroituun erityisryhmään vertaislapsiksi, keskustelu perheen kanssa etukäteen.	Päivähoitopaikan vastaanotto. Tieto lapsesta ja perheen tarpeista. Tieto tulevasta lapsiryhmästä. Lapsiryhmän yhteystietojen välittäminen perheelle.	Yhteisymmärrys vanhempien kanssa sijoitukseen liittyen. (TAK-kysely)
3. Yhteydenotto ryhmään/ perhepäivähoitajaan	Tutustumiskäynnin sopiminen/ perhe, hoitohenkilökunta (vastuuhenkilö)	Yhteisen ajan löytäminen. Mahdollisuuksien mukaan kotivierailut.	Nimetty perehdyttämisen vastuuhenkilö.	Sovittu vanhempien tutustumiskäynti. Vanhempien tulotiedot toimistosihteerille osoitteella: Varhaiskasvatus, Tehdaskatu 6, 24100 Salo
4. a Vanhempien tutustumiskäynti/päiväkoti	Päivähoitopaikkaan tutustuminen/ vanhemmat, vastuuhenkilö	Lapsen tavat Päiväkodin käytänteet Yhteinen aika	Perheen yhteystiedot. Terveysteen liittyvät seikat (todistus erityisruokavaliosta). Palveluntarve (hoitoajat). Vanhemmille tieto liitteen 1. mukaan	Täytetty palveluntarvelomake Täytetty hoitosopimuslomake (VASUn etulehti) Sovittu lapsen tutustumisaikataulu.
4. b Vanhempien tutustumiskäynti/ perhepäivähoito	Päivähoitopaikkaan tutustuminen/ vanhemmat, pph ja pph:n esimies	Yhteinen aika Lapsen tavat	Kts. edellä, Vanhemmille tieto liitteen 2. mukaan	Kts. edellä, lisäksi pph:n hoitosopimus täytettynä.
5. Lapsen tutustumiskäynti	Päivähoitopaikkaan tutustuminen/ perhe, vastuuhenkilö	Huoltajan kanssa riittävän monta kertaa lapsen yksilöllisen tarpeen mukaan.	Tieto sovitusta tutustumiskäynneistä.	Tapoihin, henkilökuntaan ja fyysisiin tiloihin tutustuminen. Lapsen huomioiminen.
6. Lapsen tutustumisjakso	Lapsiryhmään tutustuminen/ lapsi, ryhmä, ryhmän aikuiset	Hoitosuhde alkaa, kun lapsi jää ilman huoltajaa päivähoitoon. Pehmeä lasku: mahdollisesti lyhyemmät hoitopäivät.		Hyvän ja luottamuksellisen hoitosuhteen alkaminen => mahdollisuus kasvatuskumppanuuden toteutumiselle
7. Kasvatussuunnitelman laadinta	Lapsen vasun tekeminen	Riittävä tutustuminen puolin ja toisin	Tietoa lapsesta lapsiryhmän jäsenenä	Vasun ensimmäinen versio tehty

Liite 9. Liedon kunnan päivähoidon hyvän aloituksen polku

Päivähoitopaikkaan tutustuminen on merkittävä jakso lapselle ennen päivähoiton aloittamista. Tutustumisvaiheen aikana sekä lapsi että vanhempi oppivat tuntemaan päiväkodin rutiinit, ryhmän lapset ja henkilökunnan niin hyvin kuin mahdollista. Samalla henkilökunta oppii tuntemaan lapsen ja vanhemmat.

Pidämme tärkeänä, että vanhempi tai vanhemmat tutustuvat päiväkotiin ensin ilman lasta. Ensimmäisellä käyntikerralla keskustellaan perheen toiveista, ajatuksista ja hoidon tarpeesta sekä käydään yhdessä läpi päiväkodin käytäntöjä ja toimintatapoja.

Ensimmäisen tapaamisen yhteydessä vanhemmat ja päivähoiton henkilökunta suunnittelevat yhdessä tutustumisjakson etenemisen.

Ennen varsinaisen hoitosuhteen alkua vanhempi tutustuu päiväkotiin yhdessä lapsensa kanssa. Hoitosuhteen ensimmäinen viikko on hyvä aloittaa lyhyemmillä päivillä, jos mahdollista. Tutustumiskertoja on 1-10 riippuen lapsen yksilöllisistä tarpeista.

Tutustumiskerrat:

Tutustumiskerroilla lapsen ottaa vastaan aikuinen, joka toimii lapsen tulevassa ryhmässä.

1. Taloon tutustuminen, leikkiä ryhmässä.

2-4. Vanhempi on läsnä, mutta lapsi osallistuu ryhmän toimintaan ja ottaa vähitellen etäisyyttä vanhempaansa.

5. Lapsen ensimmäinen varsinainen erotilanne vanhemmasta voi olla esim. vanhemman keskustelu oman ryhmän aikuisen kanssa. Keskustelussa käydään läpi Tervetuloa päivähoitoon-kaavake ja muut vanhemman/vanhempien mielestä tärkeät hoitosuhteeseen liittyvät asiat. Tämä keskustelu voidaan vaihtoehtoisesti käydä myös lapsen kotona vanhempien niin halutessa.

Alkuvaihe voi tuntua vanhemmista työläältä, etenkin äidin ja lapsen ero. Ennen päivähoiton aloittamista vanhempien on hyvä keskustella lapsen kanssa vanhemman töihin menosta ja päivähoiton aloittamisesta. Päivähoiton alussa lapsen ikävää helpottaa vanhemman/vanhempien valokuva, jota voi halutessaan katsoa.

Mikäli sinulla on kysyttävää tai huoli siitä miten lapsesi pärjää, kun hän jää yksin päivähoitopaikkaan, voit soittaa meille ja jutella asiasta.

© Liedon kunta 21.9.2009

Päivähoidon aloittaminen

Päivähoidon aloittaminen on lapsen elämässä suuri muutos. Jotta muutoksesta tulisi mahdollisimman helppo, on Uudenkaupungin päivähoitossa käytössä ”luotsiväylä”. Luotsausvaiheen aikana lapsi opettelee olemaan päivähoitossa yhdessä huotajiensa kanssa ja päivähoitopaikan työntekijöistä yksi toimii lapsen ”luotsina”. Lapsi saa tutustua tulevaan hoitopaikkaansa myös kotiin saatavien valokuvien avulla.

Luotsauksen kulku:

HAKEMINEN PÄIVÄHOITOON

Saatuanne tiedon päivähoitopaikasta , otatte yhteyttä hoitopaikkaan ja sovitte ensimmäisestä tapaamisesta. Ensimmäiseen tapaamiseen osallistuvat päivähoitoin luotsi ja lapsen huoltaja/hoitajat. Keskustelomme yhdessä lapsestanne ja hoitopaikan tavoista.

TUTUSTUMINEN

Tutustumisen aikana lapsi yhdessä huoltajan kanssa käy hoitopaikassa eri aikoina päivästä, esim. leikki-, ulkoilu-, ruokailu- ja lepoajan aikana. Mitä pienemmästä lapsesta on kyse, sitä useammin kannattaa käydä tutustumassa.

PÄIVÄHOIDON ALOITTAMINEN

Lapsen on helpompi jäädä koko päiväksi hoitopaikkaan kun hän on saanut harjoitella etukäteen.

Jonkun ajan kuluttua hoidon aloittamisesta tehdään huoltajien ja hoitopaikan henkilöstön kanssa lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ”Pikku Majakka ”.

Motto: ”Hyvä luotsaus kannattaa aina”

LUOTSIVÄYLÄ PÄIVÄHOIDON ALOITTAMISEEN

LAPSEN
PÄIVÄHOITOHAKEMUS

PÄÄTÖS PÄIVÄHOITO-
PAIKASTA KOTIIN

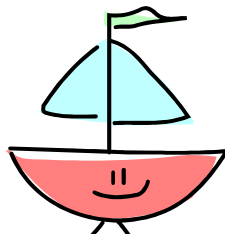
HUOLTAJAT OTTAVAT
YHTEYTTÄ

HUOLTAJAT JA "LUOTSI"
TAPAAVAT

PÄIVÄHOIDON
ALOITUS

HUOLTAJAT JA LAPSI
TUTUSTUMAAN

- ▶ pieniä hetkiä
- ▶ tutustumisvihko lapselle kotiin
- ▶ eri aikoina päivästä
- ▶ useita kertoja
- ▶ pieniä hetkiä ilman huoltajia

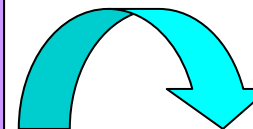
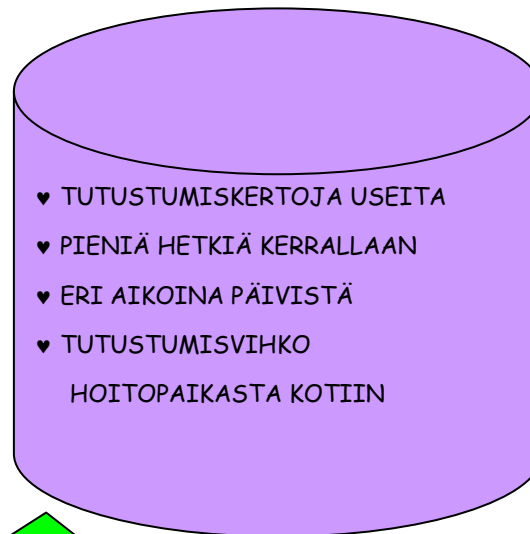
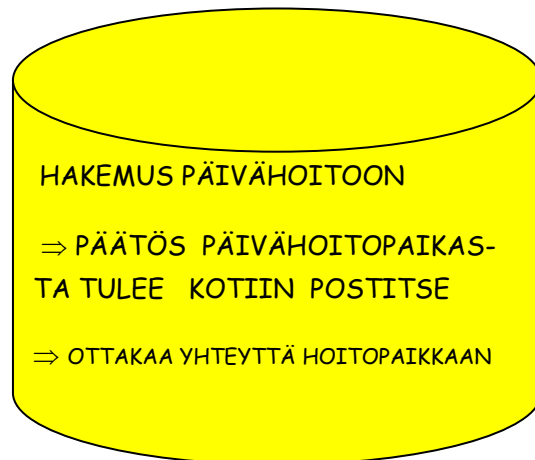

LUOTSIVÄYLÄ PÄIVÄHOIDON ALOITTAMISEEN

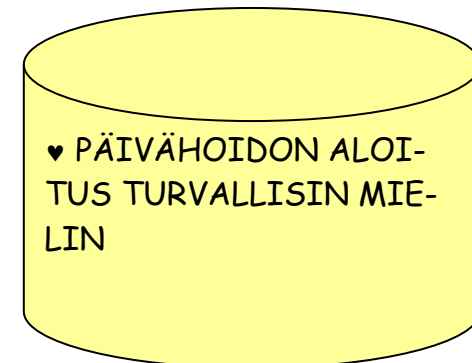
2. TUTUSTUMINEN

1. HAKEMINEN

PÄIVÄHOITOOON

3. HOIDON ALOITUS

Turku Centre for Computer Science

TUCS National Publications

1. **Seppo Sirkemaa**, Lähiverkkojen hallinnan parhaat käytännöt: vertailevan tutkimuksen tuloksia
2. **Juha Kontio**, RETRO-hankkeen loppuraportti: Tietokantatrendit yrityksissä ja organisaatioissa
3. **Juhani Karhumäki**, Sanat ja automaattit
4. **Christel Donner and Timo Järvi (Eds.)**, Tietotekniikan yliopisto-opetuksen laajentaminen Turussa - Raportti vuodesta 2003
5. **Aulis Tuominen, Kari Määttänen and Heidi Näykki (Eds.)**, New EXploratory Technologies
6. **Juhani Karhumäki and Arto Lepistö**, Fibonaccin ääretön sana
7. **Mats Aspnäs, Christel Donner, Ulrika Gustafsson, Timo Järvi and Nina Kivinen (Eds.)**, Tietotekniikan yliopisto-opetuksen laajentaminen Turussa, Raportti vuodesta 2004
8. **Aulis Tuominen, Juha Lempinen, Ilkka Tuokko, Timo Kerminen and Sanna Salin (Eds.)**, New EXploratory Technologies 2005
9. **Timo Kestilä, Janne Lahtiranta, Markku I. Nurminen, Reima Suomi and Jarmo Tähhkää**, Sähköinen terveysasiointi: nykytila ja tulevaisuus
10. **Christel Donner, Tapio Haavisto, Nina Kivinen, Tapio Salakoski and Hannu Tenhunen (Eds.)**, Tietotekniikan yliopisto-opetuksen laajentaminen Turussa. Raportti vuodesta 2005
11. **Aulis Tuominen, Markus M. Mäkelä, Timo Kerminen, Jussi Nissilä, Ilkka Tuokko, Juha Lempinen, Marjaana Sirén and Pasi Hirvonen (Eds.)**, New Exploratory Technologies 2006
12. **Raimo Vapaavuori and Reima Suomi**, Tiedolla ja tekniikalla Varsinais-Suomi nousuun - Uuden Teknologian Säätiön (UTS) teknologiapoliittinen ohjelma 2007
13. **Riikka Vuokko, Pekka Tetri, Joonas Peltola and Helena Karsten**, Hoitajien työkäytännöt lasten teho-osastolla
14. **Päivi Pihlaja, Hannu Salmela and Annukka Vahtera (Eds.)**, Tietotekniikan käyttömahdollisuudet päivähoidossa - Palvelujen kehittäjän opas
15. **Juhani Karhumäki, Arto Lepistö, Tommi Meskanen, Sami Mäkelä, Hannu Nurmi, Tommi Penttinen, Ari Renvall, Petri Salmela and Seppo Virtanen**, Auditointiraportti kunnallisvaalien sähköisen äänestyksen pilotista
16. **Reima Suomi and Reetta Raitoharju (Eds.)**, Lääkitys kohdalleen - tietojen hallinta avain oikeaan lääkitykseen
17. **Barbro Back and Ville Leppänen (Eds.)**, Tietojenkäsittelytieteen päivät 2009
18. **Ville Glad, Jonni Henttinen, Janne Pitkänen, Timo Repo, Riikka Vuokko and Helena Karsten**, Apteekkityö uuden ajan kynnyksellä: Lääkemääräysten käsittely apteekissa ennen eReseptin käyttöönottoa
19. **Päivi Pihlaja**, Varhaiskasvatuksen ja teknologian kehittäminen Varsinais-Suomessa (Varpe2)

TURKU
CENTRE *for*
COMPUTER
SCIENCE

Joukahaisenkatu 3-5 B, 20520 Turku, Finland | www.tucs.fi

University of Turku

- Department of Information Technology
- Department of Mathematics

Åbo Akademi University

- Department of Information Technologies

Turku School of Economics

- Institute of Information Systems Sciences

ISBN 978-952-12-2445-4

ISSN 1457-8301

Päivi Pihlaja

Varhaiskasvatuksen ja teknologian kehittäminen Varsinais-Suomessa (Varpe2)